

Univerzita Karlova v Praze

Fakulta humanitních studií

Marie Zunová

**Partnerské preference
lesbických a bisexuálních žen**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí práce: Mgr. Jaroslava Valentová PhD.

Praha, 2012

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem na práci pracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně odcitovány, a tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Souhlasím, aby práce byla uložena na Karlově Univerzitě v Praze v knihovně Fakulty humanitních studií a zpřístupněna ke studijním účelům.

V Praze dne: 29.6. 2012

Podpis:

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych ráda poděkovala své školitelce, Mgr. Jaroslavě Valentové PhD., za její odborné vedení mé bakalářské práce, a také za její čas a ochotu, kterou mi po dobu mého studia věnovala. Velký dík ovšem patří i všem dvaceti ženám, které byly ochotné věnovat mi svůj čas a své názory, a bez nichž by tato práce nevznikla. A v neposlední řadě bych chtěla poděkovat celé svojí rodině za jejich neustávající podporu v průběhu celého mého studia.

Obsah

Čestné prohlášení	2
Poděkování	3
Obsah práce	4
Úvod.....	6
<u>1. TEORETICKÁ ČÁST- ŽENSKÁ HOMOSEXUALITA</u>	
1.1 FLUIDITA ŽENSKÉ SEXUALITY A SEXUÁLNÍ ORIENTACE	7
1.1.1 SEXUÁLNÍ IDENTITA, PROCES IDENTIFIKACE.....	9
1.1.2 SEXUÁLNÍ ROLE.....	11
1.2 GENDEROVÁ NONKONFORMITA.....	12
1.3 TEORIE VZNIKU ŽENSKÉ HOMOSEXUALITY	15
1.3.1 BIOLOGICKÉ TEORIE.....	15
1.3.1.1 Genetické faktory.....	15
1.3.1.2 Neurohormonální faktory	17
1.3.2 PSYCHOSOCIÁLNÍ TEORIE.....	18
1.4 ŽENSKÁ BISEXUALITA	20
<u>2. TEORETICKÁ ČÁST- FYZICKÁ ATRAKTIVITA ŽEN</u>	
2.1 FENOMÉN FYZICKÉ ATRAKTIVITY	22
2.2 EVOLUČNÍ TEORIE FYZICKÉ ATRAKTIVITY	23
2.3 HLAVNÍ ZNAKY ŽENSKÉ FYZICKÉ ATRAKTIVITY.....	26
1. Okruh- OBLIČEJOVÁ ATRAKTIVITA.....	26
2. Okruh- ATRAKTIVITA POSTAVY	29
3. Okruh- SEBEOPEČOVÁVÁNÍ A ÚPRAVA VZHLEDU, TĚLESNÉ MODIFIKACE	33
4. Okruh- ATRAKTIVITA HLASU	38
2.4 VÝZKUMY FYZICKÉ ATRAKTIVITY MEZI LESBICKÝMI A BISEXUÁLNÍMI ŽENAMI	39
<u>3. PRAKTICKÁ ČÁST- PARTNERSKÉ PREFERENCE LESBICKÝCH A BISEXUÁLNÍCH ŽEN</u>	
3.1 VÝZKUMNÝ PROJEKT	42
3.2 CÍLE VÝZKUMU	42
3.3 VÝZKUMNÁ STRATEGIE.....	42

3.4 ETICKÉ A POLITICKÉ OTÁZKY	43
3.5 POPIS TVORBY ROZHOVORU	43
3.5.1 STRUKTURA ROZHOVORU	44
3.6 VÝBĚR VZORKU	45
3.7 METODY VYHODNOCOVÁNÍ DAT	45
3.8 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT	46
3.8.1 POJEM ATRAKTIVITA	46
3.8.2 PRVNÍ POHLED	47
<u>1. OKRUH- OBLIČEJOVÁ ATRAKTIVITA</u>	49
1.1 Obličej	49
1.2 Oči	50
1.3 Rty	51
<u>2. OKRUH- ATRAKTIVITA POSTAVY</u>	52
2.1 Celková postava.....	52
2.2 Prsa	53
2.3 Pozadí	55
2.4 Nohy	56
<u>3. OKRUH- SEBEOPEČOVÁVÁNÍ</u>	57
3.1 Vlasy.....	58
3.2 Nehty, ruce	59
3.3 Líčení.....	60
3.4 Vůně	61
3.5 Holení	63
3.6 Oblečení.....	64
<u>4. OKRUH- OSTATNÍ ZNAKY</u>	66
4.1 Věk	66
4.2 Hlas.....	68
4.3 Barva a typ pleti.....	69
4.4 Tělesné modifikace (Tetování, piercing)	71
3.8.3 SLAVNÁ OSOBNOST	72
3.8.4 NEATRAKTIVNÍ ZNAKY	73
3.8.5 POHLAVNÍ ROZDÍLY V PREFERENCÍCH.....	75
3.10 DISKUZE	76
<u>4. ZÁVĚR</u>	80
<u>5. POUŽITÁ LITERATURA</u>	81

Úvod

Sexuální orientace je dnes stále diskutovaným tématem. Tomuto tématu jsem se rozhodla věnovat poté, co jsem v rámci semináře k evoluční psychologii dostala první příležitost se účastnit výzkumu na téma partnerských preferencí lesbických žen v pražských gay barech. Práce v terénu s touto skupinou mě natolik zaujala, že jsem se rozhodla výzkumu lesbických žen věnovat i nadále. Absolvování kurzů sexuální orientace, či lidské sexuality mě již pouze utvrdilo v tom, že bych se tomuto tématu ráda věnovala i v rámci své bakalářské práce. Požádala jsem o pomoc Mgr. Jaroslavu Valentovou, PhD., která se věnuje jak tématu sexuální orientace, tak i fyzické přitažlivosti, a rozhodly jsme se pokračovat v již společně započatém výzkumu partnerských preferencí lesbických žen. Výzkum proběhl formou kvalitativních rozhovorů, neboť nám tak bylo lépe umožněno proniknout do celé problematiky lesbické orientace a citlivěji se dozvědět jakékoliv související informace od této velmi specifické skupiny žen.

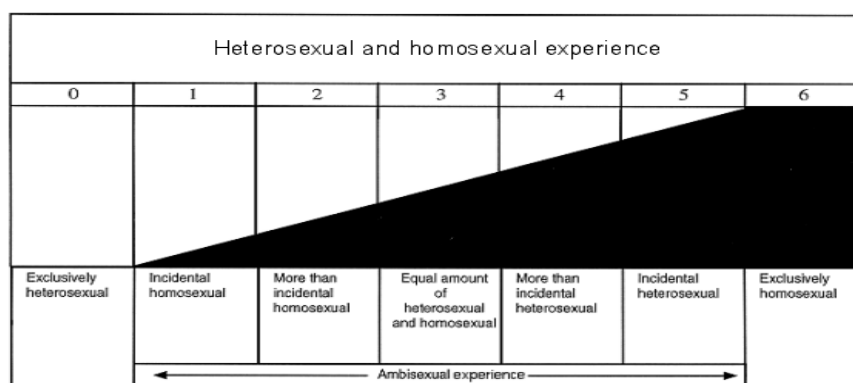
Tato práce se skládá ze tří vzájemně souvisejících částí. Nejprve se na základě teoretického zakotvení z mnoha literárních zdrojů snažíme stručně vysvětlit téma ženské homosexuality. Věnujeme se zde konkrétní skupině, a proto je důležité představit alespoň ty nejdůležitější poznatky týkající se této tematiky, neboť o ní máme ještě menší množství informací, než o homosexualitě mužské. V druhé části se věnujeme ženské fyzické přitažlivosti, kde nastiňujeme poznatky o tom, jaké fyzické znaky jsou na ženách vnímány a hodnoceny jako atraktivní, a chceme si také na základě těchto poznatků ověřit, zda by tyto znaky mohly být preferovány i lesbickými ženami. To probíhá ve třetí části práce, výzkumném projektu na téma partnerských preferencí lesbických žen, kde se snažíme poznat, jaké ženy budou hodnotit jako nejvíce atraktivní. Vzhledem k obsáhlosti daného tématu jsme se rozhodli zaměřit pouze na fyzickou atraktivitu žen tak, jak je vnímána dle prvního pohledu či prvního dojmu, spíše než na preference týkající se dlouhodobého partnerství, či obecné estetiky, ačkoliv spolu tyto fenomény do jisté míry souvisejí.

1. TEORETICKÁ ČÁST: ŽENSKÁ HOMOSEXUALITA

Ženská homosexualita je někdy také označována jako lesbismus nebo lesbická láska. Toto pojmenování vzniklo díky básnířce Sappfó, která žila asi v letech 612 až 557 př. n. l. na východo-řeckém ostrově Lesbos. Sappfó jako první uvedla do literatury milostný vztah mezi dvěma ženami. Ženy, které přijmou svou homosexuální orientaci, se identifikují jako lesby, nicméně i v rámci lesbické identity existují jisté odlišnosti v rámci přijatých sexuálních rolí (viz. Sexuální role). To, jak vzniká ženská homosexualita je nám ještě neznámější, než to, jak vzniká ta mužská, především proto, že ženská sexualita se od té mužské zásadně liší (viz. Fluidita).

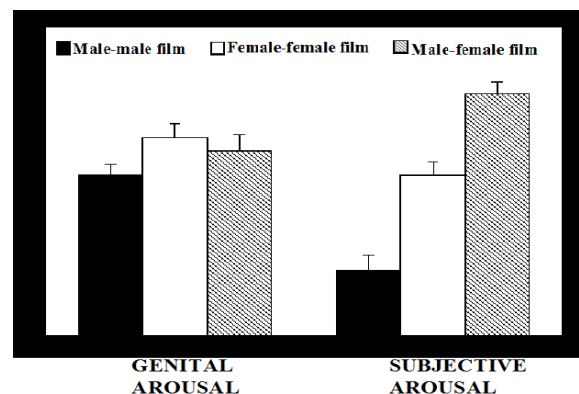
1.1 FLUIDITA ŽENSKÉ SEXUALITY A SEXUÁLNÍ ORIENTACE

Sexuální orientace byla vždy chápána v rámci určité dichotomie, kdy na dvou koncích proti sobě stáli homosexuálně a heterosexuálně orientovaní jedinci. Toto chápání se ovšem radikálně změnilo po tom, kdy americký biolog Alfred Kinsey uskutečnil výzkum lidské sexuality a způsobil tím kulturní revoluci nejen v Americe, ale po celém světě. Jako první poukázal na to, že sexuální orientace není černobílá a že vše ve světě existuje v rámci kontinua, ne jednotlivých dichotomií (Kinsey, et al., 1948/1998). Poukázal na to, že ne všichni jedinci se dají zařadit do jedné, či druhé skupiny. Pro tyto účely tedy vytvořil bipolární sedmibodovou škálu, která zahrnovala kontinuálně všechny možnosti orientace od výhradní heterosexuality k výhradní homosexualitě. Nicméně Kinseyho škála se stala terčem mnoha kritiků, kteří mu vyčítali především to, že nebere v úvahu všechny aspekty sexuální orientace jako například sexuální identifikaci, či sexuální chování, a vůbec nepostihoval emoční a jiné neorgasmické projevy sexuality.

Obr. 1- Kinseyho škála (převzato z <http://skew.dailyskew.com/2008/01/take-kinsey-scale.html>)

Podle některých autorů lze zkoumat sexuální orientaci také na základě sexuální vzrušivosti člověka. V rámci jednoho výzkumu byli respondenti rozděleni do čtyř skupin- homosexuální muži a ženy, heterosexuální muži a ženy, měli sledovat tři druhy pornografických videí. Video s heterosexuálním stykem mezi mužem a ženou, stykem mezi dvěma muži a mezi dvěma ženami. Většina skupin reagovala svou sexuální vzrušivostí na základě své sexuální orientace, a proto se prokázaly předpokládané výsledky. Pouze jedna jediná skupina v rámci genitálního vzrušení reagovala neočekávaně, a to skupina heterosexuálních žen. Hodnoty jejich genitálního vzrušení navíc neodpovídaly hodnotám ženami určeného subjektivního vzrušení. Pravděpodobně ženy jen nechtěly přiznat, jak je stimul skutečně vzrušil. Nicméně se objevila zajímavá skutečnost, že ženy měly nejnižší hodnoty genitální vzrušivosti při sledování videa se heterosexuálním stykem, tedy stykem muže se ženou. (Chivers et al., 2004)

Obr. 2- Genitální a subjektivní vzrušení u heterosexuálních žen při sledování pornografických filmů (převzato z Chivers, M. L., Rieger, G., Latty, E., & Bailey, J. M. (2004). A sex difference in the specificity of sexual arousal. *Psychological Science*, 15, p. 740)

Ukázalo se tedy, že ženy mají trochu jiný vzorec pohlavní vzrušivosti, než muži. Muži vykazovali nejvyšší hodnoty vzrušení při sledování svých preferovaných sexuálních stimulů, což znamená, že vzorec mužského vzrušení je vždy omezován na jednu konkrétní kategorii. Zatímco ženy vykazují stejné pohlavní vzrušení na podněty obsahující jejich preferované i nepreferované sexuální podněty (Baumeister, 2000). Dalo by se tedy říci, že vzorce ženského sexuálního vzrušení nejsou nijak kategoricky specifické. Podle některých autorů je ženská sexualita a sexuální orientace fluidní, proměnlivá v čase a variabilní napříč všemi sociálními kontexty (Peplau & Garnets, 2000).

Toto poznání s sebou samozřejmě strhlo celou řadu diskuzí, o tom, jak to vlastně se ženskou sexualitou a sexuální orientací skutečně je. Jednou z nejdůležitějších prací v oblasti této tematiky je zajisté kniha Lisy Michelle Diamond, *Sexuální fluidita: Pochopení ženské lásky a touhy* (2008). Co tedy vlastně je fluidita? Sexuální fluidita je situačně závislou flexibilitou ženské sexuální schopnosti reagovat. Tato flexibilita některým ženám umožňuje, aby si za určitých podmínek prošly sexuální touhou jak po mužích, tak ženách, nezávisle na jejich celkové sexuální orientaci. Po své celoživotní cestě stávající z různých situací, vztahů a životních fází, tak mohou ženy všech orientací okusit variabilitu svých erotických citů a pocitů (Diamond, 2008).

Autorka chce předejít kontroverzním diskuzím na toto téma, a proto ve své knize odpovídá na několik podstatných otázek, které by se po interpretaci těchto výsledků mohly stát zdrojem nepochopení.

Znamená fluidita to, že jsou všechny ženy bisexuální? Autorka odpovídá, že ne. Stejně jako mají ženy různé sexuální orientace, mají stejně rozdílné stupně sexuální fluidity. Některé ženy ve svých životech budou procházet relativně stabilními vzorci lásky a touhy, zatímco jiné ne. Znamená snad existence fluidity neexistenci ženské sexuální orientace? Ne, fluidita se dá chápat spíše jako dodatek ženské sexuality, kdy některé ženy jsou schopné větší variabilnosti svých pocitů a zážitků, než by samy své sexuální orientaci připsaly. Fluidita stejně tak neznamená, že by se dala sexuální orientace změnit. Sexuální orientace žen zkrátka není jediným faktorem ovlivňující jejich preference. Někdy může žena, která žije dlouho v manželství zjistit, že ji přitahuje jiná žena, a naopak lesbickou ženu může někdy třeba přitahovat muž (Diamond, 2008).

1.1.1 SEXUÁLNÍ IDENTITA A PROCES IDENTIFIKACE

Sexuální identita označuje to, s jakou sexuální orientací se daný jedinec ztotožňuje. Sexuální identita člověka nemusí odpovídat jeho sexuální orientaci a tento rozpor se objevuje poměrně často (Beaty, 1999). Jedinec v průběhu sexuální identifikace získává poznatky k tomu, aby odhalil svou sexuální orientaci, a pokud ji přijme, ať už je jakákoliv, proces může být považován za úspěšně dokončený. Nejzásadnější fází sexuální identifikace je coming out, neboli stadium, kdy si sami homosexuální lidé připouští svou orientaci a poté se rozhodnou

podělit o tyto poznatky se svým okolím- rodinou, přáteli, kolegy,... (Monteflores & Schultz, 1987)

Ženy, které svou sexuální orientaci plně odhalily svému okolí, se považovaly za méně úzkostné, pozitivněji naladěné a také mnohem sebevědomější. Kolik informací žena o své orientaci odhalí, souvisí s tím, jakou má celkovou sociální podporou okolí. Ženy, které byly v tomto procesu více podporovány, se také svému okolí mnohem více otevřely. Ty, které úplně odhalily svou totožnost, mají více lesbických přítelkyň, také se mnohem více zapojují do gay-lesbické komunity a nezůstávají tak izolované na okraji společnosti (Jordan & Deluty, 1998)

Proces coming outu je složitý a existuje několik schémat jeho průběhu. Ve výzkumu Jessicy Morris z roku 2008 je proces ženského coming-outu vnímán jako multidimenzionální proces a tvoří ho čtyři po sobě jdoucí fáze. První tvoří právě formování sexuální identity, která zahrnuje vývoj lesbické sexuality a vědomí toho, že jsou lesby. V druhé fázi odhalují svou orientaci okolí. Třetí fází je sexuální projev a chování, a poslední je lesbické povědomí, které je ukazatelem toho, jak se lesbické ženy vidí ve vztahu ke svému sociálnímu prostředí, včetně lesbické a gay komunity. Samozřejmě je bráno v úvahu, že proces coming outu se může lišit v rámci různých demografických podmínek- věku, rasy, etnického původu, náboženství, geografického umístění, příjmů, zaměstnanosti a vzdělání (Morris, 1997).

Depresivita a jiné negativní dopady na psychiku se ovšem projevují i tehdy, pokud proces coming outu dojde do konce, ale odhalení sexuální orientace se neseťká s právě pozitivními ohlasy okolí. Ženy tak po dokončení procesu coming outu mohou přijít o mnoho přátel, a také začnou pravděpodobně být více stigmatizovány svým okolím (Pilkington & D'Augeli, 1997). Především kvůli stigmatizaci a stresorů spojených s výběrem homosexuálního životního stylu se ukázalo, že lesbické ženy udávaly mnohem méně důvodů, proč dál žít, než ženy heterosexuální (Hirsch & Ellis, 1998). Lesbicky orientované ženy jsou tedy na základě kombinací různých stresových faktorů vystaveny celkově vyššímu riziku psychické poruchy (úzkosti či deprese), sebevražedným sklonům, zneužívání návykových látek a úmyslného sebepoškozování, než ženy heterosexuální (King et al., 2008).

1.1.2 SEXUÁLNÍ ROLE

„Sexuální role je vnějším projevem pohlavní identity. I když se na jejím utváření podílejí také konstituční faktory, rozhodující zde jsou kulturně-společenské vlivy, zprostředkované především rodinou“ (Weiss, 2002).

V naší rodině se poprvé dozvíme, jakou roli mají v tomto světě ženy a jako muži. Všeobecně je mužská role vnímána jako aktivní a ženská role spíše jako pasivní. Existuje mnoho předsudků o tom, jak lesbická žena může vypadat. Většinou je jí připisován maskulinní vzhled a jeho projevy. Ve srovnání s heterosexuálními ženami vykazovaly sice lesbické ženy vyšší hodnoty maskulinního jednání, ale nevykazovaly nižší hodnoty v jednání femininním. Popisovaly se jako více nezávislé, lépe čelící tlakům, a také snáze se rozhodující (Finlay & Scheltema, citováno dle Peplau a kol. 1999).

Přesto se v rámci ženské homosexuality ženy samy rozdělují na dvě poměrně odlišné skupiny. První skupina jsou ženy, které vykazují spíše femininní znaky chování a vypadají i více femininně, a říká se jim Femme jakési „hyperženy“, které za všech okolností projevují svou ženskost. Druhou skupinou jsou ženy spíše s maskulinními projevy a chováním, jež se nazývají Butch, a které o svém ženství příliš nemluví. Proto v lesbickém životě hraje podstatnou roli míra maskulinity a femininity. Všeobecně nejvíce rozšířený stereotypický názor je takový, že všechny lesbické ženy vypadají jako muži. Nicméně v této kapitole si ukážeme, že lesbické ženy se pohybují po celé škále mezi maskulinitou a femininitou. Preference pro vnímání atraktivity partnerky mohou ve velké míře souviset právě s mírou maskulinity, či femininity ženy samotné (Munt, 1998).

Lesbické ženy samy sebe rozdělují na dvě poměrně odlišné skupiny, protože označování a rozlišování Femme a Butch, je pro lesbické ženy možností sebeprezentace. Nejen tím, že se do těchto dvou skupin samy zařazují, ale zároveň tím i ukazují, že přesto, že se v něčem odlišují, chtějí se zapojit do světa kolem nich. Je to jakési „erotické označení“, lesbická zkušenost s genderem, je to způsob vyjádření, a způsob, jak jejich těla mohou vyjadřovat jejich touhy. Butch a femme neexistují v rámci dichotomie, tyto kategorie musíme chápat opět na jakési kontinuální škále (Munt, 1998).

Výsledky jednoho z výzkumů ukazují, že se Butch ani femme v rámci osobnostních znaků, symptomologie depresivity, poruch příjmu potravy nebo nespokojenosti se svým tělem, neliší od heterosexuálních žen. Nicméně se prokázalo, že lesbické ženy v kategorii Butch v

dětství mnohem častěji vykazovaly známky genderově netypického chování. Také měly vyšší hodnoty WHR, vyšší hodnoty testosteronu ve slinách a také mnohem méně toužily po potomcích. Je tedy zřejmé, že Butch se v některých znacích mnohem více podobají mužům, než lesbické ženy v kategorii Femme. Klasifikace na Femme a Butch může být způsobena v rámci skupiny lesbicky orientovaných žen především kvůli rozdílným hodnotám vystavení prenatalních androgenů (Singh et al., 1999) Jeden z markerů prenatalního vystavení androgenům, je poměr délky ukazováčku (2D) k prsteníku (4D). Tento index mají muži nižší než ženy, a lesbické ženy ho mají nižší, než ženy heterosexuální. Ukázalo se, že butch měly tento poměr nižší, než femme. To znamená, že na rozdíl od butch, se u femme vznik homosexuální orientace vlivem prenatalního vystavení androgenů, ukázal jako velmi nepravděpodobný (Brown et al., 2002).

Výsledky těchto výzkumů lze interpretovat tak, že etiologie sexuální orientace u butch a femme lesbických žen je odlišná, a je s tím tedy třeba ve výzkumech na těchto skupinách osob počítat.

1.2 GENDEROVÁ NONKONFORMITA

Problematika genderové nonkonformity velmi úzce souvisí s výzkumy sexuální orientace, proto se na ní musíme alespoň okrajově zaměřit. Genderová nonkonformita se dá rozlišit na dvě kategorie- 1.) dětská genderová nonkonformita a za 2.) trvalá genderová identita (Bailey et al., 2000).

Nejprve se budeme věnovat dětské genderové nonkonformitě, která se projevuje již v raném dětství. Co vlastně je nekonformní jednání? Zpravidla to, když se jedinec nechová tak, jak je typické a běžné pro jeho pohlaví. A jaké jednání je vlastně nekonformní? To se samozřejmě liší v rámci kultury a společnosti, v níž dané ženy žijí. V jednom výzkumu byly zkoumány dvě skupiny malých děvčátek ve věku od 4 do 12 let, kdy polovina z nich vykazovala genderově nekonformní jednání. Tyto dívky si v průběhu dětství mnohem více hrály s „typicky klučičími“ hračkami, více se pohybovaly ve společnosti chlapců, věnovaly se sportům, staraly se o mužské domácí práce, a také často říkaly, že by si přály být chlapcem (Green et al., 1982).

Ve spojitosti dětské genderové nonkonformity a homosexuální orientace u žen, jsou pro nás důležité výsledky jedné ze studií, kde se ukázalo, že výskyt nekonformního jednání v dětství může být prediktorem pozdější homosexuální orientace, přičemž u mužů tato

pravděpodobnost byla o něco vyšší (Bailey et al., 1995). Nicméně v žádném případě nelze říci, že by všechny dívky, které v dětství vykazovaly známky nonkonformního chování, v dospělosti byly lesbicky orientovány.

Ukazuje se také poměrně zajímavá skutečnost, že rodiče vítají genderovou nonkonformitu u svých mladých dcer více, než v případě chlapců, u nich je tento problém vnímán složitěji. Dá se tedy říci, že nároky společnosti na maskulinitu u mužů jsou větší, než na femininitu u žen (Kane, 2006).

Dívkám, které vykazují určité známky nekonformního jednání, se říká „Tomboys“. Tento výraz vznikl v USA a tomboyismus by se dal přeložit, jako „mužatkovitost“. V následující části práce budeme ovšem raději používat originální anglický termín.

K dalším zajímavým úvahám nás ovšem přivádí starší výzkum o tomboyismu z roku 1977, který byl založen na myšlence, že tomboyismus je něco výjimečného, abnormálního. Frekvence tomboyismu zde byla měřena na dvou skupinách- dívek v nižších ročnících střední školy a dospělých ženách. Ve skupině dospělých žen 51% vypovědělo, že v dětství vykazovaly známky tomboyismu, zatímco ve skupině dívek ze střední školy se k tomboyismu hlásilo celých 63%. Také u nich bylo prokázáno, že v dětství vykazovaly známky nonkonformního jednání, jako například: preference pro aktivní a venkovní hry, přátelství s chlapci nebo nošení džín. Výsledky tedy indikují, že tomboyismus se v průběhu dětství objevuje velmi často, a že se tedy v rámci ženského vývoje nejedná o nic zvláštního, a už vůbec ne abnormálního (Hyde et al., 1977).

V jednom výzkumu se v 80% případů prokázalo, že lesbické ženy si v dětství mnohem více samy sebe představovaly jako muže, méně si přály být matkami, preferovaly chlapecké hry, a jako děti byly více vnímány jako tomboyové. Nicméně velké komplikace v tom, jakou má dětské nonkonformní chování opravdu roli ve formování sexuální orientace, činí to, že některé lesbické ženy uvádějí, že se v dětství chovaly stejně jako heterosexuální dívky, a naopak některé heterosexuální dívky říkají, že se chovaly spíše jako tomboys (Phillips & Over, 1995).

Ve středním dětství může tedy mnoho dívek projít právě touto zvláštní proměnou, při které se od všech původně femininních věcí, transformují do „identity tomboye“. Tento převratný posun, který se vyskytuje pouze u dívek, nikoli u chlapců, znamená zásadní vývoj

dětských sociálně-kognitivních funkcí, jehož důsledkem je chápání genderu, který souvisí s jejich identitou a sociálními vztahy (Halim et al., 2011).

Proč se výsledky ohledně tohoto fenoménu tolik liší? Proč se nedá s přesností určit, jakou hraje roli ve formování sexuální identity a sexuální orientace? Možná proto, že na tento problém je nahlíženo pouze z jedné perspektivy. Na základě srovnání výzkumů ohledně této problematiky, by se teoreticky daly rozlišovat dva odlišné typy tomboyismu.

První typ by se mohl chápat jako jedna ze součástí přirozeného psychosociálního vývoje žen. Ženy v určitém věku mohou preferovat spíše mužské činnosti a zájmy, a to zcela čistě jen ze zvědavosti a v touze vyzkoušet „něco jiného“, než dosud. Nicméně v průběhu puberty mohou být tyto vzorce více méně potlačeny, neboť v tomto období je kladen větší důraz na ženskou femininitu, než kdy dřív (Burn et al., 1996). V pubertě, kdy probíhá proces formování identity, hraje velkou roli to, s jakou sexuální rolí se žena v tuto dobu ztotožní. Tyto ženy se však v pubertě se štítkem tomboy z různých důvodů neidentifikují, a také z tohoto důvodu atypické chování časem z větší míry opouštějí.

U některých žen se ovšem zdá, neznámo proč, že je v nich tomboyismus o něco více „zakořeněn“, což by mohlo hrát roli ve směřování jejich dalšího vývoje. Druhý typ tomboyismu by tedy představovala právě skupina takových žen, které nejen, že vykazovaly známky nonkonformní chování v dětství, ale právě i v průběhu puberty se spíše identifikovaly se sociální rolí tomboye (Carr, 2007). Přičemž samotná identifikace s touto rolí, by dokonce mohla být jedním z podstatných rozdílů mezi ženami prvního typu tomboyismu, a ženami druhého typu. Právě proto, že se u těchto žen zdá tomboyismus více „zakořeněný“, a mnohem více se s touto rolí identifikují, mohlo by to činit předpoklady, že tento „typ“ mohl vzniknout za úplně jiných podmínek, než tomboyismus prvního typu. Jako nejčastější příčina vzniku se uvádí vliv prenatálních hormonů na plod v matčině děloze, např.: testosteronu (Briefing, 2008). Také se ukázalo, že tyto dívky také na první pohled vypadají trochu jinak, a to především v obličeji, (Pillard & Bailey, 1998), což může potvrzovat i jiné hormonální a genetické teorie vzniku genderové nonkonformity (Bem, 2000).

To, že by se tomboyismus rozdělil na dva typy, by mohlo pomoci vysvětlit mnohé rozdíly v rámci této problematiky. Existence jakéhosi „prvního typu“ by mohla vysvětlovat výskyt těchto jevů: tomboyismus je v rámci puberty u některých žen potlačen (Burn et al., 1996), některé heterosexuální ženy v dětství vykazovaly známky tomboyismu (Phillips &

Over, 1995), a také to, že se k tomboyismu- genderově nespécifickému jednání v dětství, hlásí poměrně velká část heterosexuálních žen (Hyde et al., 1977).

S touto problematikou souvisí jedna zajímavá teorie D. J. Bema, která se nazývá „Exotické se stává erotickým“, kterou bych ráda ve stručnosti zmínila. Podle něj jsou prenatalně dány vlohy spíše pro genderovou nonkonformitu, než pro sexuální orientaci. Pokud dívka v dětství vykazuje známky nekonformního jednání, pohybuje se v chlapeckém prostředí, je pravděpodobné, že v dospělosti bude vyhledávat to, co z dětství nezná- tedy kontakt se ženami. Ten pro ni byl v dětství exotickým (neznámým), a proto se pro ni v dospělosti stává erotickým, a tedy přitažlivým. Podle autora je vrozen právě temperament, který určí, co pro dívku bude v dětství známým a co neznámým. Zjednodušeně EBE teorie říká, že k utvoření dospělé sexuální orientace jsou nutné dva vlivy: vrozené dispozice k rozvoji určitého temperamentu a dlouhodobé prožívání totožnosti nebo odlišnosti od vrstevníků stejného pohlaví, který dává vzniknout nespécifickému vzrušení „z exotického“ (Bem, 1996).

1.3 TEORIE VZNIKU ŽENSKÉ HOMOSEXUALITY

Jak vzniká ženská homosexualita, není dosud objasněno, existuje ovšem mnoho výzkumů, které se tímto tématem zabývají. Mnohem více těchto studií se nicméně týká spíše vzniku homosexuality mužské, proto je vhodné v této kapitole přiblížit jednotlivé teorie týkající se především právě vzniku lesbismu.

1.3.1 Biologické teorie vzniku ženské homosexuality

Již od počátku zkoumání lidské homosexuality existovala myšlenka toho, že se může jednat o vrozenou predispozici. V následující části se tedy budeme věnovat především výzkumům, které se týkají možných biologických faktorů, které by mohly hrát roli ve formování homosexuální orientace u žen.

1.3.1.1 Genetické faktory

Zkoumání genetických faktorů na vliv formování homosexuální orientace se pohybovalo ve dvou disciplínách- behaviorální a molekulární genetiky. Jelikož ohledně ženské homosexuality se nepotvrdily žádné vlivy v rámci molekulární genetiky (Hu et al., 1995), zaměříme se zde spíše na pole genetiky behaviorální, kde bychom se mohli dozvědět alespoň základní odpovědi týkající se možných genetických faktorů podílejících se na vzniku ženské

homosexuální orientace. Jakou roli by mohly hrát genetické faktory, se v rámci behaviorální genetiky zjišťovalo především dvěma formami výzkumů- šlo o studie v rodinách a výzkumy na dvojčatech.

V jedné studii Baileyho z roku 1993 vyšlo, že homosexuální ženy měly ve srovnání s heterosexuálními větší počet homosexuálních bratrů (Bailey & Bell, 1993), což by mohlo poukazovat na možný vliv genetických faktorů na homosexualitu. V dalším výzkumu 14% lesbických žen uvádělo, že mají také homosexuálně zaměřenou sestru, která však není jejich dvojčetem. Tato informace ale u nich samotných nebyla ověřena, což by mohlo vést ke zkreslení některých dat (Bailey et al., 1993).

Další studie se věnují zkoumání homosexuality mezi dvojčaty. Zkoumají se dvojčata jednovaječná, protože pokud se stejný znak vyskytne u obou, může to poukazovat na jisté genetické faktory, ale také dvojčata jednovaječná, u nichž je pravděpodobné pouze poloviční sdílení určitého znaku, stejně jako s ostatními sourozenci. A také se zjišťuje, jaké jsou rozdíly mezi adoptovanými sourozenci, jelikož mají jiné biologické predispozice, ale sdílejí spolu stejné prostředí, což by mohlo poukázat na to, že při formování homosexuální orientace by mohly hrát roli určité environmentální faktory.

V jednom ze starších výzkumů jednovaječných dvojčat z roku 1986 vyšlo, že žádný pár ženských dvojčat nevykazoval stejné sexuální chování. Ženská homosexualita by podle těchto výsledků měla být jakýmsi „získaným znakem“, a je malá pravděpodobnost jejího vzniku v rámci genetických faktorů. Mnohem větší pravděpodobnost vzniku homosexuality na základě genetických faktorů je připisována spíše mužům. Nicméně vzorek dvojčat byl poměrně malý- pouhé 4 páry ženských dvojčat, což musíme při interpretaci těchto výsledků brát v potaz. (Eckert et al. 1986).

Této problematice se věnuje také Baileyho práce z roku 1991, kdy zkoumal právě rozdíly mezi sexuální orientací u dvojčat a adoptivních sourozenců. Nicméně zde se objevily úplně odlišné výsledky, než ve výzkumu Eckerta. Ukázalo se, že u obou jednovaječných dvojčat se homosexualita objevila ve 48%, u dvojvaječných dvojčat v 16%, a co se týče adoptivních sester, tak bylo lesbicky orientovaných zhruba 6%. Jednovaječná dvojčata navíc vykazovala v dětství podobnou míru genderové nonkonformity (Bailey et al., 1993), což by mohlo poukazovat na alespoň částečnou podmíněnost genetickými faktory. Potvrdilo se však,

že jak u žen, tak u mužů byla více dědičná spíše dětská genderová nonkonformita (Bailey, Dunne & Martin, 2000).

Výsledky týkající se genetických vlivů se tedy poměrně zásadně liší, je tedy složité zjistit, jaká je skutečnost doopravdy. Dá se říci, že jistým kompromisem by se mohly zdát výsledky studie z roku 2008, kdy byl zkoumán „potenciál pro zapojení se do homosexuálních aktivit“. Respondentům byla položena otázka: „Pokud byste potkali pohledného muže/pohlednou ženu, který/á by se vám líbil/a, a nabídl/a by vám sexuální styk, s jakou pravděpodobností byste byli schopni to udělat (pokud byste mohli definovat povahu vzájemných vztahů a nikdo jiný by o tom nevěděl?)“. Účastníci měli vyjádřit svou reakci na stupnici s možnostmi: je to nemožné, velmi nepravděpodobné, dost nepravděpodobné, není pravděpodobné, není pravděpodobné, poměrně pravděpodobné, velmi pravděpodobné. Do výzkumu se zapojilo 6001 žen- dvojčat, a výsledky ukázaly, že 65,4% těchto žen má takový „homosexuální potenciál“, přestože za posledních dvanáct měsíců 98,3% těchto žen, nevykazovalo známky žádného homosexuálního chování. Proto zde vyvstává myšlenka toho, že by mohl být tento „potenciál“ dědičný mnohem více, než samotné homosexuální chování. Pro srovnání je zajímavé si povšimnout, kolik procent mužů vykazovalo známky tohoto „potenciálu“. Bylo to 32,8% mužů, což je téměř o polovinu méně, než vyšlo u žen (Santtila, 2008). Toto poznání také může poukazovat na vysvětlení, proč je ženská sexualita variabilnější, než ta mužská.

1.7.1.2 Neurohormonální faktory

V roce 1977 vznikl jeden z výzkumů, který dal základy myšlenky, že homosexuální orientace u žen může být způsobena mírou prenatálního vystavení určitým hormonům, jako byl v tomto případě progesteron. V této studii byly srovnávány dívky, které byly prenatálně vystaveny acetátu medroxyprogesteronu, což je umělá náhražka ženského hormonu progesteronu, a kontrolní skupinou byly dívky, u nichž k podobnému vystavení nedošlo. Ukázalo se, že dívky z první skupiny byly mnohem méně často v dětství označovány za tomboye a také konstantněji preferovaly dívčí oblečení, což ukazuje, že rozdílné hodnoty působení prenatálního progesteronu mohou hrát roli na pohlavně dimorfní chování u žen. První možností tedy je, že lesbické ženy byly prenatálně vystaveny nižším dávkám progesteronu a proto nevykazují tolik femininní znaky, s jejichž projevy je spojen. (Ehrhardt, 1977). Existuje i opačná varianta a to, že lesbické ženy byly prenatálně vystaveny vyšším

dávkám prenatálních androgenů, tedy směsi různých mužských hormonů, a proto mnohdy vykazují znaky maskulinizace. K potvrzení této hypotézy vzniknul ještě téhož roku další výzkum, který tentokrát měřil hodnoty testosteronu v krvi heterosexuálních a homosexuálních žen. Ve studii vyšlo, že homosexuální ženy měly hladiny testosteronu vyšší v průměru o 38%, než ženy heterosexuální (Gartrell, Loriaux & Chase, 1977).

V určitých případech žen (např.: tomboys „druhého typu“, butch) by tedy prenatální vystavení androgenům mohlo hrát určitou roli, nejen ohledně genderově atypického chování, ale spolu s tím i k formování homosexuální orientace (Bailey & Zucker, 1995), nicméně u jiných žen (nepř.: femme) však stále musíme po dalších možných příčinách vzniku homosexuality pátrat.

1.3.2 Psychosociální teorie vzniku ženské homosexuality

Mnoho současných vědců se také přiklání k tomu, že v průběhu prvních let života (asi do 3. roku) může mít vliv na formování homosexuální orientace také prostředí, ve kterém člověk vyrůstá. Největší roli zde hraje především rodina, ale i ostatní psychogenní faktory (Janošová, 2000).

Jedna z nejstarších teorií se nazývá „teorie svedení“, která vychází z myšlenky, že když je žena v období dospívání svedena, zneužita, či prožije jiný negativní sexuální zážitek, může to mít vliv na formování homosexuální orientace. Tuto teorie nicméně zavrhl již Freud (Israels & Schatzman, 1993), a je dnes stále více vyvracena (Janošová, 2000). Přesto se občas v některých výzkumech objeví výsledky, že lesbické ženy byly v dětství častěji zneužívány (Roberts & Sorensen, 1999).

Tyto teorie týkající se toho, že okolí může hrát roli ve formování homosexuální orientace, nicméně můžou vyvracet výsledky výzkumů, které dlouhodobě zkoumají, zda dítě nějak ovlivní, vyrůstá-li v rodině s dvěma homosexuálními rodiči. Například v jedné studii se ukázalo, že děti lesbických rodičů pravděpodobněji prozkoumávaly vztahy se stejným pohlavím, a to především tehdy, když v průběhu dětství vyrůstaly v prostředí otevřeném a akceptujícím homosexuální páry. Větší část těchto dětí, které vyrůstaly v rámci lesbického vztahu, se však v dospělosti identifikovala spíše jako heterosexuální (Golombok & Tasker, 1996).

Podle další teorie se však homosexualita nejčastěji projevuje až v období puberty, či dospívání. V tomto případě by tedy nešlo o „vrozenou homosexualitu“, a dokonce ani nemusí být viditelné nebo pozorovatelné žádné rysy maskulinizace (což by mohlo vysvětlovat existenci Femme). „Jejich homosexuální orientace se utváří v období mladistvé intersexuality na základě nějakého podmíněného reflexu“ (Antonov, 1993). Dívky začnou pociťovat, že je vzrušují erotické myšlenky na jinou ženu či dívku většinou v průběhu puberty.

Zajímavý výzkum na téma sexuality lesbických žen, provedl Ivo Procházka, ve kterém výsledky naznačují, že: „První homosexuální vztahy i styky se výrazně opoždí za průměrným věkem heterosexuálních aktivit. K sebedefinování lesbického zaměření u poloviny žen došlo až po 19. roce věku. Snahu nalézt partnerský homosexuální vztah si připustily tři čtvrtiny žen až v dospělosti“ (Procházka, 1999). V tomto výzkumu se také ukázalo, že ze vzorku těchto lesbických žen nemělo žádnou heterosexuální zkušenost pouze 14%, což potvrzuje, že v průběhu puberty se tyto dívky většinou scházejí spíše s chlapci, a prožívají s nimi normální sexuální život, nicméně 43% respondentek uvedlo, že do muže nikdy nebyly zamilovány Ivo Procházka z toho odvozuje, že: „Častěji než u gay mužů dochází k pokusům o heterosexuální adaptaci (v našem souboru 84%)“ (Procházka, 1999).

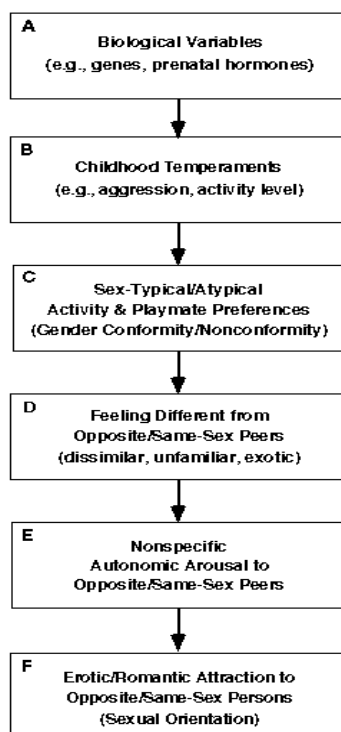

Figure 1. The temporal sequence of events leading to sexual orientation for most men and women in a gender-polarizing culture.

Zde bych ráda připomněla teorii „exotické se stává erotickým“ (viz. Genderová nonkonformista). Přestože tedy původně šlo především o psychologickou teorii, důsledky jejího zkoumání autora dovedly až ke kořenům biologickým. Bem předložil schéma, jež podle ní představuje vývoj formování ženské homosexuální orientace. Schéma začíná právě biologickými proměnnými (geny, prenatální hormony), dítě díky nim získá jistý temperament, který později může vést k genderově atypickému jednání. Právě v této době si člověk buduje představu o tom, co pro něj bude to exotické, které se pro něj později stane erotickým (Bem, 2000), tedy se může s větší pravděpodobností stát homosexuálně orientovaným.

Obr. 3- schéma formování homosexuální orientace podle Bema (převzato z

http://www.psychwiki.com/wiki/Bem%27s_Exotic_Becomes_Erotic_Theory)

V této kapitole jsme zjistili, že na formování ženské homosexuality můžou mít z určité části vliv genetické faktory, z části neurohormonální, a jiné mohou být spíše formovány v rámci prostředí. Je totiž nepravděpodobné, že by se vznik homosexuality dal vysvětlit pouze jednou zcela jasnou příčinou. V každém případě je zřejmé, že homosexualita je spíše stavem dobrovolně nezvoleným a vůlí, či terapií neovlivnitelným.

1.4 ŽENSKÁ BISEXUALITA

Zjistili jsme, jak je ženská sexualita variabilní, a proto bychom se měli v krátkosti také zaměřit na ženy, které samy sebe popisují jako bisexuální. Bisexuální orientaci lze vymezit jako „erotickou, emocionální anebo sexuální přitažlivost k jedincům obou pohlaví/genderů“ (Firestein, 1996).

Například Sigmund Freud říká o bisexualitě: „*Je známo, že ve všech dobách existovali a pořád ještě existují lidé, kteří si mohou zvolit za sexuální objekty osoby stejného a zrovna tak i opačného pohlaví, aniž by jedno zaměření bylo nějak na újmu zaměření druhému. Takové lidi nazýváme bisexuálními a bereme jejich existenci na vědomí, aniž se tomu příliš podivujeme. Poznali jsme však, že bisexuální v tomto smyslu jsou všichni lidé, že rozdělují své libido zjevným nebo latentním způsobem mezi objekty obou pohlaví.*“ (Freud, 1998).

Bisexualita je často vnímána, jako egodystonní homosexualita, kdy si jedinec svou homosexuální orientaci ještě nepřiznal. Tento názor zastávají například i dva přední čeští sexuologové- Petr Weiss a Radim Uzel (Koucká, 2006; Uzel, 2007). Také se na ní pohlíží tak, že je pouhým módním výstřelkem mladých lidí. Někdy se tvrdí, že může existovat v rámci situační homosexuality (viz. Homosexuální chování) nebo jako určitá přechodná fáze při procesu coming outu.

Lisa Diamond (2008) provedla longitudinální studii, do které zařadila 79 bisexuálních žen. Chtěla totiž zjistit, jestli se ženská bisexualita mění v průběhu času. Došla k závěru, že proměny sexuální identifikace u bisexuálních žen jsou velmi časté. Od prvního rozhovoru během dalších deseti let 73% žen změnilo svou sexuální identifikaci, nicméně po dalších deseti letech se opět 92% žen identifikovalo jako bisexuální. Tímto poznatkem položila základy prvním myšlenkám o bisexualitě jako „třetím pohlaví“, namísto jejího původního chápání jako přechodné fáze. Podle Diamond je bisexualita intenzivnějším, výraznějším

projevem jednoho z obecnějších rysů sexuality žen – kapacity k proměnlivosti (fluidity) v průběhu života, a interpretuje rozdíl mezi lesbickou, bisexuální a heterosexuální orientací spíše jako otázku rozdílných stupňů přitažlivosti, než určitých typů sexuální orientace (Diamond, 2008).

Respondentky v jedné studii se identifikovaly jako bisexuální, i přesto, že neměly zkušenosti s bisexuálním chováním. Bisexuální identifikaci vnímaly respondentky spíše jako důsledek různé míry jejich přitažlivosti k mužům i ženám. Hlavním kritériem a klíčem k bisexuální identifikaci, pro ně byla především emoční přitažlivost a sexuální touha, nehledě na pohlaví. Autorka říká, že důvodem, proč mají ženy častěji sklony k bisexualitě, než muži, je mnohem lepší společenská akceptace ženské bisexuality (i homosexuality), a proto je pro ně i mnohem jednodušší prozkoumávat přitažlivost ke stejnému pohlaví. Ženám jde mnohem více o to, aby si s partnerem či partnerkou rozuměli, a byli naladěni na stejnou emocionální vlnu. Vybírají si partnery či partnerky na základě jim sympatických vlastností, ať už fyzických či charakterových, zatímco u mužů se v preferencích mnohem více prosazuje sexuální aspekt a erotická přitažlivost. I bisexuální ženy si vybírají spíše na základě toho, jak je daný jedinec celkově přitahuje, aniž by bylo nějak podstatné, jakého je pohlaví (Rust, 2000).

Právě proto, že ženská sexuální orientace je tolik proměnlivá, můžeme bisexualitu zařadit jako jednu z mnoha variant jejích projevů.

2. TEORETICKÁ ČÁST – FYZICKÁ ATRAKTIVITA ŽEN

2.1 FENOMÉN FYZICKÉ ATRAKTIVITY

Fenomén fyzické atraktivity hraje v lidských životech zásadní roli. V mnohých výzkumech se ukázalo, že to, jak jedinec vypadá navenek, ho bude pravděpodobně provázet celý život a svým způsobem ho i velmi silně ovlivňovat. V této části se chceme věnovat především ženské atraktivitě, neboť toto téma hraje hlavní roli v empirické části této práce, kde se věnujeme tomu, jaké fyzické znaky jsou vnímány jako atraktivní lesbickými ženami.

Již v raném dětství se může méně atraktivní jedinec přesvědčit o tom, že o něm může být smýšleno jiným způsobem, než s dítětem atraktivnějším. To bude nejen oblíbenější v kolektivu svých vrstevníků, ale i ze strany dospělých bude vnímáno jako mnohem nezávislejší, samostatnější, přátelštější a dokonce i chytřejší (Dion et al., 1974; Langlois et al., 1977). Ještě větší rozdíly se objeví například na základní, či střední škole, kde vzhled velmi často ovlivňuje postavení člověka v této společnosti (Lerner et al., 1991). Fyzická atraktivita souvisí i s tím, jak budou člověka vnímat a hodnotit učitelé, či profesori (Clifford & Walster, 1973; Lerner & Lerner, 1977; Ambady & Rosenthal, 1993). To, jak je člověk fyzicky atraktivní, ho ovlivní i v tom, jak se vlastně v danou dobu bude cítit (Lerner et al., 1973). Ukázalo se totiž, že pokud jsou lidé fyzicky atraktivní, budou pravděpodobně nejen mnohem sebevědomější (Major et al., 1984), psychicky se také budou cítit mnohem lépe, a to všechno dohromady je bude dělat i o něco šťastnější (Mathes & Kahn, 1975; Shackelford & Larsenb, 1999). Stejně tak mají atraktivnější lidé mnohem větší šance získat své vysněné pracovní pozice (Gilmore, Beehr & Love, 1986; Cann, Siegfried & Pearce, 1981; Watkins & Johnston, 2000) nebo dokonce odejít od soudního jednání s mírnějším trestem, než člověk, který je méně atraktivní (Efran, 1974; Sigall & Ostrove, 1975). V naší společnosti je poměrně varovným faktem i to, že fyzicky atraktivnějším jedincům bude za určitých podmínek mnohem pravděpodobněji v nesnázích poskytnuta pomoc (West & Brown, 1975; Benson, Karabenick & Lerner, 1976). Ukazuje se, že těmto lidem je také přisuzováno mnoho kladných charakterových vlastností. Jsou vnímáni jako více společenští, družnější, dominantnější, psychicky zdravější, inteligentnější, sexuálně zkušenější, populárnější, a také jsou méně často bez partnera (Feingold, 1992).

Fyzická atraktivita je tedy fenomén, který nás obklopuje všechny, a to bez rozdílu. Proto se mnohdy lidé snaží vnímání sebe samého vylepšit, ať už kvůli tomu, aby se oni sami

cítili lépe, nebo právě kvůli benefitům, které fyzická atraktivita vcelku přináší. Na ženy je kladen ještě větší tlak, než na muže, aby se přizpůsobily médiu vytvořenému ideálu krásy. Jedna zajímavá studie prokázala, že když ženy narazí v časopise na fotografii modelky, jsou ihned mnohem více rozčilené a také se hůře cítí (Pinhas et al., 1999).

V mnoha případech mohou tyto snahy bohužel vést k velmi negativním důsledkům. Jsou velmi dobře známé případy velmi mladých dívek, které se snaží být štíhlé, jak jim naše kultura předepisuje, a jsou tím vystaveny velmi vážnému riziku spojenému s poruchami příjmu potravy, jako jsou mentální anorexie či bulimie (Abed, 1998). Dalším negativním důsledkem ve snaze vypadat lépe a především vyhnout se stárnutí, jsou poměrně vysoké počty žen, které se staly závislými na plastických operacích (Suissa, 2008). A to ani nemluvíme o celkově značně vysokém počtu žen, které se dlouhodoběji potýkají s depresemi, týkající se jakýmkoliv způsobem jejich vzhledu (Noles, Cash & Winstead, 1985).

2.2 EVOLUČNÍ HLEDISKA FYZICKÉ ATRAKTIVITY

Fyzická atraktivita hraje svou podstatnou roli především při výběru budoucího potenciálního partnera. Evoluční psychologové tvrdí, že některé fyzické znaky poukazují na celkový zdravotní stav jedince a to, jaký má reprodukční potenciál, čili zda je z evolučního hlediska vhodný jako potenciální partner pro založení nové rodiny (Tovée & Maisey a kol., 1999). Některé výzkumy potvrzují to, že existují mezipohlavní rozdíly mezi muži a ženami v preferencích, týkajících se výběru partnera. Muži podle těchto studií přikládají mnohem větší váhu tomu, jak je žena fyzicky atraktivní, což poukazuje na její mládí a s tím i na úspěšnost jejího reprodukčního potenciálu. Ženy (na rozdíl od mužů) přikládají váhu sociálnímu statusu muže a jeho finančním prostředkům kvůli budoucímu zabezpečení svých potomků, což bylo potvrzeno i mezikulturně (Sprecher, Sullivan & Hatfield, 1994; Buss & Barnes, 1986; Buss, 1989). „Ženy se snaží maximalizovat počet potomků, které mohou vychovat, tak, že si buď vybírají muže, kteří mohou efektivně přispět k výchově, nebo muže vysoce kvalitní, zatímco muži usilují o maximalizaci počtu oplodnění, kterých mohou dosáhnout buď stykem s mnoha ženami, nebo preferencí plodnějších partnerek“ (Barret et. al, 2007).

Fyzické rysy, které jsou vnímány jako atraktivní by mohly být speciální znaky, na jejichž vzniku mohl hrát podstatnou roli pohlavní výběr. „*Když jedno pohlaví vykazuje znatelné preference partnerů, kteří jsou nositeli určitého znaku, měl by pohlavní výběr vést k vývoji přebujelé podoby těchto znaků (nebo prvků, které slouží jako ukazatele těchto znaků)*“ (Barret et al., 2007). V přírodě se běžně nachází atraktivní znaky vzniklé pohlavním výběrem, nicméně ve velké části případů se tyto znaky projevují především u mužského pohlaví. Jako příklad můžeme uvést asi nejznámější případ samčího atraktivního znaku-pavího ocasu. Lidé jsou nicméně výjimkou, v rámci našeho druhu je atraktivita dokonce častěji spojována právě se ženami. Ukázalo se, že muži i ženy hodnotí ženy jako atraktivnější pohlaví (Ford & Beach, 1951; Jackson, 1992, citováno dle Barret et al. 2007). Pokusíme se ve stručnosti vysvětlit, jak je možné, že v rámci lidského druhu vznikla selekce ženské atraktivity.

Jako jeden z nejpravděpodobnějších důvodů se uvádí, že atraktivnější žena bude mít pravděpodobněji přístup k mužům s lepší finančním zajištěním a socioekonomickým statutem, kteří se mnohem lépe postarají o ni, i její potenciální potomstvo. „*Jestliže si muži s vysokým statusem vybírají mezi ženami, pak bude fungovat mezipohlavní výběr. Jestliže si muži volí ženy s vysokou reprodukční hodnotou, pak budeme očekávat výběr na základě znaků, které inzerují plodnost a reprodukční hodnotu*“ (Barret et al., 2007). Z hlediska evoluční psychologie muži tedy vyhledávají ženy, které disponují takovými fyzickými znaky, které mohou poukazovat především na to, jak je žena zdravá, plodná, jestli má v sobě kapacitu pro zvládnutí těhotenství a kojení potenciálních potomků.

V rámci jiných živočišných druhů jsou to většinou spíše samice, které si vybírají partnera. Nicméně je důležité brát na vědomí, že co se týče člověka- nejen ženy si vybírají muže s vysokým socioekonomickým statutem, ale také muži si vybírají partnerky, do nichž budou chtít svoje zdroje investovat. „*Pro muže méně sociálně úspěšné je klíčem ke zvýšení reprodukčního úspěchu investovat úsilí do úspěšné výchovy potomků Podobné předpoklady mohou vést k tomu, že muži kladou u svých eventuálních partnerek nejvyšší důraz na fertilitu, zvláště jsou-li zavázáni k pomáhání s výchovou*“, „*Lidští samci jsou více omezeni, než jiní savci, protože novorození potomci potřebují péči obou rodičů, což limituje možnost muže hledat nové partnerky. To znamená, že muži jsou vybíravější než typický savec a vyhledávají partnerky s vysokou fertilitou, aby si zajistili produkci co největšího počtu potomků přesto, že budou omezeni na jedinou partnerku*“ (Barret et al., 2007).

Pro muže v tomto směru hrají roli tři hlavní prediktory. Preferují ženy, které především působí **zdravě**, protože pouze zdravá žena bude schopna porodit více zdravých potomků a také se o více dětí postarat. S možným vnímáním zdravotního stavu ženy souvisí mnoho fyzických faktorů- např. vlasy, pleť, celková postava, atd...

Muži preferují ženy, které působí **mladě**, protože mladší partnerka má k dispozici potenciálně delší reprodukční dobu před sebou, a také pravděpodobněji nebude mít žádné jiné děti, což usnadní muži investice jeho zdrojů do cizích potomků. Věk dané ženy je právě jedním z nejdůležitějších prediktorů ženské atraktivity vůbec. *„Protože fyzická atraktivita se předvídatelně mění s věkem a věk je nezpochybnitelný korelát ženské plodnosti, představují tyto znaky nepřímou měřítka ženské plodnosti“* (Barret et al. 2007). V jednom výzkumu byly zkoumány seznamovací inzeráty a zjistilo se, že muži s přibývajícím věkem preferují stále mladší partnerky (Pawlowski a Dunbar, 1999a, 2001, citováno dle Barret et al., 2007). *„Zdá se, že v západních industriálních společnostech vyhledávají všichni muži ženy přibližně stejného absolutního věku (kolem 30 let), což bylo opět interpretováno jako důsledek snahy maximalizovat plodnost partnerky“* (Barret et al. 2007). Jelikož stárnutí ovlivňuje změny všech fyzických znaků, věk v posuzování atraktivity hraje opravdu zásadní roli.

Také se ukazují preference pro to, aby žena měla správnou **distribuci tukových zásob**, neboť to může poukázat na to, že může dostatečně vyživovat plod ve své děloze a také bude schopna produkovat dostatek mateřského mléka pro své děti (Anderson et al., 1992; Barber, 1995, citováno dle Barret et al., 2007). Ženám se vlivem hormonu estrogenu nejčastěji tuk ukládá v tzv. gluteofemorální oblasti, tedy na hýždích a stehnech. S distribucí tělesného tuku proto souvisí například preference pro určitý poměr mezi pasem a boky (waist- to-hip ratio, WHR) nebo například tělesná hmotnost ženy. *„Pravděpodobný důvod je, že matčina tloušťka je jedním z klíčových předpokladů dítěte v tradičních společnostech, jednoduše proto, že je měřítkem toho, jakou má žena kapacitu živin, které může převést do růstu plodu a kojení“* (Barret et al., 2007).

Konkrétní fyzické ženské znaky tedy budou preferovány především proto, že nějakým způsobem zvyšují schopnost ženy nakládat s jejím reprodukčním potenciálem. Všem zmiňovaným preferovaným znakům se budeme podrobněji věnovat v následující kapitole, kde chceme detailněji probrat, jaké faktory mohou ovlivňovat, zda bude žena vnímána jako fyzicky atraktivní- a tedy i jako potenciálně nejvhodnější partnerka pro založení budoucí

rodiny. „Prvky atraktivity jsou univerzálně interpretovány jako znaky ženské plodnosti“ (Barret et al., 2007).

. Evoluční teorie říká, že když jsou muži považováni za zdroj vysoké genetické kvality, nastává meziženská kompetice- ženy mezi sebou vzájemně soupeří o přístup k partnerům. Vzhledem k tomu, že ženy (na rozdíl od mužů) přikládají váhu sociálnímu statusu muže a jeho finančním prostředkům kvůli budoucímu zabezpečení svých potomků (Sprecher, Sullivan & Hatfield, 1994; Buss & Barnes, 1986; Buss, 1989), budou vyhledávat muže s těmito kvalitami. Jelikož pro muže je důležitější, jak atraktivní je jeho potenciální sexuální partnerka, fyzická atraktivita je jedním z polí, na kterém se ženy mohou o muže utkat. Je totiž velmi praktické rozpoznat ženskou krásu jiných žen, aby věděly, před čím stojí, a s kým soupeří o toho nejlepšího muže. Jakýmkoli způsobem se budou nejen snažit snížit hodnocení a vnímání atraktivity svých konkurentek (Fisher, 2004), a současně s tím, co nejvíce zvýšit vnímání a hodnocení atraktivity jich samých. O tom, jak ženy mohou zlepšovat hodnocení své fyzické atraktivity, souvisí především s jedním z okruhů následující kapitoly: ženského sebepečování.

2.3 Hlavní znaky ženské fyzické přitažlivosti

Ženské tělo překypuje mnoha fyzickými znaky a faktory, které jsou důležité jak pro výběr budoucí partnerky, tak pro hodnocení toho, jak je žena fyzicky atraktivní. Tato kapitola je tedy jakýmsi shrnutím výsledků studií, jež se touto problematikou zabývaly, které by mohly při hodnocení ženské atraktivity hrát svou podstatnou roli. Kapitola je rozdělena do čtyř vzájemně souvisejících okruhů- ženské obličejové atraktivity, atraktivity celé postavy, ženského sebepečování, a atraktivity hlasu, které by mohly s vnímáním atraktivity úzce souviset. V této části se budeme věnovat výzkumům, v kterých se dozvíme, že nemusí vždy záležet na pohlaví, ani orientaci hodnotitele fyzické atraktivity, neboť některé ženské fyzické znaky, se zdají být univerzálně atraktivní.

1. OKRUH- OBLIČEJOVÁ ATRAKTIVITA

Jedním z všeobecně preferovaných, a hlavně i na první pohled nejviditelnějším fyzickým znakem v posuzování ženské atraktivity, je obličej. Existuje mnoho výzkumů, které se

zabývají zkoumáním obličejové přitažlivosti. Prokázalo se, že už i velmi malé děti, se mnohem déle dívají a zaměřují svou pozornost na obličej, které jsou dospělými hodnoceny jako atraktivnější (Langlois, et al. 1987). Další navazující výzkumy odhalily mnohé spojitosti mezi fyzickou atraktivitou a symetrií obličeje, jeho průměrností a také se sexuálně dimorfickými znaky v obličej, které souvisí s produkcí pohlavních hormonů (Fink & Penton-Voak, 2002). Ženské dimorfní znaky jsou podmíněny především produkcí estrogenu, a ty zároveň bývají vnímány jako nejvíce femininní, a také jako nejvíce atraktivní. Jedná se o znaky ženské pohlavní zralosti. Nejatraktivněji bylo například hodnoceno, když má žena plošší středně velký obličej, nemá příliš výrazné kosti spodní čelisti, má větší rty, a vystouplejší lícní kosti (Thornhill & Gangestad, 1999), vysoko položené obočí, úzké tváře a také široký úsměv (Cunningham, 1986). Jedna ze studií srovnávala mužské preference ženských obličejů v Japonsku a Velké Británii. Ukázalo se, že v obou skupinách byly preferovány spíše více a středně feminizované ženské obličej (Perrett, et al., 1998).

Poměrně důležitým obličejovým znakem se zdá být také to, jestli je symetrický. V mnoha výzkumech se prokázalo, že symetrické obličej byly hodnoceny jako atraktivnější (Thornhill & Gangestad, 1999; Perrett et al., 1999). Pokud má člověk symetričtější tvar obličeje, může to odrážet jeho kladné fenotypové a genetické předpoklady. Existují ovšem i výzkumy, které příliš nepodporují preference pro symetrické obličej. Malým dětem od 4 do 25 měsíců byly prezentovány fotografie upravených obličejů- symetrické, a obličej běžné, nesymetrické. Ukázalo se, že děti preferovaly spíše obličej asymetrické (Samuels et al., 1994, citováno dle Rubenstein, Langlois, Roggman, 2002).

Například Langlois totiž objevila poměrně zajímavou skutečnost, že jsou hodnoceny jako atraktivnější celkově spíše průměrnější obličej. Průměrováním označených bodů na sérii individuálních fotografií obličejů vznikne kompozitní fotografie- snímek, který se bude oproti původnímu individuálnímu vyznačovat větší průměrností, jelikož jde o jakýsi „průměrný obličej“ v rámci těchto vybraných žen. Z 96 individuálních fotografií ženských obličejů bylo 75% hodnoceno jako méně atraktivní, než na snímcích kompozitních (Langlois & Roggman, 1990). Přírodní výběr má podle některých autorů stabilizující efekt na obličejové znaky a proto je průměrnost celkově spojována s dobrým fenotypem a predispozicemi.

Ukazuje se, že muži mají také jisté preference pro neotenní obličejové znaky- jedná se o juvenilní znaky nebo také znaky rané sexuální zralosti. Muži na základě těchto preferencí

vyhledávají mladě vypadající tváře až s dětskými rysy- nejčastěji se většinou mluví o kombinaci velkých očí, malého nosu a plných rtů. Tyto preference se prokázaly i mezikulturně (Jones, D., 1995). Tyto znaky mohou při výběru partnerky opět nést informace týkající se fenotypové a genetické kvality (Furnham & Reeves, 2006), proto jsou pravděpodobně považovány za nejvíce atraktivní. Z evolučního hlediska je mladý atraktivní obličej prediktorem dobré fitness, poukazuje především na zdraví dané ženy. S tím souvisí i to, že muži celkově preferují partnerky nižšího věku (Silverthorne & Quinsey, 2000), než jsou oni sami.

Co se týče očí, již víme, že muži preferují na ženách velké oči (Jones, D., 1995), nicméně Karel Kleisner provedl výzkum, zda na hodnocení atraktivity má nějaký vliv barva očí. Výsledky však neukázaly, že by existovala spojitost mezi barvou očí a pozitivním hodnocením atraktivity. U mužů se na druhou stranu prokázalo, že muži s tmavšíma očima byli vnímáni jako dominantnější (Kleisner et al. 2010).

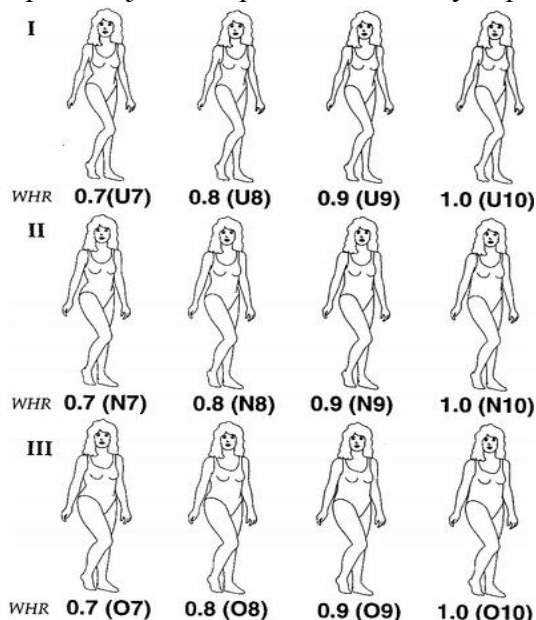
Při posuzování atraktivity ženského obličejce hraje svou roli také barva pleti. Homogenní barva pleti je ovlivňována distribucí melaninu a hemoglobinu, a hraje podstatný vliv při vnímání ženské atraktivity, je prediktorem věku dané ženy a také jejího zdraví (Matts et al., 2007). Toto se potvrzuje v dalším výzkumu, který zjistil, že tváře, které měly homogenní barvu pleti, byly hodnoceny jako atraktivnější a zdravější, než tváře s relativně nehomogenní barvou pleti. Nezávisle na formě obličejce a textuře pleti se zdá, že právě její barva hraje hlavní roli na hodnocení atraktivity, neboť mohou signalizovat základní aspekty o fyziologickém stavu daného jedince (Fink et al., 2006). Například vědci van den Berghe a Frost (1986) zjistili, že muži preferují ženy spíše s relativně světlou pletí (van den Berghe, Frost, 1986, citováno dle Symons et al., 1995). Jiný výzkum zkoumal, jakou roli při posuzování ženské atraktivity hraje textura pleti, a zjistil, že větší vliv má spíše její barva. V této studii se ale naopak zjistilo, že ženy spíše s tmavší pletí byly hodnoceny jako atraktivnější, než ženy se světlou pletí (Fink et al., 2001). Preference pro barvu pleti je dalším ze znaků, jehož vnímání se mění v závislosti na sociokulturních podmínkách. Jedna studie zjišťovala, zda muži z Kamerunu mají individuální konkrétní preference ohledně barvy pleti a žádná nebyla hodnocena významněji lépe, než jiná (Dixson et al., 2007). Přestože výzkumy výše přikládají roli spíše barvě pleti, ukázalo se, že i její textura je poměrně důležitým prediktorem ženské fyzické atraktivity. Mnoho vědců již poukázalo na to, že zdravě

vypadající pleť může být podstatným determinantem pozitivního hodnocení ženské atraktivity (Morris, 1967; Symons, 1979, citováno dle Jones et al., 2004).

Podstatné tedy je, že hodnocení obličejové atraktivity by se mohlo lišit v rámci různých sociokulturních podmínek, nicméně i z mezikulturních studií vyplývají stále častěji srovnatelné výsledky. Z výsledků těchto studií, a také výzkumů s malými dětmi, se dá předpokládat, že by mohly existovat určité obecné znaky přitažlivého obličejce, které jsou atraktivní jak pro děti, adolescenty, tak i dospělé po celém světě (Langlois & Roggman, 1990). Všechny tyto znaky alespoň nějakým způsobem ovlivňují hodnocení obličejové atraktivity, hůře už se ovšem odhaduje, zda je některý z nich hraje hlavní roli, či zda se spíše jedná o vzájemnou souhrnu těchto znaků.

2. OKRUH- ATRAKTIVITA POSTAVY

Řada studií se zaměřila také na atraktivitu ženského těla. Preference pro atraktivní ženskou postavu se liší nejen v rámci různých demografických podmínek, nýbrž se velmi měnila i průběhem času v podmínkách západní společnosti. „Každá doba a každá kultura si žádá vlastní ideály krásy,“ (Bröhmová, 1999). V 50. letech minulého století byla sexuálním symbolem západu Marilyn Monroe, která představovala ideál své doby. Již o deset let později ji však sesadila modelka Twiggy, která vypadala spíše jako malý, hubený a okatý chlapec. V této době se také začaly nejvíce zvyšovat počty případů poruch příjmu potravy zejména u mladých žen (Lamb et al., 1993). Další roky byly spíše ve znamení preferencí pro velká ňadra a tělesné proporce 90-60-90. Nicméně v poslední době se začínají opět preference měnit, a to i ve světě modelingu, kde již vyhublé modelky nebývají přijímány s otevřenou náručí. Mnohem více se opět začínají prosazovat výraznější ženské křivky. Proto stále i nadále pokračuje touha po větších ženských přednostech, jako jsou umělé prsní implantáty nebo ještě

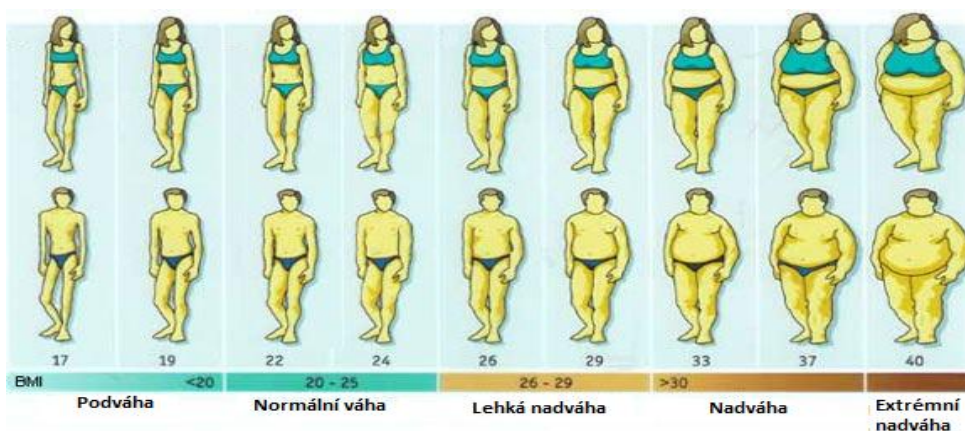

navíc, implantáty hýžd'ové (Chugay & Chugay, 2011).

Jedním z nejvíce zkoumaných znaků atraktivity ženské postavy, je bezesporu již zmiňovaný poměr pasu a boků (nazýván waist-to-hip ratio, WHR). Vypočítává se poměrem míry obvodu pasu a obvodu boků. Zdá se, že muži považují nižší poměr pasu a boků za atraktivnější. Nejpreferovanější se ukázal

být poměr pasu k bokům kolem hodnoty 0, 7 (Singh, 1994), kdy celková postava ženy připomíná více tvar přesýpacích hodin. Tento poměr pasu a boků má například většina světových modelingových ikon. Poukazuje na mládí dané ženy, její zdravotní stav, potenciální schopnost reprodukce- a tím se v souladu s evolučními teoriemi pro muže stává mnohem více atraktivní (Singh, 1993; Singh & Young, 1995). Vlivu WHR na hodnocení atraktivity se věnovalo mnoho výzkumů, pro nás je důležité, zda se podobné preference objevily také mezikulturně. V roce 2010 se v jedné takové studii prokázalo, že muži ze sedmi vybraných kultur hodnotili relativně nižší hodnoty WHR jako atraktivnější (Singh et al., 2010).

Novější výzkumy ovšem poukazují na to, že nemusí jít pouze o preferenci tohoto poměru, protože ženy štíhlé i velmi vyhublé mohou mít stejnou hodnotu WHR, což poukazuje na to, že se nemusí jednat o jediný spolehlivý ukazatel reprodukčního potenciálu (Tovée & Cornelissen, 2001; Tovée a kol., 1998). Některé výzkumy říkají, že spolehlivějším faktorem by mohla být například hodnota BMI- body mass indexu neboli indexu tělesné hmotnosti. Neatraktivněji hodnocená velikost tohoto indexu se pohybuje kolem 18-19. (Tovée & Cornelissen, 2001; Tovée a kol., 1998). Index se spočítá vydělením hmotnosti daného člověka druhou mocninou jeho výšky. Jeden z výzkumů proběhl mezikulturně a zjistilo se, že na ostrově Kuala Lumpur měli jeho malajští, čínští a indiští obyvatelé preference pro ideální index tělesné hmotnosti mezi 20-21, a tyto preference se nijak významně nelišily od preferencí Britů. (obrázek představuje přibližné rozdělení jedinců podle velikost hodnot BMI- tento obrázek je ovšem pouze ilustrační a nebyl používán pro žádné výzkumné účely)

Obr. 5- převzato z: <http://images.search.conduit.com/ImagePreview/?q=BMI+drawings&ctid=CT2801948&SearchSource=3&FollowOn=true&PageSource=Results&SSPV=&start=0&pos=5>

Preference pro „ideální BMI“ se ale stále mohou lišit v rámci rozdílných skupin, či prostředí. Například se ukázalo, že obyvatelé industrializovaných urbanizovaných měst preferují nižší hodnoty BMI, než obyvatelé menších vesnic (Swami et al., 2005).

Jedna ze studií si kladla za cíl zjistit, zda na hodnocení fyzické atraktivity má větší vliv WHR nebo právě BMI. Pokud by byla důležitější hodnota WHR, jako nejvíce atraktivní by byly hodnoceny ženy s výraznými křivkami (ale větším BMI). Na druhou stranu, pokud by hrál větší roli BMI, výsledky by měly být opačné. Prokázalo se, že ženy s výraznějšími křivkami, ale vyšší hodnotou BMI byly hodnoceny jako nejméně atraktivní, což by poukazovalo na to, že větší roli při posuzování atraktivity hraje BMI. Tyto výsledky jsou interpretovány tak, že tvar celé postavy jistě hraje podstatnou roli, nicméně se zřejmě nedá zachytit tak jednoduchými poměry, jako je právě WHR. Podle některých vědců je tedy jako spolehlivější prediktor fyzické atraktivity považován BMI (Tovée et al., 2002).

Ovšem i tato teorie se setkává s kritikou. Ženy, které se pohybují v hodnotách preferovaného BMI by totiž mohly být klidně v menopauze, nebo i těhotné. Nejpravděpodobnější se zdá být to, že vnímání atraktivity závisí na více znacích společně souvisejících- pozorujeme to, jak člověk působí celkově a většinou nehodnotíme každý fyzický znak zvlášť (Furnham, Petrides & Constantinides, 2005; Furnham, Swami & Shah, 2006), tedy jak index tělesné hmotnosti, tak poměr pasu a boků, může ovlivňovat hodnocení ženské fyzické atraktivity (Singh D., 2002).

Dalším velmi podstatným preferovaným fyzickým znakem, jsou ženská prsa. Ženy po celém světě bývají nejčastěji nejvíce nespokojeny právě s tím, jak vypadají jejich prsa (Forbes & Frederick, 2008), což potvrzuje stále častější a větší poptávka po jejich plastických úpravách. V jedné americké studii se ukázalo, že téměř 70% žen je nespokojeno se svými nadry- tedy téměř jedna žena ze tří. Asi 33% respondentek si přálo méně povislá ňadra, 28% touží po větších prsou a asi 9% by je chtělo mít menší. Nicméně 52% procent mužů bylo spokojeno s prsy své partnerky, 20% by si přálo, aby je měla větší, a 20%, aby byla méně povislá. Ženy, které se svými prsy nejsou spokojené, mají nižší sebevědomí, což může velmi negativně ovlivnit hodnotu jejich životů. Možná proto, že ženy jsou vystaveny mediálnímu tlaku, který udává ideál krásy, snaží se tomuto ideálu přizpůsobit, protože si myslí, že muži preferují velká prsa. Tento výzkum ale ukazuje, že pro muže velikost prsou jejich partnerky, až tak podstatná být vůbec nemusí (Frederick et al., 2008).

Nicméně o tom, že mohou velmi silně ovlivňovat hodnocení toho, jak je žena atraktivní, se přít nemůžeme. Prsa jsou všeobecně vnímány jako jeden z hlavních projevů femininity- ženskosti. Vzhledem k tomu, že velikost prsou se s věkem mění a souvisí s hladinou estrogenu, mohou poukazovat jak na věk ženy, tak i její plodnost (Jasieńska a kol.; 2004). Jde tedy o další z pohlavně dimorfických znaků, který poukazuje na genetické predispozice dané ženy. Ukázalo se, že atraktivitu prsou může ovlivňovat několik faktorů: tvar, velikost a barva prsních dvorců (Dixson a kol., 2010), symetrie (Manning a kol., 1997) a velikost prsou. Některé studie tvrdí, že nejvíce jsou preferována středně velká (Tantleff-Dunn; 2002), až větší ňadra (Furnham & McClelland; 1998), jiné zase říkají, že velikost prsou vůbec vnímání atraktivity neovlivňuje (Furnham, Swami & Shah; 2006). Ve výsledcích poměrně nového výzkumu byla nejatraktivněji hodnocena prsa velikosti C a D, malá prsa byla hodnocena jako nejméně atraktivní (Zelazniewicz & Pawlowski, 2011).

V mnoha výzkumech bylo prokázáno, že skutečně mohou hrát velkou roli při hodnocení toho, jak je žena celkově atraktivní. Většinou ve spojitosti i s jinými faktory jako je například poměr pasu a boků nebo index tělesné hmotnosti (Singh & Young, 1995), protože například velká prsa na obézní ženě již tak pozitivně hodnocena nebudou (Low, 1979, citováno dle Singh & Young, 1995). Prsa jsou jedním z hlavních pohlavně dimorfických znaků, proto jsou u žen také vnímány jako mnohem přitažlivější, než u mužů, nicméně se neprokázalo, že by existovaly nějaké stabilní preference pro velikost ženských prsou (Furnham & Swami, 2007).

Ukázalo se, že existuje určitá spojitost mezi velikostí prsou a velikostí pozadí. Nicméně prsa proti pozadí hrála při hodnocení atraktivity pořád mnohem větší roli. Je známo, že například kmen afrických hotentotů na Andamanských ostrovech vykazuje preference pro větší tukové zásoby v hýžd'ové oblasti (Furnham & Swami, 2007), zatímco u nás takové preference prokázány nebyly. V jednom, nám kulturně bližším výzkumu naopak vychází, že nejvíce preferované jsou ženy střední postavy s menším pozadím, ženy s pozadím velkým byly hodnoceny jako nejméně atraktivní (Beck et al., 1976).

Jen velmi malé množství výzkumů se věnuje tomu, jakou hraje roli při posuzování atraktivity například délka nohou nebo jejich tvar. Jedna z prvních studií se zabývala tím, zda může hodnocení fyzické atraktivity nějak ovlivnit leg-to-body ratio (LBR), neboli poměr délky nohou ke zbytku těla. Nejlépe hodnoceny byly ty ženy, které měly při své výšce spíše

dlouhé nohy, tedy poměr 1:4 (Swami et al. 2006), což by odpovídalo například modelce Naomi Campbell. V jednom významném mezikulturním výzkumném projektu z roku 2011, na kterém se podíleli výzkumníci a respondenti 27 národů, se ukázalo, že ženské siluety s příliš krátkými nebo příliš dlouhými nohama, byly hodnoceny jako nejméně atraktivní, což vyvrací první výzkumy. Nejpreferovanější je tedy poměr 1:1, kdy jsou nohy přibližně stejně dlouhé, jako zbytek těla. Není tedy důležité, aby žena měla dlouhé nohy, ale aby se proporcionálně hodily k jejímu tělu. LBR je tedy další ze znaků, které by mohly být obecně vnímány, a hrát svou roli při hodnocení fyzické atraktivity (Sorokowski et al., 2011).

3. OKRUH- SEBEOPEČOVÁVÁNÍ A ÚPRAVA VZHLEDU, TĚLESNÉ MODIFIKACE

Ne každá žena může disponovat takovými znaky, které budou okolím hodnoceny jako atraktivní, nicméně existuje mnoho možností, jak hodnocení své atraktivity pozvednout. V dnešní době existuje neskutečné množství prostředků, jimiž se žena může „zuleschtit“. Po celém světě ženy používají různých líčidel, kosmetických přípravků na pleť, vlasy, nehty, nehledě na to, jaký je dnes kladen důraz například na to, jak je žena oblečená. Dnešní světový průmysl využívá toho, že ženy nikdy nepřestanou chtít vypadat lépe, než vypadají a díky tomu jsou výbornou cílovou skupinou pro výrobce těchto produktů. Ve výzkumech se ukazuje, že ženy, které používají kosmetické produkty, se cítí mnohem sebevědoměji (Cash et al., 1982). V jedné studii se potvrdilo, že přitažlivost bývá velmi často zprostředkována právě upraveným vzhledem (Meier et al., 2010). Sebeopečování je především ženskou doménou. Jak jsme se již dozvěděli, právě sebeopečování je jedním z projevů ženské vnitropohlavní kompetice. Ženy se totiž mnohem více, než muži, snaží všemožnými i nemožnými způsoby vypadat lépe, než ženy ostatní a sebeopečování je jednou z možností, jimiž toho lze docílit.

Například vlasy hrají při posuzování atraktivity jistě svou roli, protože to, jaké má žena vlasy, může poukázat na její celkový životní styl a také jde o indikátor zdraví (Buss, 1987 podle Barber, 1995). Protože pokud se našemu organismu nedostává určitých minerálních látek a také směsi vitamínů, automaticky se to projeví ve zhoršování kvality vlasů. Atraktivita vlasů spočívá v několika faktorech- kvalitě, délce (Hinsz et al., 2001), upravenosti (pozn. aut.- podle Hinsze patří do kategorie kvality vlasů, nicméně bude pro naše účely vhodnější brát upravenost jako kategorii samostatnou), a barvě vlasů.

V jednom výzkumu se zkoumalo, zda má délka vlasů vliv na hodnocení atraktivity. Prokázalo se, že muži pozitivněji hodnotili ženy, které měly delší vlasy (Mesko & Bereczkei, citováno podle Bereczkei, T., Mesko, 2006). Nicméně výsledky jiné studie zase říkají, že délka vlasů je jen slabým prediktorem vyššího hodnocení atraktivity (Swami et al., 2008), takže co se týče tohoto faktoru, výsledky se velmi liší.

Když se budeme snažit vypátrat, jestli existuje nějaká preferovanější barva vlasů, než jiná, pravděpodobně narazíme na podobnou překážku- tyto preference se ve velké části výzkumů mění. Rich s Cashem odhalili, že během posledních třiceti let se na titulních stránkách amerických časopisů určeným mužům (např.: Playboy) mnohem více objevovaly blondýnky. Nejvíce blondýnek se na titulních stranách časopisů objevilo v 70. letech (Rich & Cash, 1993). Například v jedné ze studií z roku 2002, se zjistilo, že muži preferovali spíše ženy s blond vlasy, protože se jim zdály nejvíce atraktivní a femininní (Cunningham, Barbee & Philhowwe, 2002, citováno podle Bereczkei & Mesko, 2006), nicméně ve studii z roku 2008 už vyšlo, že muži hodnotí jako více atraktivní brunetky (Swami et al., 2008).

Tyto preference se také mohly měnit postupem času, kdy se představa o ženě s blond vlasy začala formovat ve stereotypní předsudky o její inteligenci. Potvrzuje to i jeden z výzkumů, v němž muži blond ženám přisouvaly mnohem menší míru inteligence, než brunetkám (Weir & Fine-Davis, 1989). V jiném výzkumu se zase zkoumalo, zda má barva vlasů vliv na vnímání ženské schopnosti zastávat profesionální pozice. Ukázalo se, že žadatelka o práci byla vnímána jako schopnější a byl by jí přidělen vyšší plat, když byla brunetka (Kyle & Mahler, 1996). Zdá se tedy, že preference pro barvu ženských vlasů, se v našem sociokulturním kontextu v posledních letech změnila, a od původně proklamovaných blondýnek se pozvolna začínají preferovat spíše ženy s tmavými vlasy.

Posledním faktorem, který může ovlivňovat hodnocení fyzické atraktivity, je upravenost vlasů. Ukázalo se, že pokud žena bude mít své vlasy alespoň nějaký způsobem upravené, bude hodnocena jako více atraktivní (Graham, 1981, citováno dle Brown et al., 1986).

Podstatnou součástí péče o sebe a svůj zevnějšek je líčení. Ženy se líčí proto, aby se pro muže cítily hezčí, a také sebevědomější. V jednom z výzkumů se ukazuje, že pokud je žena průměrně atraktivní, hodnocení její fyzické atraktivity stoupne, pokud použije nějakých líčidel (Graham, 1981, citováno dle Brown et al., 1986). Například v jedné ze studií muži i

ženy hodnotili fotografie žen, které byly nalíčený pět způsobů líčení- bez líčení, se základovým krémem (tekutý tónovací make-up), s nalíčenýma očima, s nalíčenými rty a kompletní líčení celého obličeje. Tváře s kompletně nalíčeným obličejem byly hodnoceny lépe, než obličeje úplně nenalíčené. V preferencích se ukázaly mezipohlavní rozdíly- ženy vnímaly jako nejvíce atraktivní líčení očí. Muži hodnotili, že líčení očí a použití základového krému, mělo nejvýznamnější vliv na proměnu obličeje ve více atraktivní. Poměrně překvapivě se tento efekt neprokázal v případě nalíčených rtů (Mulhern et al., 2003). Dá se tedy říci, že pokud se žena alespoň nějakým způsobem líčí, bude nejen muži, ale i ženami ve svém okolí mnohem lépe vnímána, a také se to pozitivně projeví na hodnocení její fyzické atraktivity (Cash et al., 1989).

Do této kapitoly o sebepečování patří také holení tělesného ochlupení. Například v jednom výzkumu v Austrálii se ukázalo, že 96% žen si pravidelně holí nohy a podpaží. Asi 60% žen odstraňuje alespoň část svého pubického ochlupení, a 48% žen ho odstraňuje buď z větší části, nebo úplně, především proto, že se cítí sebevědoměji a atraktivněji. To, jestli se žena bude holit nebo ne, záleží prý na tom, jestli má partnera, a v jaké míře je vystavena mediálními ideálům krásy (Tiggemann & Hodgson, 2008). V jednom zajímavém výzkumu na toto téma byl respondentům (mužům i ženám) puštěn videozáznam se ženou, která buď měla, nebo neměla viditelné ochlupení v oblasti nohou a podpaží. Výsledky potvrdily, že žena s ochlupením byla jak muži, tak ženami, vnímána jako méně sexuálně atraktivní, než stejné ženy bez ochlupení. To, že se některé ženy neholí, je spojováno s jejich možnými profeministickými postoji. Proto jsou jim často připisovány i takové nefyzické atributy jako, že jsou méně společenské, inteligentní, šťastné a pozitivní, a také více agresivní, aktivní, a silné (Basow & Braman, 1998). V dnešní době je na holení tělesných částí kladen větší důraz, než kdy dřív, a proto v rámci našich socioekonomických podmínek může hrát tento znak poměrně důležitou roli při hodnocení ženské atraktivity.

Jedna zajímavá studie poukazuje na to, že dodnes se velmi málo výzkumů věnovalo atraktivitě rukou, přestože jde také o poměrně dimorfní znak, který může hrát roli při výběru budoucího partnera. Ukázalo se, že atraktivitu ženských rukou ovlivňuje několik faktorů. Především to, jaké je jejich tloušťka, zda je na nich zdravá kůže, aby měly typicky ženský tvar, také byl velmi důležitý vzhled nehtů, a to, jak člověk celkově o své ruce pečuje. Péče o ruce je tedy dalším z faktorů souvisejících se sebepečováním, a jeho následným vlivem na hodnocení fyzické atraktivity (Kociski, 2012). Ženské nehty by měly ideálně odpovídat

celkovému vzhledu ruky, měly by být dlouhé a štíhlé, s růžovým nehtovým lůžkem (Jakubietz et al., 2005).

Další z možností, jak ženy mohou vylepšit hodnocení své atraktivity, je používání různých typů parfémů, tělových sprejů, toaletních vod, či deodorantů. Nejstarší zmínky o parfémeh pochází již z dob 4000 let př. n. l. Deodoranty se používají většinou pouze k potlačení tělesného zápachu, než k prezentaci nějaké vůně. Je dokázáno, že nepříjemný zápach může velmi negativně ovlivnit hodnocení fyzické atraktivity (Demattè et al., 2007), a proto jsou v dnešní době deodoranty v základní výbavě jak žen, tak i mužů.

Co se týče parfémů, existují buď klasické kosmetické parfémy, nebo parfémy založené na „kopírování“ domnělých lidských feromonů. Ukázalo se, že ať už ženy používají běžné parfémy nebo ty obohacené o umělé feromony, budou hodnoceny jako více atraktivní než ženy, které žádné parfémy nepoužívají. Nicméně podstatnými podmínkami je, že si žena musí jednak vybrat ten správný parfém, který jí sedne, a musí ho také umět používat. To prakticky znamená, že by ho neměla používat moc a měla by vědět, který se k ní nejvíce hodí (Zaviacic et al., 2009). Vůně vůbec je zajisté jedním z nejpodstatnějších znaků, které hrají roli při výběru partnera. Jedna mezikulturní studie se zabývala právě parfémy. Původním názorem bylo, že parfémy maskují tělesný pach člověka a dělají ho příjemnějším pro okolí. V této studii byl prokázán pozitivní vliv parfému na vnímání tělesného pachu. Zdá se, že směs vůně parfému a přirozeného lidské vůně tvoří dohromady specifickou individuální směs. Vůně této směsi byla hodnocena jako příjemnější, pokud jedinec použil svůj oblíbený parfém, než když mu byl přidělen parfém náhodný, přestože všechny náhodné parfémy byly hodnoceny jako stejně příjemné. To dokazuje, že použití parfémů přesahuje pouhé zakrývání tělesného pachu a lidé si vybírají takové parfémy, které se nejlépe hodí k jejich přirozené vůni. Výběr toho správného parfému hraje tedy podstatnou roli při hodnocení celkové vůně člověka (Lenochová et al., 2012) Bohužel více se zde tomuto fenoménu nemůžeme věnovat, neboť by to již překračovalo rámec celé této práce.

Posledním faktorem v rámci ženského sebepečování je zajisté oblečení, o němž se musíme alespoň v krátkosti zmínit. Ženy, které nosí atraktivní oblečení, jsou vnímány mnohem lépe. Oblečení může hrát svou podstatnou roli nejen při hodnocení fyzické atraktivity, ale také jiných nefyzických znaků (Lennon, 1990). Například ženy, které nosí odhalující oblečení, jsou vnímány jako více sexy a svůdné, nicméně ženy, které se odhalují

méně, jsou zase vnímány jako milé a laskavé (Abbey et al., 1987). V jedné studii se například ukázalo, že vysoce postaveným ženám může příliš sexy oblečení spíše uškodit. Například manažerky, které na sobě měly příliš sexy oblečení, byly vnímány jako méně kompetentní, než ženy, které byly oblečeny neutrálně (Glick et al., 2005). Způsoby oblékání a vnímání atraktivity oblečení se nicméně opět velmi liší v rámci rozdílných sociokulturních podmínek. To, jak se žena obléká, může tedy velmi souviset nejen s tím, jak atraktivní bude pro muže, ale také ji na základě jejího oblečení budou často připisovány různé nefyzické vlastnosti. Oblečení se neustále mění, stále se objevují nové trendy, nebo se naopak vracejí k tomu, co již jednou úspěch mělo. Z tohoto důvodu možná není žádný výzkum, který by ukázal, které oblečení je mezi muži považováno za nejpreferovanější. Ukazuje se pouze to, že ženy, které více odhalují své tělo, jsou považovány za více sexy (Abbey et al., 1987). Navíc není žádnou novinkou, že ženy se o oblečení zajímají mnohem více, než muži, a proto je pravděpodobné, že muži ani nemají žádný konkrétní preferovaný styl ženského oblečení, nicméně předchozí výzkumy poukazují na to, že mužům přijde atraktivní, když působí sexy, ale zároveň ze svého těla neodhalí příliš. I v tomto případě se ukazuje, že pokud je žena hodnocena jako atraktivní, to, jak je oblečená pro muže takovou roli nehraje, a že se opět může jednat spíše o formu meziženské kompetice.

V dnešní době jsou také poměrně populární tetování a piercingy, proto nás zajímá i to, jakou roli mohou hrát při hodnocení atraktivity tyto ozdoby. V jednom americkém výzkumu vyšlo, že ze čtyř set respondentů má přibližně 27% tetování, přičemž u žen se objevovalo častěji, měly jich většinou méně, a častěji než u mužů bylo ukryto. Také se ukázalo, že muži i ženy se na tetování dívají poněkud z odlišné perspektivy. Zatímco ženy vnímaly tetování jako ozdobu těla, muži tetování vnímali spíše jako identifikaci s nějakou skupinou (např.: mariňáci). Asi 71,1% žen se zdálo viditelné tetování na mužích sexy. Téměř 60% mužů hodnotí tetování jako atraktivní ženách atraktivní a 40% mužů se tetování na ženě nikdy atraktivní nezdálo. Ženám tedy tetování na mužích přijde více atraktivní, než mužům na ženách. (Horne et al., 2007). V jednom výzkumu muži a ženy hodnotily atraktivitu různě potetovaných žen. Výsledky ukázaly, že tetované ženy byly hodnoceny jako méně atraktivní, a toto hodnocení se zhoršovalo v závislosti na vyšším počtu tetování na jejím těle (Swami & Furnham, 2007). V jiné studii se hodnotilo, zda by tetování mohlo mít vliv na hodnocení ženských nefyzických vlastností (např.: atraktivita, péče, kreativita, štědrost, upřímnost, atd...) Ukázalo se, že žena, která měla tetování, byla vnímána negativněji v devíti ze třinácti

zadaných vlastností (Degelman & Price, 2002). Také se zjistilo, že na vnímání jiných nefyzických charakteristik může mít určitý vliv i motiv tetování (Resenhoeft et al., 2008).

Co se týče piercingů, 69,7% žen a 28,2% mužů nahlásilo, že nemají žádný piercing. Muži tedy mnohem častěji měly piercing, než ženy a také si mnohem více, než ženy mysleli, že je piercing u opačného pohlaví atraktivní (Horne et al., 2007). V jiné studii byly hodnoceny ženy s piercingy v obočí, ve rtu a v nose. Ženy s piercingem byly hodnoceny jako méně atraktivní, než modely bez něj. Osoby s piercingem byly vnímány jako méně inteligentní, dobrosrdečné, štedré, upřímné, ale také jako umělecky založené a záhadné (Martino, 2008; Martino & Lester, 2011). Ukazuje, že zatímco někteří lidé si v těchto vylepšeních vyloženě „libují“ a připadají jim sexy, jiní budou tetování a piercingy na ženách vnímat negativně, což se ukazuje ve výzkumu výše, kdy 60% mužů hodnotí tetování jako atraktivní a 40% mužů ne (Horne et al., 2007). Hodnocení tetování a piercingů bude tedy pravděpodobně souviset s tím, jaký má daný člověk celkový pohled na tyto ozdoby, či zda pro něj tato modifikace souvisí s příslušností či sympatizováním s určitým typem society, či subkultury.

4. OKRUH- HLAS

Ženskou fyzickou atraktivitu může ovlivňovat skutečně mnoho různých vlivů. V této části chceme v krátkosti probrat jeden z faktorů, které s hodnocením fyzické atraktivity žen velmi úzce souvisí, ale svým specifickým charakterem se nehodil do žádné z předešlých kategorií. Budeme se věnovat především atraktivitě hlasu.

Poměrně důležitým znakem lidského projevu a možného znaku atraktivity je hlas. Přitažlivosti ženských hlasů se věnovalo velké množství studií. Jedna z nich zkoumala, zda existuje nějaký vztah mezi výškou (tj. základní frekvencí) hlasu a hodnocením fyzické atraktivity, a ukázalo se, že ano. Bylo manipulováno s výškami ženských hlasů. Mužům byly pouštěny nahrávky hlasů v původní průměrné výšce, v digitálně zvednuté výšce hlasu a uměle snížené. Ukázalo, že muži nejvíce preferovali vyšší ženské hlasy, než hlasy průměrně vysoké, jelikož byly vnímány jako femininnější (Feinberg et al., 2008). V dalším z výzkumů na toto téma se ukazuje, že hlas může souviset s vnímáním celého zbytku těla. Nejlépe byly opět hodnoceny vyšší hlasy, neboť byly spojovány s mladšími ženami, nejhůře byly hodnoceny hlasy hluboké. Hlas může být totiž celkově dobrým prediktorem věku dané ženy.

Ženy, které měly podle mužů atraktivní hlasy, měly atraktivní i obličej. Naopak například silnější ženy měly níže položené hlasy, které spolu s jejich tvářemi byly hodnoceny negativněji. Ženský hlas tedy může poukazovat na mnoho s atraktivitou souvisejících faktorů, jako je například věk či tělesné proporce ženy, nebo její hormonální profil (Collins, 2003), což jsou znaky velmi silně ovlivňující hodnocení toho, jak je žena atraktivní.

2.4 VÝZKUMY ZABÝVAJÍCÍ SE ATRAKTIVITOU LESBICKÝCH A BISEXUÁLNÍCH ŽEN

Výzkumů na ženskou fyzickou atraktivitu je více než dost, a v předchozí části jsme se je snažili přehledně (ačkoliv jistě ne vyčerpávajícím způsobem) zmapovat, ale mnohem méně se jim věnuje tomu, zda jsou tyto znaky atraktivity vnímány jako atraktivní, i mezi lesbicky a bisexuálně orientovanými ženami. Z evolučního hlediska zatím není zcela jasné, zda budou lesbické ženy vykazovat preference spíše podobné heterosexuálním mužům či heterosexuálním ženám, případně kombinaci obojího. Díky tomu, že jsou v průměru lesbické ženy podle některých studií maskulinnější než ženy heterosexuální, (McDermid a kol., 1998; Oldham, Farnill & Ball, 1982) lze předpokládat, že by jejich preference žen mohly být podobné preferencím heterosexuálních mužů. Na druhou stranu z hlediska evoluční psychologie byly párovací strategie mužů a žen tvarovány během dlouhého evolučního procesu a měly by tedy být pohlavně specifické, bez ohledu na pohlaví preferované osoby. Jak jsme se snažili načrtnout v první části této práce, ženská sexuální orientace je velmi fluidní a závislá na okolních podmínkách, a není proto zcela jasné, zda bude vnímání atraktivity žen, jež jsou sexuálně přitahovány k ženám podobné či odlišné od preferencí heterosexuálních žen.

Nějaké, ač o počtu omezené, výzkumy na toto téma existují, a proto bych se jim v rámci této kapitoly chtěla krátce věnovat. Většina z těchto výzkumů se zaměřuje na zkoumání preferencí jednotlivých fyzických znaků. Znaky, které již byly prozkoumány je preferovaná hodnota BMI a WHR ve spojitosti s velikostí prsou, a preferovaný věk partnerky.

Jeden z bezpochyby nejzajímavějších výzkumů v této oblasti provedl v roce 1997 psycholog J. Michael Bailey. Byly zkoumány osobní inzeráty lesbických žen k seznámení, z nichž se ukázalo, že homosexuální ženy v těchto inzerátech vyzdvihovaly svou ženskost (=

femininitu) častěji, než ženy heterosexuální, a také požadovaly partnerky, jejichž chování bylo spíše pohlavně typické.

Výsledky prokázaly, že lesbické ženy preferovaly spíše takové partnerky, které o sobě říkaly, že vypadají velmi femininně, nicméně nijak významněji nediskriminovaly ženy, které o sobě říkaly, že vykazují maskulinější projevy v chování (Bailey et al., 1997). Lesbické ženy tedy preferují spíše femininněji vypadající partnerky, což by mohl být jeden z prvních možných důkazů toho, že lesbické ženy mají podobné preference jako muži, neboť i ti kladou při hodnocení atraktivity důraz na femininní vzhled ženy (Perrett et al., 1998).

Další z těchto výzkumů se zabýval tím, zda tvar těla nějakým způsobem ovlivňuje vnímání jeho atraktivity. Výzkumu se účastnily pouze lesbické a bisexuální ženy. Respondentky hodnotily několik kombinací obrázků ženských postav- největší úspěch měl obrázek ženské postavy, která měla vyšší BMI, měla WHR 0,7 a velká prsa. Signifikantně méně atraktivně byl hodnocen obrázek postavy s malými prsy. Tyto znaky byly totiž hodnoceny jako nejpříťažlivější, nejvíce femininní, nejzdravěji působící a nejvíce vyhledávané pro krátkodobé i dlouhodobé vztahy (Cohen & Tannenbaum, 2001). Opět tedy můžeme v těchto výsledcích pozorovat jistou podobnost s tím, co preferují na ženách muži, tedy co se týče hodnoty WHR a velikosti prsou. Na rozdíl od lesbických žen ovšem preferují nižší hodnoty BMI.

V jiné studii chtěli výzkumníci porovnat, jaké preference mají heterosexuální ženy proti ženám, které se označovaly jako lesbicky orientované. Ukázalo se, že neohledně na to, jaká byla sexuální orientace těchto žen nebo zda zastávaly nebo nezastávaly feministické postoje, jako dominantní znak při hodnocení fyzické atraktivity byl na jiných ženách vnímán body mass index, tedy index tělesné hmotnosti. Heterosexuální ženy však na rozdíl od žen lesbických preferovaly mnohem nižší hodnoty body mass indexu (Swami & Tovée, 2006). Tento výzkum ukazuje, že heterosexuální muži preferují podobně jako heterosexuální ženy nižší hodnoty BMI, než preferují lesbické ženy. Toto zjištění by mohlo potvrzovat, že v rámci heterosexuálních žen se opět jedná o meziženskou kompetici, zatímco lesbické ženy

Další z výzkumů se zabýval tím, jaký věk partnerky je nejvíce preferován lesbickými ženami. V této studii vyšlo, že lesbické ženy preferují partnerky především ve své věkové kategorii, ovšem některé z žen vykazovaly preference i pro partnerky mladší (Hayes, 1995). Lesbické ženy se v rámci preferencí ohledně věku pohybovaly někde mezi preferencemi

heterosexuálních žen a mužů (Kenrick a kol., 1995). Jiný výzkum zase ukazuje to, že lesbické ženy preferovaly i partnerky vyššího věku, než se původně očekávalo (Silverthorne & Quinsey, 2000).

Jedna z dalších souvisejících studií prozkoumávala inzeráty heterosexuálních mužů a žen, ale také lesbických žen femme a butch, v různých seznamkách. Zjistilo se, že 47% inzerentů uvádělo svou příslušnost k nějakému etniku. Je tedy možné, že i tento faktor tedy může hrát roli při tom, když si lesbické ženy (i heterosexuální muži a ženy) vybírají partnerku (Smith et al., 2011).

Poměrně důležitá je studie z roku 2001, která říká, že lesbické ženy femme a butch mají také odlišné partnerské preference. Výzkumníci předpokládali, že femme budou vykazovat analogické preference jako heterosexuální ženy, tedy že je mnohem více budou zajímat finanční prostředky a sociální statut partnerky. Butch budou naopak vykazovat podobné preference jako heterosexuální ženy a mnohem více je bude zajímat spíše fyzická atraktivita partnerky. Potvrdilo se, že femme skutečně více zajímaly finanční zdroje partnerky, než butch. Femme budou mnohem více žárlit na atraktivní ženskou konkurenci, zatímco butch budou spíše žárlit na konkurentky s většími finančními zdroji (Bassett et al., 2001).

Partnerské preference lesbických žen se tedy nemusí lišit jen v rámci různých sociokulturních kontextů (bohužel neexistují žádné mezikulturní výzkumy, které by potvrdzovaly, že se lesbické preference po světě různě liší, nicméně na základě poznatků z výsledků heterosexuálních výzkumů, musíme tuto možnost brát v úvahu i v rámci skupiny lesbických žen), ale také v tom, zda žena vyhledává spíše krátkodobý, či dlouhodobý vztah (Regan et al., 2001), a roli také hraje to, zda se žena identifikuje spíše se sexuální rolí butch, či femme.

3. PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 VÝZKUMNÝ PROJEKT

V tomto výzkumu je naším hlavní snahou prozkoumat pojetí atraktivity u specifické minoritní populace, jako jsou lesbické ženy a také ženy bisexuální. Cílem výzkumu je zjistit, jaké partnerské preference tyto ženy mají. Výzkumu se účastnilo celkem dvacet žen, které samy sebe označovaly jako lesbicky nebo bisexuálně orientované, a byl s nimi proveden kvalitativní rozhovor na téma ženské atraktivity. Vzhledem k obsáhlosti daného tématu jsme se rozhodli zaměřit pouze na fyzickou atraktivitu žen tak, jak je vnímána dle prvního pohledu či prvního dojmu, spíše než na preference týkající se dlouhodobého partnerství, či obecné estetiky, ačkoliv spolu tyto fenomény do jisté míry souvisejí.

3.2 CÍLE VÝZKUMU

Cílem práce je prozkoumat preference ženských fyzických znaků u lesbicky a bisexuálně orientovaných žen. Tento výzkum byl koncipován především proto, že výzkumů na partnerské preference lesbicky a bisexuálně orientovaných žen je velmi málo a vesměs se zabývají vždy jen jedním znakem fyzické atraktivity. Proto jsme se rozhodli pro v této oblasti výjimečné užití kvalitativního výzkumu, abychom se pokusili utvořit celistvější a konkrétnější pohled na tento fenomén a zjistit více o fyzických znacích, které tyto ženy preferují. Preference lesbických žen mohou souviset s jejich vlastním vnímáním maskulinity a femininity. Dalo by se tedy předpokládat, že některé lesbické ženy budou preferovat podobné femininní typy jako heterosexuální muži, ale jiné zase naopak maskulinní typy žen, podobně jako preferují jiné typy mužů heterosexuální ženy. (Bailey et al., 1997).

3.3 VÝZKUMNÁ STRATEGIE

Pro zpracování tohoto výzkumu byla vybrána kvalitativní výzkumná strategie. A to především proto, že se snažíme prozkoumat pojetí atraktivity u určité specifické minoritní populace, jako jsou lesbické ženy, a také ženy bisexuální. Jejich partnerské preference jsou dosud příliš neprobádanou oblastí, chceme se tedy zaměřit na počáteční exploraci tohoto fenoménu, k čemuž je kvalitativní výzkumná strategie vhodnější. Ziskáváme podrobné informace týkající se tohoto fenoménu, a mnoho zajímavých poznatků se může ukázat v kontextu celého rozhovoru, ne jen v přímých odpovědích respondentek. Díky tomuto

přístupu, jsem se osobně sblížila s lesbickou komunitou, což je samozřejmě obrovskou výhodou v případě dalších možných výzkumů. Při kvantitativním výzkumu často dochází ke standardizaci, a tudíž k velké redukci informací, zkoumaných proměnných a především vztahů mezi nimi, což znamená, že mnohdy se nepodaří prozkoumat to, co bylo původně zamýšleno. „Výhodou kvalitativního přístupu je získání hloubkového popisu případů. Nezůstáváme na jejich povrchu, provádíme podrobnou komparaci případů, sledujeme jejich vývoj a zkoumáme příslušné procesy. Citlivě zohledňujeme působení kontextu, lokální situaci a podmínky“ (Jan Hendl, 2005) Použili jsme polostrukturovaný rozhovor, čímž se i vyhneme možným komplikacím při analýze dat, neboť všechny otázky jsou stejné a vždy se týkají jen konkrétního fyzického znaku, tudíž výsledky budou i mnohem přesnější.

3.4 ETICKÉ A POLITICKÉ OTÁZKY

Je nutné dodržovat povinnosti dané zákonem č.101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů. Vzhledem k tomu, že se jedná o dotazy velmi osobní povahy, všechny respondentky předem podepsaly informovaný souhlas, ve kterém byl sdělen konkrétní důvod výzkumu- a to partnerské preference. Respondentkám bylo taktéž sděleno, že mohou kdykoliv ukončit svoji účast v projektu. Všechna nasbíraná data jsou uchována v souboru opatřeném heslem, což zajišťuje absolutní nedotknutelnost dat, či možnost jakéhokoliv jejich znehodnocení. Respondentky jsou označovány číselnými kódy, které zajišťují absolutní anonymitu poskytnutých dat. Zachování soukromí respondentek je zásadní součástí tohoto výzkumu, protože se jedná o velmi citlivá data týkající se sexuální orientace a partnerských preferencí.

Všechny doslovné přepisy rozhovorů budou k dispozici pouze výzkumníkovi a jeho školitelce. Také jsou součástí této bakalářské práce, která bude uložena ve fakultní knihovně, kde budou připojeny jako neveřejná příloha. Pokud by tato data někdo potřeboval k jiným vědeckým účelům, může zkontaktovat přímo výzkumníka nebo vedoucího projektu.

3.5 POPIS TVORBY ROZHOVORU

Struktura rozhovoru byla zvolena na základě předchozího výzkumu školitelky, která se věnovala podobnému tématu u homosexuálních mužů. Následně jsme na tento výzkum

navázali v rámci Semináře k evoluční psychologii, kde byl rozhovor nadesignován a odzkoušen na pilotní studii v gay barech.

Otázky i to, v jakém budou pořadí, je tedy předem dáno. Často však dojde k situaci, kdy je potřeba určitou otázku upřesnit, či ujasnit. V tomto případě výzkumník může zasáhnout a doptat se na potřebné informace. Výzkumník je tu hlavním instrumentem a záleží jen na něm, zda získá odpovědi na všechny otázky, které potřebuje. Výhodou rozhovoru je především to, že se výzkumník může libovolně doptávat na informace, které jsou pro jeho analýzu důležité, pokud respondentka odpoví příliš stručně nebo si není jistá, jak na otázku odpovědět (Jan Hendl, 2005).

3.5.1 Struktura rozhovoru

Rozhovor začíná rozehrávacími otázkami, aby se respondentka uvolnila a opadlo napětí z rozhovoru. Poté se dostává k hlavní části. Abychom si hned zpočátku ujasnili sexuální orientaci respondentek, je položena otázka, k jakému pohlaví se cítí být přitahovaná. Dále navazuje okruh otázek týkající se fyzické atraktivity, proto je naší další otázkou: Co si vlastně představíte pod pojmem atraktivita? Každý si totiž pod pojmem atraktivita představuje něco jiného. Pro někoho se jedná pouze o věc fyzickou, pro někoho zevnějšek nemusí být důležitý a někdo tyto dva aspekty propojuje. Další otázka zní: Čím vás může žena na první pohled zaujmout? Odpovědi nám pomohou zjistit blíže, kterých fyzických znaků si ženy na první pohled nejvíce všímají.

Po této otázce dále následuje okruh dotazů, které se týkají konkrétnějšího vnímání jednotlivých fyzických znaků. Jsou kladeny otázky, zda daný fyzický znak hraje pro respondentku nějakou roli při výběru budoucí partnerky, či při posuzování její atraktivity, a jaké fyzické znaky jsou u partnerek nejvíce preferované. Začínáme dotazy na obličejovou atraktivitu, ptáme se na oči, ústa, poté pokračujeme dotazy týkající se vlasů, prsou, zadku, nohou, celkové postavy- výšky, váhy. Zajímá nás také, zda hraje při výběru partnerky či posuzování její atraktivity roli barva kůže, líčení, tetování a piercingy, vůně, či holení tělesných částí. Podstatnou otázkou je také preferovaný věk partnerky. Nemůžeme samozřejmě vynechat otázku, které fyzické znaky jsou naopak pro respondentky neatraktivní.

Předposlední otázka je na odlehčující, aby rozhovor končil v příjemném duchu a to taková, zda existuje nějaká slavná osobnost, která respondentce přijde atraktivní a proč. Na konci rozhovoru byla položena otázka, která se obrací na dotazovanou respondentku. Ptali

jsme se, čím si myslí, že by ona mohla být atraktivní pro ostatní ženy, a vzhledem k vysokému počtu bisexuálních respondentek nás zajímalo i to, čím si myslí, že by mohly být atraktivní také pro muže. Celý rozhovor je ukončen poděkováním respondentce za účast ve výzkumu a v případném zájmu respondentky bylo nabídnuto zaslání výsledků po dokončení výzkumu

3.6 VÝBĚR VZORKU

Výzkumu se zúčastnilo celkem dvacet žen, ve věku od 18 do 26 let, které samy sebe označovaly jako lesbicky či bisexuálně orientované. (Respondentkám, které se zařazovaly jako bisexuálně orientované, bylo již na počátku rozhovoru sděleno, že pro naše výzkumné účely, se jich budeme tázat především na atraktivitu týkající se žen.) Vzorek tvořily ženy, které jsme získali metodou „snowball“, kdy respondentky doporučily kontakt na další ženy, které by mohly mít zájem se výzkumu účastnit.

S respondentkou bylo předem dohodnuto vhodné místo, kde by se mohl rozhovor uskutečnit. Místo se vybíralo podle toho, aby co nejvíce vyhovovalo především respondentkám, proto všechny rozhovory probíhaly většinou v klidných kavárnách či čajovnách, kde byl dostatek soukromí pro jeho co nejúspěšnější uskutečnění. Všechny rozhovory byly získány během mého osobního setkání s respondentkami, a byly zaznamenávány na diktafon, s čímž byly předem seznámeny. Samozřejmě mohly zvolit možnost, že s pořízením audiozáznamu rozhovoru nesouhlasí, a proto byla možnost toho, že se vše zapíše rovnou na místě ručně na papír. Celý sběr dat se uskutečnil v průběhu asi 10 měsíců.

3.7 METODY VYHODNOCOVÁNÍ DAT

Všechny audionahrávky byly následně přepsány v programu Express Scribe do textového dokumentu, což zjednodušilo celkovou analýzu. Jako technika přepisu byla zvolena doslovná transkripce, která je sice časově náročnější, ale aby analýza rozhovorů byla co nejpřesnější, a nic důležitého jsme nevynechali, potřebujeme podrobné vyhodnocení celého rozhovoru. Text není nijak stylisticky upravován, opravován, ani přenášen do spisovného jazyka.

Analýza surových dat probíhá formou rámcové analýzy. Tato forma nám pomůže mít všechna data dobře zorganizovaná a nepřehlédneme tak žádnou podstatnou informaci (Jan Hendl, 2005). V horní části tabulky je umístěn číselný kód respondentky, a po levé straně jsou zachycena témata. Témata odpovídají seznamu informací, které jsou pro nás zásadní, které nás zajímají a jde o konkrétní znaky, (- např.: oči, rty, vlasy, ...). Jde tedy o jednotlivé aspekty atraktivity, o nichž se hovořilo s respondentkami. V každé transkripci je poté zvýrazněna podtržením ta daná informace, která je pro nás ve spojitosti s těmito znaky důležitá a tato informace je vložena na své místo v tabulce vedle konkrétního znaku a číselného kódu respondentky. *„Redukce probíhá formou konstrukce, kdy se z několika specifických odpovědí konstruuje jedna globální výpověď, která zachycuje vztahy v jejich celku... Podobné a související významové jednotky se sdružují, integrují, konstruuji se významově obsáhlejší jednotky.“* (Jan Hendl, 2005)

3.8 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT

3.8.1 POJEM ATRAKTIVITA

Pojem atraktivita lze vnímat a chápat všemožnými způsoby. A právě proto, že v této práci se pojmu atraktivita věnujeme opravdu hodně, musely jsme se respondentek zeptat, co ony samy vlastně rozumí pod tímto pojmem. Z odpovědí se zdá, že tento pojem se dá chápat jako propojení tří rozdílných, ale rovin. Respondentky ve většině případů vnímají atraktivitu právě jako kombinaci

1.) nefyzických znaků,

(„Tak pojem atraktivita určitě není jenom fyzická záležitost, ale je to rozhodně o tom, jak na mě člověk působí, co ho zajímá a jak moc jsme schopný se sobě otevřít“, „... jak fyzicky, tak psychicky, jde to ruku v ruce“.)

2.) fyzických znaků a jako

3.) „faktoru X“ (viz kapitola První pohled)

(„Pro mě atraktivní člověk znamená člověk, který mě nějakým způsobem zaujme, má nějaký ten faktor X, jak se říká, a nemusí to být nějaká sexbomba...“, „Tak já si atraktivitu

nepředstavuju asi jenom jako vzhledem, ale i charismem, a prostě jak se snoubí to všechno, jak na mě působí“.)

Vypadá to tak, že tyto 3 roviny spolu vzájemně velmi úzce souvisí a pokud při hodnocení atraktivity některá z nich chybí, může být celkově ovlivněno její vnímání. Atraktivita neboli přitažlivost je tedy vnímána, jako směs různých vlastností, fyzických i nefyzických, a jako určité kouzlo celkové osobnosti. Pokud je žena pro jinou fyzicky atraktivní, má atraktivní nefyzické znaky a něco z ní vyzařuje, vyvolává v ní určité specifické pocity, které naopak mohou být i ukazatelem toho, jaké preference v rámci všech těchto tří rovin vlastně mají. *„Je to něco, co vlastně ucítíš hned, jak toho člověka uvidíš, buď je ti sympatický, nebo ne, a nějakým způsobem to prostě musí sedět uvnitř. Musí ten člověk v tobě vyvolávat určitý druh emocí a pocitů“.*

Fyzická atraktivita sama o sobě, v rámci partnerských preferencí, pro respondentky nehraje tu nejdůležitější roli, protože atraktivita podle nich spočívá i v jiných faktorech. V jednom výzkumu, kde se zkoumaly seznamovací inzeráty, se ukázalo, že lesbickým ženám mnohem více záleží na charakterových vlastnostech potenciální partnerky, než na tom, jak je fyzicky atraktivní, (Hatala & Prehodka, 1996), což se dá s našimi výsledky poměrně dobře srovnat.

3.8.21. POHLED

Jedna z prvních otázek se týkala toho, co respondentky zaujme na jiných ženách na první pohled. Ukázalo se, že pokud ženu neznají, tak její fyzická atraktivita ovlivní to, zda jí vůbec poprvé osloví. Respondentky říkaly, že na první pohled je zaujme, jak daná žena vypadá (fyzická atraktivita) a také často zmiňovaly jakýsi „faktor X“, charisma, určité vyzařování, který zdá se, s projevy fyzické atraktivity tolik nesouvisí. *„Asi tím, co vyzařuje, co z ní sálá, nějaký charisma..., asi to možná není ani o vzhledu, jako tak nějak strašně moc věcí dohromady“, „...aby z ní něco vyzařovalo, nějaká ta jiskra, prostě jak má něco v tom očku, tak je to takový příjemný, určitě na první pohled hodně dám, ty fyzická atraktivita na ten první pohled a pak když to jde dál, že si třeba rozumíme, tak už bych mluvila o něčem víc, než o atraktivitě“.*

Ukazuje se tedy, že fyzická atraktivita je pro respondentky důležitá hlavně na první pohled. „*No ten vzhled určitě, ale zase to pro mě není úplně to nejdůležitější, ale jestliže tu holku neznám, tak se na ten vzhled samozřejmě koukám*“. Pro ženy jsou bezesporu psychické vlastnosti velmi důležité- pokud si dvě ženy opravdu rozumí, fyzická atraktivita nemusí být tolik důležitá. Na straně druhé, z rozhovorů se všemi respondentkami vyplývá, že si neumějí přestavit dlouhodobější vztah s někým, kdo je alespoň něčím trochu fyzicky nepřitahuje. „*Tak určitě ten člověk musí být jednak zajímavý fyzicky, tak nesmí být ani úplně mentální. Musí mít tedy nějaký sexappeal a ty rozumové vlastnosti by také neměly být úplně zanedbatelné*“.

Další otázkou bylo, na které fyzické znaky se na první pohled zaměřují, z odpovědí vyplynulo, že se nejčastěji dívají na celkovou postavu (ta je vůbec prvním znakem, na který se ženy zaměřují), dále obličej, vlasy, celkovou vizáž, oči, rty, úsměv,.... Další z nejzásadnějších požadavků pro kladné hodnocení fyzické atraktivity je to, aby žena byla nějakým způsobem upravená. S tím souvisí to, že ženy velmi často zaměřují svou pozornost na oblečení. „*Tak když takhle potkám na ulici nějakou holku, musí rozhodně nějakým stylem vypadat, hezky oblečená, upravená, pokud s ní třeba prohodím pár slov, kdyby náhodou, tak určitě musí mít něco v hlavě*“. Často zazněla odpověď, že by měla vypadat žensky- ukazuje se, že role feminity hraje v preferencích lesbických i bisexuálních žen poměrně zásadní roli. „...*že je z ní vyloženě cítit ta ženskost*“.

V kvantitativním výzkumu Michaela Baileyho z roku 1999 vyšlo, že lesbickým ženám přijdou nejvíce atraktivní ty, které samy sebe popisovaly jako femininní (Bailey et al., 1997), což silně koresponduje s výpověďmi respondentek z tohoto výzkumu, kde byly vznášeny požadavky na feminitu velmi často, a stále se v rámci jednotlivých okruhů opakovaly. Stejně tak se prokázalo, že je velmi důležité to, jak celkově působí postava dané ženy- poměr pasu a boků spolu s indexem tělesné hmotnosti, jsou jedny z prvních věcí, které ovlivňují vnímání a hodnocení fyzické atraktivity (Tovée et al., 1998).

ATRAKTIVITA JEDNOTLIVÝCH ŽENSKÝCH FYZICKÝCH ZNAKŮ

Výsledky týkající se jednotlivých fyzických znaků jsou pro lepší přehlednost rozděleny do čtyř různých okruhů- atraktivita obličeje, atraktivita postavy, sebezpečí, a ostatní znaky.

1. OKRUH- OBLIČEJOVÁ ATRAKTIVITA

1.1 OBLIČEJ

Co se týče preferencí ženských obličejů, z odpovědí se neukázalo, že se dá určit nějaký konkrétní tvar obličeje, který by byl považován za nejatraktivnější. Je to pravděpodobně proto, že tvar obličeje ženy nevnímají tolik, jako například jeho celkovou stavbu. „*Tak asi první mě zaujmou oči a pak asi nějaká stavba obličeje, ale tak nějak na to nekladu důraz.*“

Zdá se, že obličeje se sklony k symetrii jsou hodnoceny pozitivněji. „*Já si myslím, že je nejlepší, když má člověk co nejsymetričtější obličej, protože pak je podle mě atraktivní...*“. Dále jsou lépe hodnoceny obličeje, které nevykazují podobnost s mužskými obličejovými rysy- preferovanější jsou obličeje s jemnými, ženskými rysy- žádné výrazné vystouplé kosti, či ostré hrany brady. „*Hranatý obličej moc nemusím, prostě když má holka třeba hodně výrazný lícni kosti nebo když má ten chlapecký tvar obličeje, když má prostě takovej ten oválnej jakoby ten holčičkovskej, no... Žádný vyčnívající hrany odnikud.*“ „*Musí být roztomilej (obličej). Prostě to musí být ženská, některý ženský prostě mají takový ty ostrý rysy, takový hodně mužský a to se mi nelíbí. Musí to být prostě ženská, musí to být holka. Prostě musí být jemná.*“

Mnohem lépe je atraktivita hodnocena, když má žena čistou pleť, což souvisí s její úpravou či péčí o ni (viz. okruh: sebepéče) V obličejí si ženy vždy všimnou velkých očí, větších rtů a úsměvu. Objevila se i zajímavá skutečnost, že obličej je celkově vnímán jako přitažlivější, pokud se v něm vyskytuje jeden výrazný, až extrémní, ale zajímavý rys. Pokud se v obličejí vyskytuje zajímavý znak, může obličej celkově více zaujmout. Slovy respondentky: „*...když je někde nějaká nepřesnost nebo menší anomálie, tak mě to zaujme*“. Také respondentkám přijde škoda, když žena schovává svůj obličej za vlasy nebo ofinu. „*...třeba nemám ráda, když má holka ofinu nebo tak. Podle mě to zastíňuje tu krásu toho obličeje.*“

Ve srovnání s jinými výzkumy, týkající se fyzické přitažlivosti ženského obličeje pro muže, se výsledky shodují. Muži hodnotí jako nejatraktivnější, když má žena plošší středně velký obličej, nemá příliš výrazné kosti spodní čelisti, má větší rty, a vystouplejší lícni kosti a stejně tak jsou i symetričtější obličeje hodnoceny jako atraktivnější (Thornhill & Gangestad, 1999).

Potvrzuje to také výsledky výzkumu, že průměrné obličejové znaky s více femininními znaky, jsou vnímány jako nejvíce atraktivní (Thornhill & Gangestad, 1999). Stejně tak se zde projevuje i preference pro neotenní obličejové znaky- jde o kombinaci velkých očí, malého nosu a plných rtů (Jones, 1995). Mužské a ženské preference týkající se ženského obličejové znaky jsou tedy velmi podobné, a u obou pohlaví se objevují jako přitažlivé stejné obličejové znaky.

1.2 OČI

Oči jsou dalším ze znaků, který je při posuzování ženské atraktivity brán v potaz. Ženy se příliš nezabývají tím, jakou mají oči barvu, i když obecně preferovanější by byla modrá. Svou roli také může hrát to, jakou má daná žena barvu vlasů, protože několik žen poukázalo na to, že hnědé oči vypadají lépe na brunetkách a světlé na blondýnách. „...já to asi vidím komplexně, no ale hodně záleží spíš na tom, jak na mě ten člověk působí celkově, jak jsou ty oči zasazené v tom obličejí, a jak to ladí třeba k vlasům nebo celkově k té postavě“.

Co se týče tedy barvy očí, při posuzování atraktivity na ní není kladen důraz, nicméně podstatná část odpovědí vypovídá o tom, že je poměrně zásadní "hloubka" očí. „Já miluju uhrančivý oči, uhrančivý pohledy, no. Je mi jedno barva, jo, někdo má krásný hluboký modrý a někdo má krásný hnědý, pronikavý, ale takový nějaký jiskry vtom, ten život.“ Co se týče jejich tvaru, hraje roli spíše jejich velikost, malé oči nejsou příliš preferovány, velké oči naopak ano. „Jako líbí se mi samozřejmě větší oči, jako ne takový ty prasátkovský, ty maličký,...“, „Ta moje současná má opravdu velký oči a to se mi strašně líbí, a to můžu říct, že se mi vždycky líbilo.“

Při zkoumání očí nejde příliš o jejich barvu nebo tvar, ale záleží na tom, jak jsou zasazené do obličejové, zda se hodí k vlasům, zda mají třeba delší řasy a hlavně co oči vyzařují, protože z očí se dá poznat, jak je člověk v životě vitální a mnoho dalšího. Ne nadarmo se říká, že jsou oknem do duše. „Důležité je, aby v nich byla nějaká jiskra. Aby nebyly takové nudné, fádni“, „Já myslím, že oči hodně vyjadřují něco o osobnosti nebo vůbec, co ten člověk jako vyzařuje. Jestli je třeba hodně aktivní, jestli je vitální, jestli je otevřený,...“.

Ve srovnání s jinými výzkumy na toto téma se ukazuje, že muži obecně preferují spíše větší oči, než oči malé, jelikož jsou spojovány s neotenními ženskými znaky, které jsou považovány za obecné projevy preference mužů pro mladé ženy (Jones, 1995). V tomto ohledu odpovědi respondentek plně odpovídaly preferencím mužů z tohoto, a jemu podobných výzkumů.

1.3 RTY

Co se týče rtů, odpověď, zda hrají nebo nehrají roli při posuzování atraktivity, je o něco složitější. Zhruba polovina žen totiž odpověděla, že jsou pro ně rty poměrně důležité a že si jich určitě na první pohled všimnou. „*Určitě, ty rty jsou docela důležité, je to podle mě nejdůležitější součást jakoby toho celého působení v tom obličejí...*“. Další polovina říká, že na první pohled si rtů až tak moc zase nevšímají, že to až pak třeba déle. „*Rty, no to asi ani moc ne, já spíš oči*“. „*Na první pohled určitě ne, myslím si, že nehrajou určitou roli*“. V tomto bodě se tedy výpovědi poněkud liší.

Obecně jsou ale preferovány větší, plnější rty, které celkově působí smyslněji a ženám se zdají přitažlivější. Je to možná i proto, že se tak málo v populaci běžně vyskytují a jedná se o poměrně podstatný obličejový znak, který může pozměnit vnímání atraktivity celého obličeje. „*Samozřejmě asi větší, plnější rty jsou určitě hezká věc, ale málokdo je prostě má, takže bych na tom určitě nestavěla*“, „*Koukám se na rty, samozřejmě jsou důležitý tvarem a taky tou barvou, a hlavně si toho všímám, když ten člověk mluví*“.

Je ovšem důležité zmínit, že pokud jde o určitý velký "extrém", kdy jsou rty už příliš velké, je vnímání atraktivity pozměněno a tento "extrémní" znak již není vnímán tolik přitažlivě. „*...zase jakoby, když má tu pusu jako nějaká taková černoška, tak to už je na mě takový jakoby moc. Že prostě, když má někdo hodně velkou pusu, tak já mám z toho až jakoby děs, hrůzu...*“. Na druhou stranu, pokud odchylka není až tolik výrazná, ale přesto nějakým způsobem trochu odlišná, může být opět vnímána jako atraktivní. „*Já myslím, že jakýkoliv menší extrém nebo jako něco výrazného na tom člověku jako dodává nějaký šmrnc. Ale samozřejmě, když je to v tom velkém extrému, tak...*“.

Nejméně preferované byly příliš úzké rty, které ženám často asociují různé, občas stereotypně přisuzované vlastnosti, jako je přísnost, sklony k hysterii atd. „*Já nemám ráda takový ty úzký, to je jak učitelka, to ne, to není vůbec smyslný*“. „*...a musí mít holka jakoby plnější rty, protože já mám takovou tendenci si myslet, že kdo má hodně úzký rty, tak to je hysterák prostě*“.

Často ženy spojují hodnocení rtů s vnímáním toho, jaký má člověk úsměv nebo také zuby. „*...velký, bílý zuby, prostě hezkej úsměv, no, to si myslím, že udělá hodně, hodně okouzlí*“, „*...a hezký zuby musí mít*“. Nevyčištěné a zkažené zuby samozřejmě nejsou atraktivní. Když se člověk nesměje, tak se mu pravděpodobně na rty pravděpodobně nikdo

dívat nebude. Co se tedy rtů týče, v celkovém hodnocení atraktivity zajisté hrají svou roli, ale nejedná se o znak, který by byl nějakým způsobem překážkou v budoucím vztahu.

Ve srovnání s výzkumy na toto téma, se výsledky shodují v tom, že muži také preferují spíše větší a plnější rty (Jones, 1995).

2. OKRUH- ATRAKTIVITA POSTAVY

2.1 CELKOVÁ POSTAVA

Při hodnocení atraktivity se ukázalo, že vnímání celkové postavy hraje nejpodstatnější roli. Zajímaly nás dva faktory- tělesná výška a váha.

Pokud se budeme bavit o tělesné výšce, respondentky preferovaly, aby jejich partnerka byla přibližně stejně vysoká jako ony- mnohem lépe si umí představit, jak by vedle sebe vypadaly. Preferovaná výška v případě těchto žen se ukázala od 160 do 180 centimetrů. Hodnocení se pohybovalo v závislosti na tom, jak vysoká byla sama žena, která atraktivitu hodnotila.

Ve většině případů však tělesná výška při posuzování atraktivity nehraje roli. *„Není to pro mě asi nějak extra důležitým asi když mě zaujme někdo, kdo chodí s hlavou v oblacích, tak mi to je docela jedno, ale myslím si, že nezávisle na tom, že bych si to uvědomovala, tak prostě preferuju holky podobně vysoký jako jsem já...“*. Zajímavé bylo, že v případě respondentek, které dávaly najevo svou dominanci, se projevily preference pro menší a celkově drobnější partnerky. Vysvětlovaly to tak, že chtějí mít ochrannou ruku nad svými slabšími a menšími polovičkami. *„...já jsem taková větší, tak mě se líbí, když je ta partnerka taková drobná, něžná prostě, takže spíš štíhlejší, drobnější...“*.

Co se týče tělesné váhy, poukazuje také na možný zdravotní stav dané ženy. Respondentky nejhůře hodnotily ženy obézní a naopak i ty vyzáblé, až anorektické. Ukázalo se, že nejvyhledávanější a nejlépe hodnocené byly ženy štíhlé, které klidně mohou mít nějaké to kilo navíc, ale záleží na tom, jak daná postava působí v celkovém dojmu. *„...tak vyloženě Věstonická Venuše, ale taky ne anorektička, takže prostě zdravá normální ženská, no. Taková postavou prostě přiměřeně...“*. To souvisí také s tím, že ženy vnímají celkovou

symetričnost postavy. „*No tak to jako nějak neřeším..., prostě když to vypadá všechno tak nějak souměrně, tak je mi to úplně jedno.*“

Důležitou roli hraje také poměr pasu a boků, kdy je jedno, jaká je jeho velikost, ale měl by být zřetelný- aby byl viditelný přechod mezi pasem a boky. „*Určitě by měla být nějak proporcionálně souměrnější, to znamená, aby byl zřetelnější pas, to je jako moc pěkná záležitost. Aby prostě nesplývalo, je hrozné, když se nedá poznat, kde holce končí prsa a začíná břicho. Když to splývá třeba až k zadku*“. Obecně jsou preferovanější "ženské tvary" při posuzování toho, jak je daná postava atraktivní, což se ukazuje i na tom, že jsou lépe hodnoceny ženy štíhlé, než hubené. „...*mám ráda prostě, když ženská má ženský tvary..., a (postava, pozn.au.) musí mít opravdu typický tvar přesýpacích hodin*“. Hubené ženy totiž obvykle výrazné ženské tvary postrádají.

Jeden z výzkumů se zabýval tím, zda tvar těla ovlivňuje vnímání jeho atraktivity a tohoto výzkumu se navíc účastnily pouze lesbické a bisexuální ženy. Výsledky ukazují, že nejlépe hodnoceny byly postavy silnější, s mírou poměru pasu a boků 0,7. Tyto znaky byly hodnoceny jako nejvíce femininní a nejvíce preferované pro krátkodobé i dlouhodobé vztahy (Cohen & Tannenbaum, 2001). V tomto výzkumu se také projeví preference pro výraznější poměr pasu a boků. Také byly preferovány spíše ženy „s pár kily navíc“, než ženy vyhublé, což může odpovídat i výsledkům dalšího výzkumu, že lesbické ženy preferovaly na ženách o něco vyšší hodnoty indexu tělesné hmotnosti, než ženy heterosexuální (Swami & Tovée, 2006).

2.2 PRSA

Prsa jsou jedním ze znaků femininity- ženskosti. Atraktivitu prsou může ovlivňovat několik faktorů: tvar prsou, symetrie (Manning et al., 1997)) a velikost prsou, velikost a barva prsních dvorců (Dixon et al., 2010). Prsa jsou jedním z nejpodstatnějších ženských atributů fyzické atraktivity, pokud nás zajímají preference mužů, nicméně pohled na ně se v rámci různých sociokulturních podmínek liší (Cunningham et al., 1995). Proto jsme se respondentek ptali, zda i pro ně prsa hrají nějakou roli v posuzování atraktivity. Zjistili jsme, že prsa svojí roli samozřejmě hrají, ale nebude tak jednoduché objasnit především proč hrají roli v posuzování fyzické atraktivity, jako v případě preference tohoto znaku v mužské části populace.

Prsa jsou velmi často sledovaným znakem, ale dá se říci, že nejsou překážkou do budoucího potenciálního vztahu. Ženy se dívají na prsa, zaujme je, pokud jsou podle jejich představ, ale pokud jde o preference v rámci dlouhodobějšího vztahu, tak i jiná prsa, než ta „vysněná“ dokáže mít člověk rád. Jednodušeji to objasníme odpovědí jedné respondentky. Na dotaz, zda pro ni prsa hrají nějakou roli při výběru partnerky, řekla: *„Tak při výběru ne, ale asi tě potěší, že zrovna ten, koho máš ráda, se hodí do té kategorie, co se ti líbí“*.

Můžeme ale říct, že obecně nejpreferovanějšími velikostmi prsou jsou ty, označené písmeny B a C. Velmi dobře jsou také vnímána a hodnocena menší prsa, naopak s velkou neoblibou se setkávají prsa velikosti větší, než D. Tyto velikosti jsou hodnoceny jako velmi neatraktivní, respondentky tento typ prsou svorně nazývaly "věšáky". *„...já jsem radši, když ta holka má jakoby menší prsa, klidně kdyby to byly prostě jedničky, fakt jako maličký, ale s nějakým rozumným tvarem prostě, prostě kulatý hezky. Spíš, než nějaký čtyřky, prostě nějaký věšáky, který tam budeš mít takovou tu čárku prostě, to...čím větší, tím lepší, to u mě teda fakt ne, no“*.

Co se týče preferovaného tvaru, není zase až tolik podstatný, rozhodně nebude překážkou v budoucím potenciálním vztahu, ale zajisté má svou váhu při posuzování fyzické atraktivity. Pokud by si ženy mohly vybrat, preferovaná jsou kulatější, pevnější prsa, která mohou být i menší, hlavně když působí mladistvým vzhledem. *„Velikost jako tak střední, zhruba B, C a líbí se mi ta plnost a kulatý tvar..., a moc se mi nelíbí, když je jako mladá holka a už je má takový nějaký vytahaný, to je fakt divný, ale mám teda ráda plný a nemusejí být úplně velký, ale prostě takový akorát“*. Když má žena menší prsa, je mnohem lépe hodnocena, pokud odpovídají alespoň představám preferovaného tvaru.

V jednom z podobných výzkumů, kterého se účastnili heterosexuální muži, byla nejatraktivněji hodnocena prsa velikosti C a D, malá prsa byla hodnocena jako nejméně atraktivní (Zelazniewicz & Pawlowski, 2011), v čemž se naše výsledky poměrně liší. Mohlo by se ovšem jednat pouze o odchylky v rámci pohlavních rozdílů partnerských preferencí mužů a žen. Vzhledem k tomu, že velikost prsou se s věkem mění a souvisí s hladinou estrogenu, mohou poukazovat jak na věk dané ženy, tak i její plodnost (Jasieńska et al., 2004), měl by tento znak hrát podstatnou roli především pro muže, kteří pro sebe hledají potenciálně nejvíce plodnou partnerku. Naše výsledky ukazují, že lesbickými a bisexuálními ženami jsou preferovány menší velikosti prsou, než heterosexuálními muži.

Na druhé straně se potvrdily výsledky výzkumu Dixsona (Dixson a kol., 2010), který poukázal na to, že pro posuzování atraktivity prsou je důležitý, kromě velikosti, také jejich tvar. Ženám nezáleží tolik na parametrech prsou samotných, ale spíše na tom, jak působí v rámci celého zbytku těla, mají rády, když celá postava působí celkově souměrným dojmem.

Pro srovnání je důležitý ještě jeden výzkum, ve kterém se ukázalo, že nejvíce preferovaná byla velká prsa a o něco méně byl hodnocen obrázek s malými prsy, protože tyto znaky byly považovány za nejvíce atraktivní a femininní. (Swami & Tovée, 2006). Naše výsledky naopak ukazují, že velká prsa nejsou hodnocena jako příliš atraktivní, ovšem otázkou je zde také to, co je myšleno "velkými prsy", protože jednotlivé kategorie velikosti mohou v tomto označení splývat.

Nicméně roli zde může hrát nejen jiné sociokulturní prostředí, protože jak již víme, v různých společnostech je tomuto znaku přikládán různý důraz, ale také rozdílný věk respondentek. Je pravděpodobné, že mladší ženy preferují ženy ve své věkové kategorii- tedy mladší, a s tím preferují klidně i menší velikosti prsou. Jelikož jsou celkově preferovány trochu silnější typy postav (viz. výše), a víme, že ženy mají rády jistou symetričnost v rámci celé postavy, je možné, že velká prsa se k této postavě více hodí. To potvrzuje výzkum z roku 1995 od Singha a Younga, kteří objevili to, že prsa mohou hrát svou roli při posuzování atraktivity často ve spojení právě s BMI nebo WHR (Singh & Young, 1995).

2.3 POZADÍ

Pozadí je dalším ze znaků, které jsou při vnímání atraktivity důležité. Respondentky se shodly na tom, že pozadí by nemělo být příliš velké, ani příliš malé. Nejlépe byla hodnocena pozadí větší, kulatějšího tvaru, subtilnější především proto, že se jedná o typicky femininní fyzický znak a proto může být klidně výraznější, protože vyzdvihuje ženskost. V této studii bylo pozadí hodnoceno jako poměrně důležitý znak při posuzování celkové ženské atraktivity.

Kladně je hodnoceno pozadí pevnější, plnější a celkově výraznější, klidně i větší. Tyto znaky jsou považovány za nejvíce femininní, a ruku v ruce s tím za nejvíce atraktivní. „*Musí mít velký zadek, jakoby takový ten ženský zadek, kulatý, to prostě nemůžou být borůvčičky nebo něco takovýho...*“, „*Klidně může být i větší, no jako ne valachovitý, ale takový, aby bylo za co chytnout, no prostě. Stejně jak to říkají chlapi, tak to říkám já*“. Nejhůře jsou hodnocena pozadí příliš velká, obézní, ale i naopak pozadí příliš plochá, málo výrazná.

Opět se zde projevuje poměrně často se opakující podmínka, že pozadí by mělo sedět člověku v rámci celé postavy, záleží na tom, jak vše působí dohromady se zbytkem těla. „Zase asi nějaká ta symetričnost, já to nedokážu definovat, jakože menší, větší, kulatej nekulatej, prostě to mi je celkem jedno, ale že to prostě pasuje k té postavě“. Je také nežádoucí, když boky splývají s pasem (příliš vysoká hodnota WHR). „No samozřejmě se mi nelíbí, když má holka třeba placatej zadek, víš, jak to v džínách vypadá jako úplně rovná plocha nebo když jí ty boky jakoby splývají s pasem. Že jakoby nepoznáš, kde začínají boky a kde končí pas, prostě, že je to takový jednolitý prostě cosi“.

Respondentky také poukázaly na to, že velmi důležitou roli hraje při hodnocení pozadí také oblečení, které ho překrývá. V případě, že je efekt tohoto znaku v rámci celého vzhledu zvýrazněn, je tento znak okolím mnohem více vnímán. Jde o případy těsných džín, upnutých sukni, šatů, apod. ... „Tak určitě subtilnější, a aby byl co nejkulatější, aby nebyl placatý, ale aby byl prostě kulatý a nejlépe narván v nějakých těsných džínách. V tu chvíli, co má holka třeba nějaké volné kalhoty, tak se na to špatně kouká“, „Takhle to řeknu, když má na sobě holka třeba upnutý šaty, tak to se podívám, to se podívá každé, ale když má ty upnutý šaty, tak k tomu musí mít taky ten zadek, že jo..., třeba když má holka kalhoty nebo něco, tak na zadek nekoukám“.

V jednom z výzkumů vyšlo, že zadek sám o sobě neovlivňuje vnímání fyzické atraktivity, nicméně se prokázala korelace mezi velikostí prsou a zadku (Furnham & Swami, 2007) což by potvrzovalo výsledky této studie, že je zadek podstatný v rámci hodnocení vzhledu celkové postavy. Preference velikostí zadku se nicméně opět liší v rámci různých sociokulturních kontextů (Thompson et al., 1996).

2.4 NOHY

Ženské nohy se staly dalším z poněkud problematičtějších znaků, co se týče jejich vnímání a hodnocení. Nohy jsou určitým způsobem vnímány, ale je těžké určit, jakou roli hrají v celkovém vnímání a hodnocení atraktivity. „Tak asi kdyby nohy někdo neměl, tak si toho všimnu, ale ne, nezajímá mě to“. Nohy hrají podstatnou roli opět v rámci celé postavy, dalo by se říci, že zde může hrát roli i leg-to-body ratio neboli poměr délky nohou k délce zbytku těla. „Tak jestli je holka malá a má krátký nohy, tak jako co se s tím dá hold dělat, ale rozhodně to nemám tak, že bych musela mít na holce jakoby metr a půl nohy a dvacet centimetrů tělíčko, to fakt ne“. Mezi muži byly nejlépe hodnoceny ty ženy, které měly nohy

průměrně dlouhé (Frederick et al., 2010). Tento znak by tedy mohl být preferovaným v rámci obou pohlaví.

Pokud jsou tedy nohy v nějaké "jiné než průměrné" podobě, je pravděpodobnější, že si jich ženy všimnou a budou na ně klást důraz. Dalo by se říci, slovy další z respondentek: *"Když bude mít nohy třeba do X, tak si toho všimnu,..."*. Nebo naopak: *"Když vidím jít modelku po molu, má šaty, tak určitě ty nohy roli hrajou, ale když jdu po ulici, tak se ženám jenom na nohy rozhodně nekoukám"*.

Obecněji se dá říci, že jsou preferovány delší a štíhlejší nohy, ještě lépe, pokud budou opálené a hlavně oholené. Opět je preferovanější, když nohy nejsou příliš silné, co se lýtek i stehen týče. *„Žádné prostě kůly, kde zase není poznat, kde je koleno a kde stehno“*. Nohy, které jsou příliš "vychrtlé" také příliš dojmů nezanechají.

Nohy samy o sobě tedy příliš výraznou roli při posuzování atraktivity nehrají. Nicméně jsou důležité v rámci vnímání a hodnocení celé postavy, kde jsou poměrně důležité. *“Ale co se týče nohou, tak jsou pro mě důležitý stehna právě, když je ten zadeček trochu větší, tak aby ty stehna vůči tomu byly přiměřené, čili aby to byly opravdu hezký ženský tvary”*. Když nohy nějakým způsobem "vybočují" (jsou příliš silné oproti zbytku těla, příliš krátké,...) z celkového konceptu vzhledu dané ženy, může to snížit celkové hodnocení její fyzické atraktivity.

3. OKRUH- SEBEOPEČOVÁNÍ (SELF-GROOMING) A ÚPRAVA VZHLEDU

Ukázalo se, že sebeopečování hraje při posuzování atraktivity velmi zásadní roli. Je preferováno, a dokonce požadováno, aby o sebe ostatní ženy dbaly. Upravenost je tedy vnímána jako obecný znak, jež pro ně hraje roli nejen při výběru partnerky, ale i při prvním dojmu. Celkově se ženy mnohem více parádí, než muži. Nejvíce především tehdy, když hledají partnera/ku (Daly et al., 1983). I muži většinou hodnotí lépe ty ženy, které se o sebe nějakým způsobem starají (Graham, 1981, citováno dle Brown et al., 1986; Cash, et al., 1989), nicméně neexistuje výzkum, který by se zabýval tím, zda to pro ně hraje tak podstatnou roli, jako se ukázalo u žen z této studie.

3.1 VLASY

Když ženy posuzují atraktivitu, vlasy jsou pro ně také poměrně důležitým znakem. Vlasy jsou korunou člověka a často si jich také všimají na první pohled. Obecně byla nejlépe hodnocena tmavá hnědá barva vlasů. Více než 2/3 žen určily tmavě hnědé vlasy za nejvíce přitažlivé. Neznamená to ovšem, že by to bylo konkrétnějším pravidlem. Ženy říkají, že na barvě vlasů zase až tolik nezáleží. Jednou mužou potkat atraktivní blondýnku, podruhé atraktivní brunetku, dále už závisí na jiných faktorech, zda bude žena působit atraktivně.

Například opět na tom, jak má žena vlasy upravené. Pokud je patrné, že se o ně příliš nestará, má vlasy mastné, neumyté nebo zničené odbarvováním (což se odráží v tom, že blond vlasy nejsou vnímány jako tolik atraktivní), pravděpodobně to bude jeden z důvodů, proč nemusí dojít k bližšímu kontaktu. *„Tak důležité je, aby byly upravené, aby nebyly mastné. ...zase na barvě nezáleží, jde o to, aby byly pěstěné...“*. *„Barva není moc důležitá, hlavně, aby ty vlasy vypadaly hezky, aby byly zdravý. Barva, to je prostě jedno, ale rozhodně ne blond'atá, taková ta úplně moc vymelírovaná, moc vyšisovaná, taková ta umělá hnusná barva, taková ta vyloženě bílá, to vypadá jako chemlon, to nemám ráda“*. Zdá se, že blond vlasy jsou spojeny také s určitou představou o inteligenci dané slečny. Přestože se může jednat o stereotyp, ukazuje se, že takové ženy jsou často vnímány, jako "barbíny", což opět není obecně vnímáno jako příliš atraktivní. *„...u těch blondýn, když to bývají takový ty fakt chemický blondýny, tak už je to možná takový klišé, ale je to pro mě takovým znakem, že ta holka nebude moc chytrá, no...“*.

Další ze znaků týkající se vlasů je jejich délka. Vzhledem k tomu, že 100% respondentek se přiklání spíše k delším vlasům, zdají se být celkově lépe přijímány a vnímány. *„Já sama jsem na vlasy přísná, mě třeba moc nerostou, ale mám ráda, když má holka dlouhý vlasy, ať už rovný nebo vlnitý, prostě k holce to patří, dodává to takový ten sexy vzhled a prostě je to fajn“*. Ovšem často je zmiňováno, že i kratší sestřih může být vnímán jako atraktivní, pokud se k dané ženě hodí a sedí jí. Podmínkou je, že musí stále působit femininně. *„Prostě kdyby to bylo dejme tomu nějaký mikádo, ale aby to bylo aspoň trochu holčičí...“*.

Preference týkající se typu vlasů jsou již čistě individuální, někdo dává přednost vlasům rovným, někomu se líbí více vlnité, takže při posuzování atraktivity hraje typ vlasů individuální roli. *„Já si nejsem jistá, jestli zrovna u těch vlasů dokážu vyjádřit jako nějaký typ, protože dneska vlasy vyjadřují zase nějaký styl, nějakou osobnost. Někomu sluší delší, někomu*

krátké, takže si spíš myslím, že jde o ten celek, no. Asi vcelku obecně spíš delší, ale to zas neznamená, že jiný pro mě nejsou atraktivní.“

Vlasy jsou tedy obecně vnímány jako poměrně zásadní znak při posuzování fyzické atraktivity dané ženy, ale na druhou stranu se nadá říct, že by barva nebo typ vlasů hrály nějakou podstatnější roli při výběru partnerky pro dlouhodobější vztah. Nejdůležitější roli v tomto případě hraje především **upravenost** vlasů a jejich **délka**.

Co se týče srovnání výsledků s jinými výzkumy, také se prokázalo, že muži hodnotí pozitivněji atraktivitu ženy, pokud má delší vlasy (Mesko & Bereczkei, citováno podle Bereczkei et al, 2006), což by odpovídalo výsledkům našeho výzkumu- respondentky také preferovaly spíše ženy s delšími vlasy. Podle jiné studie však muži preferovali spíše ženy s blond vlasy, zdály se jim nejvíce atraktivní a femininní (Cunningham, Barbee & Philhowwe, 2002, citováno podle Bereczkei, T., Mesko, N., 2006), což se naopak od našich výsledků liší, protože respondentky preferovaly celkově vlasy spíše tmavší. Stejně tak se jako v této studii, se i v jiných výzkumech prokázalo, že upravenost vlasů může podstatně ovlivnit hodnocení ženské atraktivity. Pokud mají ženy vlasy upravené, muži budou pozitivněji hodnotit její fyzickou atraktivitu (Graham, 1981, citováno dle Brown et al., 1986).

3.2 NEHTY, RUCE

To, jak mají ženy upravené ruce a nehty se zdá být docela podstatné. Celkově se to totiž opět pojí s úpravou a tím, jak se o sebe žena stará. Ženy vnímají, že pokud se žena o sebe stará, také si sama sebe více váží, proto úpravu celkového zevnějšku tolik vnímají a kladou na něj takový důraz. *„Asi jako taky na první pohled nezkoumám ruce, ale jako upravenost hraje roli, jako by to vypovídá o tom, že ten člověk na sebe dbá, má nějakou tu hygienu, nějaký ten vzhled, tím pádem to hraje roli“.*

Nejčastější odpovědí bylo tedy především to, aby žena měla nehty, čisté, neokousané, bez záděr. Prostě jakýmkoliv způsobem upravené. Nezáleží už tolik na tom, jakým způsobem upravené, stačí jen, aby působily pěstěným dojmem. *„Tak každopádně každá holka i žena má mít upravené a čisté nehty. To je základ. Toho já si všímám, prostě musí mít upravené ruce, nezáleží na tom, jestli má gelový, umělý nebo jenom nalakovaný nebo nenalakovaný, ale jde o to, že je má čisté a upravené“.* Mnohem více je ale preferována přirozená úprava nehtů.

Zásadní je, aby byla nějaká úprava. Některým z žen se líbí gelové nehty, které nejsou podmínkou, ale zároveň jim nevadí. „Ale zas preferuju spíš přírodní, jako jsou hezký umělý, ale preferuju přírodní. Samozřejmě, když má holka nehty fakt polámaný a není jiná cesta, tak jo, ale radši ty přírodní“.

Velká část žen dává přednost právě přirozenosti. Některým se umělé nehty vůbec nelíbí a vyloženě se jim vyhýbají- nezdá se jim to přirozené, zvláštní na dotek, příliš dlouhé,... . „Třeba takový ty gelový nehty, to se mi vůbec nelíbí, je to strašně umělý i na dotek asi nepříjemný, kdyby moje partnerka měla tohle“. Také jim připadá, že pokud má žena takové nehty, tak nemá zrovna kladný vztah k domácím pracím, což je poměrně podstatné v rámci dlouhodobého vztahu. „...na druhou stranu mě třeba odpuzují ty gelový nehty, který mají pět centimetrů. Protože si vždycky představím, jak s tím ta holka může asi fungovat, jak může třeba mýt nádobí nebo prostě dělat takovýhle věci a jestliže má takovýhle nehty, tak si řeknu, že to prostě nedělá, tyhle práce, a to pro mě není nic moc jako“.

Žensky také působí dlouhé prsty s větším nehtovým lůžkem, jsou mnohem lépe vnímány, neoblíbené bývají prsty typu "paličky na buben". „Líbí se mi, když má holka třeba přirozeně dlouhé prsty a velké nehtové lůžko...Mám hrozně ráda dlouhý hubený prsty, protože je sama nemám. To se mi hrozně líbí a přijde mi to hrozně ženský a správný“, „Ale prostě i ten tvar, když má takový ty vyloženě paličky na buben, takový ty široký palce, tak to se mi vyloženě nelíbí“.

3.3 LÍČENÍ

Líčení je další z podstatných součástí celkové úpravy vzhledu, proto jsou celkově preferovanější spíše ženy, které se alespoň trochu líčí. „Tak líčení, nevadí mi určitě, zas jakoby ale nemám ráda moc výrazný líčení..., a co se týče líčení celkově, jako jestli jo nebo ne, tak si myslím, že jsou vyloženě takový, kterým to sluší i bez líčení, ale většinou mě asi přitahují právě holky, který jsou naličený, tak jako obecně vzato, ta úprava a tak...“. Nejlépe vnímán a hodnocen je však faktor přirozenosti. Pokud je dívka přirozeně krásná, líčení by vůbec nepoužívaly- podle nich je zbytečné zakrývat přirozenou krásu. Líčení je oblíbené decentní a především jako lehké zdůraznění krásy, nikoliv její podmínkou.

Nejhůře hodnoceno je, když se ženy líčí příliš. „*Jako tak nějak namalovat si na ksicht obličej, to fakt ne*“. Někdy tomu taky může ještě více uškodit, místo, aby si polepšila. S tím souvisí také to, jak se která dívka umí nalíčit, a aby se líčila jenom tak, aby to celkově působilo spíše přirozenějším stylem. Ženy, které nosí příliš mnoho make-upu nejsou považovány za atraktivní. „*Nemám ráda, když holka nevyjde z bytu, když nemá na sobě tunu make-upu a tunu rtěnky, prostě to musí být decentní*“. Proto si raději vybírají ženy mezi těmi, které se sice líčí, ale ne tolik, aby zamaskovali svůj skutečný obličej. „*...když si vybírám partnerku, tak musí být hezká sama o sobě*“. Běžně je dostačující, když si žena zvýrazní řasy, třeba jen lehce přepudruje a na rty si dá lesk. Výrazné líčení je tedy vnímáno jako neatraktivní, zatímco kladné body si připisuje přirozenost, či maximálně lehké líčení.

Ukázalo se, že ženy považují za běžné a atraktivní, aby byla nalíčena o něco více, než je její běžný standard, pokud jdou s partnerkou někam do společnosti. Na druhé straně, pokud má jít žena pracovat třeba na zahradu, věnovat se domácím pracím nebo jde na koupaliště, zdá se jim zbytečné jakékoliv líčení. Názor na líčení ovlivňuje tedy také prostředí, do něhož se žena hodlá nebo nehodlá líčit.

Celkově je tedy hodnoceno jako nejatraktivnější, když se žena alespoň trochu líčí, neboť je to spojeno s úpravou, která je velmi důležitá. Pokud žena líčení nepotřebuje, je považováno za zbytečnost, a někdy i hloupost. Nejhůře jsou hodnoceny ženy, které se schovávají za masku make-upu a líčidel.

V jednom výzkumu vyšlo, že ženy, které jsou průměrně fyzicky atraktivní, budou hodnoceny lépe, pokud se nějakým způsobem nalíčí (Graham, 1981, citováno dle Brown et al., 1986). Další studie také potvrzuje, že ženy jsou hodnoceny, jak muži tak ženami, jako více atraktivní, pokud jsou nalíčené (Cash et al., 1989).

3.4 VŮNĚ

Z výsledků vyplývá, že je preferováno, aby se ženy voněly- tedy aby používaly deodoranty, parfémy, atd... Respondentky nejčastěji upozorňovaly na následující 4 faktory:

1.) Při hodnocení atraktivity na první pohled je pro ně vůně velmi důležitá. „*...vůně je důležitá už na první setkání, když nám člověk nevoní, tak...*“.

2.) Vůně je důležitá i proto, že s vůní si asociují lidi a vzpomínky, i proto by mělo jít spíše nějakou specifictější vůni, která je lépe zapamatovatelná. *„Podle vůně si toho totiž hodně zafixuješ, pak tu vůni někde ucítíš a asociuje ti to vzpomínku na někoho nebo na nějaký zážitek třeba. Právě, že to máš spojený s člověkem a třeba událostí.“*

3.) Co se týče přirozené vůně, tu člověk dokáže ocenit, až když se mezi sebou poznají o něco lépe, zajisté ne na první pohled. *„Přirozená vůně to asi jako člověk vědomě moc nevnímá nebo jako spíš časem, že jo, což jakoby zahrnuje už nějaký vztah nebo něco“*

4.) Vůně by vždy měla být používána v optimálním množství- Je velmi dobře vnímáno, když žena projde kolem a jde z ní lehce cítit jemný parfém. Nesmí jít samozřejmě o velké množství, to je naopak přijímáno s poměrně velkou nechutí. *„Ale nemám třeba ráda, když se holka voní furt, když má s sebou parfém a prostě hystericky si na sebe pořád něco stříká. Ta vůně musí být taková, že když k ní přijdeš, a třeba se přičuchneš ke krku, tak to musíš jemně cítit, ale nesmí to být prostě cítit na celou místnost“.*

Na první pohled je tedy atraktivní, aby žena voněla, tedy aby používala nějaký parfém. K ženám parfémy patří, je to opět vnímáno jako femininní a i atraktivní. *„Parfémy si myslím, že ženský používaj odjakživa, patří to k nim“.* Co se parfémů týče, nejoblíbenější jsou především sladší vůně, svěžejší, ne těžké, drsné, kořeněné. *„...zase nemám ráda ty těžký, jako je třeba Chanell...Mám ráda takový ty lehký květinový vůně“.* Když už žena nepoužívá parfém, nebo jen občas, je v každém případě nutností používat pravidelně alespoň deodoranty (opět případ sebepečování).

Obecně je tedy na první pohled lépe hodnocena žena, která používá vůni, neboť je to ostatním ženám příjemnější, a také se to pojí s představou ideálu ženskosti- něžnosti a jemnosti. Žena, která dokáže potrhout svou přirozenou vůni tím správným parfémem je hodnocena a vnímána jako více atraktivní než žena, která parfémy nepoužívá. Deodoranty nehrají na vůni takovou roli, zde se jedná vyloženě o potlačení tělesného pachu. Pomocí parfému žena vůni svého přirozeného pižma vyzdvihne. Parfém nechává přirozené vůni prostor, nesnaží se ji potlačit, a v kombinaci s tím správným parfémem tvoří individuální směs vůně, která bude vždy jedinečná. *„Já miluju vůně, musí to být ale taková ta vůně, která vytáhne ten osobní pach, prostě některý vůně to umí a to já pak umím být i šilená po takových vůních, fetuším“.* Je tedy poměrně důležité používat deodorant, pouze proto, aby žena

zamezila nadměrnému pocení, a velmi dobře hodnoceno je, když k tomu ještě používá takový parfém, který podtrhne její přirozenou vůni.

I v dalším výzkumu se ukazuje, že hodnocení člověka může ovlivnit používání parfémů jak na feromonové bázi, či parfémů klasických- kosmetických, pokud jsou ovšem správně vybírány a používány (Zaviacic et al., 2009). Také je dokázáno, že nepříjemný zápach může negativně ovlivnit hodnocení fyzické atraktivity (Demattè et al., 2007).

3.5 HOLENÍ

Zajímalo nás, jak budou respondentky reagovat na otázku holení. Všechny respondentky se nad touto otázkou pozastavovaly a říkaly, že je to přece jasné, a že už bychom se na takové věci snad ani ptát neměli. *„Právě jsem nad tím přemýšlela, jestli to je ještě otázka, která by se měla řešit, protože mi to přijde jako samozřejmost, že se holky už holí všude, takže to je prostě všude“.*

Všechny respondentky preferovaly, aby se jejich partnerky, a ženy obecně, holily. Mluvíme o holení nohou, podpaží a intimních míst. Obecně je preferováno, aby se ženy holily všude a nejlépe úplně. *„Tak já se přiznám, že mám ráda, když je partnerka celá vyholená vysloveně všude. Přijde mi to takový jemnější na dotek, pokud je to tedy čerstvě oholené, strniště je pak hrůza. Mám to ráda, je to příjemný na dotek, a i na vzhled, že tam člověk víc vidí už na první pohled“*, *„Je to prostě pohodlnější, a podle mě i hygieničtější a hezčí...“*. Pokud by některá žena měla zájem a náladu snažit se o nějaké vzory, či ornamenty, nikdo jí v tom nebude bránit a působí to také atraktivně, nicméně se jedná o „nadstandartní“ způsob holení, který by málokterá žena po jiné vyžadovala. *„...potom jestli chce nějaký vzory dole, tak to už je na ní, že jo, ať se s tím trápí sama“.*

Ženy vyloženě odpuzuje pohled na neoholené tělesné části. Přisuzují to především tomu, že to patří k dnešní moderní společnosti, je to mnohem přitažlivější, co se estetiky týče a také je to pro ně mnohem praktičtější a hygieničtější, pokud má dojít k nějaké sexuální interakci. *„Je to neestetické, zastaralé, a je to prostě pasé už...“*, *„Myslím si, že v dnešní době se holí úplně každá a kdo ne, tak asi nevychází ven, nebo nevím...“.*

V partnerství většinou nevyžadují, aby se partnerka holila každý den, ale podstatné je, aby to nezašlo do fáze, kdy pro ně přestane být atraktivní a žádoucí. *„Kdybych byla dlouho s nějakou ženou, tak bych od ní nevyžadovala, aby se kvůli mně každý den do hladka holila,*

protože vím, že je to kolikrát otravný a já bych chtěla, aby žena měla také svoji pohodu. Ale třeba když půjdeme někam do společnosti, tak aby nezvedla ruku a neukázala v podpaží bobra. To je nechutný“.

V dnešní době se již jedná o určitý standard mladých lidí a ženy se obecně holí mnohem více, než muži, tudíž se dalo předpokládat, že nutnost nějakého způsobu úpravy u jejich partnerek pro ně bude také mnohem důležitější, než pro muže. V jedné studii vyšlo, že 80% žen se nějakým způsobem holí, nicméně se také ukázalo, že lesbické ženy mají tendenci si nohy a podpaží holit méně často (Basow, 1991). Všechny respondentky z naší studie přesto uváděly, že holení je nutnost, samy se holí a preferují, když se holí i jejich partnerka. Výsledky jedné studie také potvrdily, že žena s ochlupením byla jak muži, tak i ženami, vnímána jako méně sexuálně atraktivní, než stejné ženy bez ochlupení (Basow & Braman, 1998).

3.6 OBLEČENÍ

Oblečení hraje při posuzování ženské atraktivity zásadní roli- co člověk nosí, o něm něco vypovídá. Ženy si totiž oblečení všimají jako jedné z prvních věcí vůbec (viz. Kapitola První pohled).

Nejlépe je vnímán styl nedbalé elegance, protože působí velmi žensky. *„...mě se líbí ženská móda, elegantní móda, i trošičku sportovní, ale ne...nemusí na holce být prostě vidět, že je lesba, jo. Mám ráda typy, co se oblíkaj žensky“.* Oblíbené je právě i sportovní oblečení, protože je obecně vnímáno jako pohodlné, a žena, která ho nosí, bude "v pohodě". Důležité je, aby se žena „uměla“ obléknout, aby se oblékala moderně (s tím souvisí i to, že módu alespoň trochu sleduje), ale aby zároveň byla i nějakým způsobem originální, a svá. Oblečením se také dá vyjádřit styl života a celkový charakter člověka. *„...aby se v tom nějak člověk trochu vyjádřil v tom oblékání, ne, že si to koupil, protože to viděl v časáku. Určitě mě zaujme, když ta holka má nějaký nápad...,když je to hra s tím oblečením“.* Pokud jsou ženy oblečené o něco výrazněji, či barevněji- zdá se jim, že takové ženy jsou mnohem otevřenější, sebevědomější a nebojí se vyjádřit. Ženy, které se naopak oblékají příliš moc do černé- tak jsou vnímány tak, že se za něco schovávají, nejsou si sebou jisté, nechtějí vyčnívat z davu, příliš se projevovat, atd.

Ženě by oblečení mělo celkově sedět k typu její postavy. Negativně jsou vnímány ty, které se oblékají do mužského stylu. *„Úplně se mi nelíbí, když jde holka do toho chlapeckého,*

prostě kalhoty, skejtácký věci, ale tak si myslím, že je zbytečný, aby ztrácela svou ženskost“. Podle respondentek je škoda neukázat to, co je na ní krásné, a právě oblečení dělá ženu ženou. *„Taková ta ležérní, sportovní elegance, aby ta holka nebyla zahalená, protože když je holka pěkná, tak je škoda, když má na sobě lacláče a vytahanej svetr, k tomu kšiltovku, tak to je prostě škoda podle mě. Když je holka hezká, tak by to měla dát najevo, nějak se trochu prezentovat, aby bylo na co koukat“.*

Dalším extrémem jsou ovšem ženy, které neustále za všech okolností musí být podle poslední módy, i kdyby to mělo být nepohodlné nebo v dané situaci nevhodné. Je pro ně důležité se v oblečení cítit dobře a pohodlně. Takové ženy bývají hodnoceny hůře, než ženy, které péči o sebe příliš nepřehánějí. *„Rozhodně holka, co sleduje módu, ale není vyloženě taková ta, co chodí pořád na podpatkách a neuvěřitelně nepohodlných hadrech, ale že prostě ví, co se nosí, ví, co jí sluší a dává to dohromady“.* S tím souvisí, že jako ne příliš atraktivní je také hodnoceno, když se oblékají moc vyzývavě, třeba až lacině. *„Nemám ráda takové ty hodně vyzývavé, nemám ráda ani takové ty modelky...“.* Z odpovědí bylo cítit, že ženy typu „barbína“ obecně nejsou dobře hodnoceny, přijímány a ani vnímány. V jednom výzkumu se také ukázalo, že ženy, které nebyly oblečené příliš vyzývavě, byly hodnoceny jako milejší a laskavější (Abbey et al., 1987).

Oblečení opět souvisí s celkovou upraveností ženy. Pokud by nějaká žena měla oblečení například špinavé, prudce to ovlivní hodnocení její fyzické atraktivity směrem dolů. Každá žena by měla vědět, co jí nejlépe sedí, v čem se nejlépe cítí, a co dělá její styl oblékání individuálním. Také by měla vědět, jaké oblečení se hodí k určité příležitosti, a podle toho vybírat. Je preferováno, aby se ženy oblékaly takovým způsobem, který by podpořil projevy jejich femininní stránky. Jedna studie potvrdila, že výzkumy, které oblečení nebraly při hodnocení celkové fyzické atraktivity v potaz, mohly být jejich výsledky tímto faktorem velmi silně ovlivněny. Také se ukázalo, že atraktivita ženského oblečení může významně ovlivnit hodnocení i jiných nefyzických znaků (Lennon, 1990).

4. OKRUH- JINÉ ZNAKY

4.1 VĚK

Věková relace respondentek v tomto výzkumu byla mezi 18 a 26 lety. V této věkové skupině lesbických a bisexuálních žen je podle našich výsledků nejpreferovanější, aby partnerka byla přibližně stejného věku, jako sama žena. Takže průměrný preferovaný věk potenciálních partnerek se v této věkové skupině pohybuje mezi 20- 30 lety, s tím, že mladší respondentky (18 let) volily spíše kategorii 16-28 let, a starší respondentky (26 let) volily kategorii 20-33 let.

Ženy mají pocit, že pokud by měly mladší partnerku, nic nového by se od ní nedozvěděly. *„No co se týče věku, tak rozhodně by měla být plnoletá, jako nechci vedle sebe puberťačku, to ne, ale tak jako co se týče věku, jde spíše o ty společný zájmy, abychom si měly co říct, abychom si už mohly rozumět, přece jenom už mám něco prožito, tak chci, aby taky moje partnerka měla něco prožito, abychom si měly o čem povídat“.*

Chtějí tedy někoho, s kým se mohou bavit o svých současných problémech a věnovat se společným zájmům. Celkově je vnímáno, že se stejně starou partnerkou toho budou mít více společného, budou si lépe rozumět a vědět, co od druhé čekat. *„No tak mám ráda lidi ve svém věku, protože ty jsou mi vlastně nejbliž, co se týče názorů a prostě žijou ve stejném světě jako já. Ale může se stát, jako nevylučuju to, že si sednu prostě s někým, kdo je starší. Jestliže je dostatečně atraktivní a fajn, sedneme si, ale spíš to bývají lidi z mého okruhu, z mé generace“, „...pokud si budu rozumět a klapalo by to, tak to asi nevádí, když bude starší o něco, ne zase o hodně“.*

Co se naopak týče partnerek starších, určitý rozdíl je tolerován, někdy i vyhledáván, protože od starší ženy se můžou více dozvědět, bavit se s ní na úrovni o věcech, o kterých by se s vrstevnicemi bavit nemohly. Jedna z respondentek (19 let) říká: *„Moc si nerozumím se stejně starýma holkama...Málokdy si dokážu s tou holkou pokecat jako na úrovni, že to není takový ten rozhovor spíš ze slušnosti, spíš je lepší, když je těm lidem od dvaceti výš. Pak už to je pro mě nějaký rozhovor, ze kterého se něco dozvím, ze kterého mi to něco dá, který si prostě budu pamatovat a tak bude pro mě nějakým způsobem přínosný, než prostě s někým, kdo má spíš ještě takové ty povrchní zájmy a řeší pro mě jakoby...blbosti, no“.* Na druhou stranu, příliš velký věkový rozdíl už není tolik vyhledáván, protože ženy očekávají absenci

společných zájmů a hodnot. „*Asi si to nedovedu ani moc představit...Jestli by jsme spolu měly třeba nějaký společný zájmy nebo něco takového*“.

Starší ženy jsou mladšími vnímány, jako "matky", předci, a proto si s nimi neumí si představit vztah. „*Já vůči ženám mám trošku větší respekt, než vůči mužům obecně, bohužel, proto jakoby na ženy ve vyšším věku pohlížím jako na matky a opravdu jako na takový ty předky, takže starší žena je pro mě symbol jakoby mateřství a tím pádem nedotknutelnosti nějak...*“. Dokáží pochválit starší ženu, která o sebe pečuje, ale není pro ně až tolik atraktivní, nedokáží si představit život s o mnoho let starší partnerkou, a proto je většinou ani moc nevyhledávají. „*Samozřejmě člověk dokáže uznat, že někdo starší vypadá fakt dobře, ale prostě to člověka tolik nepřitahuje*“.

Ovšem pokud není věkový rozdíl tak velký, je velmi pravděpodobné, že když si dvě ženy rozumí a jedna druhé připadá dostatečně atraktivní, tak to pro ně věk zásadním problémem nebude. „*Jako já nemám zkušenosti s tím, že bych někde potkala nějakou padesátiletou slečnu, ale nehraje to pro mě roli. Kdyby se mi prostě nějaká líbila, tak je mi jedno, jestli je jí třicet,...jestli je starší o dva roky, pět, deset, to je mi jedno*“.

Obecně jsou tedy v této věkové skupině preferované partnerky podobného věku. Jedna studie ukazuje, že lesbické ženy preferují partnerky především ve své věkové kategorii (Hayes, 1995), což by se v našem výzkumu potvrdilo, ovšem některé vykazaly preference i pro partnerky mladší (Hayes, 1995), což výsledky této studie nepotvrzují a naopak poměrně vyvracejí. Mladší partnerky jsou v rámci našeho vzorku respondentek vyhledávány úplně nejméně a jsou hodnoceny jako nejméně atraktivní. Určité preference pro mladší partnerky se ukázaly pouze v případě dominantních žen, které rády svou polovičku ochraňují.

Dá se ovšem předpokládat, že se preference věku výrazně mění, co se týče preferencí partnerek pro dlouhodobý nebo krátkodobý vztah. Respondentky často při úvahách samy došly k závěru, že co se týče plánu pro dlouhodobé vztahy, preferují nejvíce partnerky podobného věku nebo o pár let starší, jelikož ve vztahu bude potřeba mít co nejvíce společných hodnot a zájmů. Zatímco v plánech pro vztah krátkodobý věk tak zásadní roli nehraje. Pokud se zdá ženě jiná atraktivní, osloví ji, i pokud je mezi nimi nějaký větší věkový rozdíl. V případě krátkodobého vztahu je očekávána určitá volnost či nezávaznost, a proto není potřeba mít tolik společných zájmů.

4.2 HLAS

Hlas je nástroj, který používáme ke komunikaci, jakou roli hraje při posuzování ženské atraktivity? „*Já myslím, že hlas je strašně sexy nástroj, že hlasem vlastně dokáže člověk učarovat*“. Hlas je považován za důležitý znak, který je vnímán buď vědomě, nebo i podvědomě. V každém případě hlas nějakým způsobem působí na hodnocení celkové atraktivity daného člověka- v našem případě tedy ženy.

Ukázalo se, že jsou obecně nejlépe přijímány a hodnoceny hlasy neutrální a průměrné v běžné populaci. Jakýkoliv větší výkyv z přijímaného průměru je vnímán jako méně atraktivní. „*Určitě asi ta střední cesta, normální, ne moc pisklavý, ne moc chraptivý, to taky není ono*“, „*Jako asi kdyby to bylo něco extrémního, tak by pro mě hrál (pozn. autora- hlas) asi velkou roli. Protože kdyby ta holka měla nějakou prostě přehnaně vysokou hlas, jako nějakou pišťák, tak to by se mi asi nelíbilo. Nějakou naopak hodně hlubokou, jako že prostě až takovou jakoby mužatkovskou...aby měl nějakou příjemnou tón prostě*“. S vnímáním těchto dvou extrémů souvisí především to, že byly nejhůře hodnoceny tyto dva typy hlasů:

1.)Hlasy pisklavé, ječivé, vysoko položené- také občas spojovány s lehkovážností a afektovaností. „*Hlas hodně odráží osobnost člověka, a když má ten hlas takový hodně vysoký tak mi přijde takový lehkovážný, nestály a možná i trochu afektovaný*“, „*Je to fakt, že by neměla pištět, aby nebyla taková ta uječená, protože já mám pak tendenci jí říkat: buď zticha*“.

2.)a hlasy hrubé, hluboké, mužské "chrapláky", které jednoznačně nepůsobí žensky. „*Jako já si myslím, že k ženskosti taky prostě patří jako celkově nějaký jemnější hlas, ne nějaký hluboký...*“.

Pokud narazí na ženu s hlasem, který je jim nepříjemný, v určité míře by se to mohlo stát překážkou. „*Protože pro mě jako pro ženskou je hrozně důležitá komunikace a to, že jsem s holkou zároveň nejlepší kamarádka a vlastně si neumím představit, že bych měla spokojenější vztah a holkou, která prostě piští a každý její slovo mě prostě jako vytáčí, jo.*“

Hlas samozřejmě souvisí i s obsahem řeči, například s tím, jakým způsobem se žena vyjadřuje, jak svůj hlas využívá, jestli nepoužívá vulgárních výrazů v mluvě atd. Pokud však žena dokáže tón, intonaci či barvu svého hlasu "vylepšit" právě těmito aspekty, a také i chováním, překážka může být snadno překonána, a hlas se dá přijmout. „*No, kdyby mluvila*

dost hrozně hlasově, tak by záleželo taky na tom, jak se vyjadřuje, samozřejmě. Kdyby měla vychlastanej hlas a vykouřenej hlas a do toho se ještě vyjadřovala jako barovej povaleč, tak bych s ní dál asi tu řeč neztrácela, no“, „Nesnáším holky, který jsou ukřiženy, musejí být z každou cenu slyšet, aby je všichni poslouchali, aby byly středem pozornosti, ale když bude slušná a vstřícná, tak je mi tón hlasu jedno“.

Nejlépe hodnoceny byly hlasy v neutrální poloze, příjemného tónu a hlasy celkově jemnější. Opět se projevila preference pro femininnější hlasy a také preference pro hlasy průměrné (v rámci pohlaví). S hlasem člověk nic neudělá, jediné, co udělat může, je svůj „špatný“ hlas dobře používat- pokud je žena příjemná a celkově působí dobrým dojmem, její hlas by na hodnocení toho, jak je atraktivní, neměl hrát takovou roli.

Pro srovnání uvádíme výzkum, kde bylo zkoumáno, jaké ženské hlasy jsou pro muže nejvíce preferované. Ukázalo se, že jsou u žen preferovány vyšší hlasy, než neutrální, což je ovšem vnímáno jako projev femininity (Feinberg et al., 2008). Respondentky v našem výzkumu uváděly, že k ženám patří hlasy jemnější, které byly hodnoceny jako nejatraktivnější (nejvíce femininní), nicméně preferovány byly spíše hlasy v neutrální poloze, než hlasy vyšší. V dalším výzkumu se ukázalo, že hluboké hlasy byly muži hodnoceny jako nejméně atraktivní (Collins, 2003), což je srovnatelné s výsledky této studie, kde ženy s hlubokými hlasy byly preferovány nejméně.

4.3 BARVA A TYP PLETI

Co se týče barvy a typu pleti, pro ženy při posuzování atraktivity zpravidla nehraje příliš velkou roli. Všeobecně je preferován snědší typ pleti, je výraznější a hodí se lépe k preferované barvě vlasů- tmavě hnědé. „*Snědá, je to hezčí, vypadá to líp, je to takový k těm tmavým vlasům,...*“, „*Hele mě se jako obecně líbí ty snědší typy, jako že třeba španělský a tak...*“. Ženy vypověděly, že pokud posuzují fyzickou atraktivitu ženy, není pro ně barva pleti podstatná, a udávaly tyto příklady preferovaných typů a barev pleti: asijské ženy, mulatky, ženy španělské nebo italské národnosti. Takové barvy a typy pleti jsou pro ně nejvíce atraktivní. „*Tak mě se třeba líbí Italky, Španělky a takovýhle, ale jinak co se týče barvy pleti, tak mám ráda, kdež je ta holka opálená, je to takový hezčí, ať k oblečení, k líčení, ale zase se nemusí ani tolik líčit, když má hezkou opálenou pleť*“, „*Líbí se mi fakt jakoby ty tmavší typy, takže když to bude jakoby nějaká mulatka, tak to je pro mě asi tak nepřitažlivější, no.*“

Jeden z výzkumů se zabýval tím, jaká je preferovaná barva kůže, a zjistilo se, že celkově jsou na ženách jako více atraktivní vnímány snědší typy pleti (Fink et al., 2001), což souhlasí s výpověďmi respondentek v této studii.

Co se týče partnerského vztahu, mírně stoupá role barvy pleti. „*Jako modelky, když jsou tmavší, tak se podívám, když je nějaká pěkná, ale vedle sebe bych asi někoho tmavšího nechtěla*“, „*Tak zatím mám zkušenosti jen s běloškama, s mulatkou, takže rozhodně bych řekla, že pleť roli nehraje, ale samozřejmě bych vedle sebe asi nejraději viděla bělošku*“. Většina žen si vedle sebe v partnerském vztahu dokáže těžko představit ženu jiné barvy pleti, protože očekávají jistou kulturní odlišnost a obávají se, že by díky tomu mohlo docházet k určitým neshodám. „*...ne z žádných rasových důvodů, ale i nějak povahově si jsou třeba běloši bližší, no...*“

Toto poznání by mohlo souviset s výsledky jednoho výzkumu. Věnoval se partnerským preferencím lesbických žen femme a butch, a také žen heterosexuálních. Celkem bylo prozkoumáno 600 inzerátů na seznámení zveřejněných v novinách a na internetu. Ukázalo se, že ve 47% případů ženy zmiňovaly svou příslušnost k některé rase, což by znamenalo, že ve vztahu by skutečně mohla hrát svou roli. Musíme ovšem brát opět v potaz rozdílné kulturní podmínky, v nichž byla tato studie sestrojena (USA) (Smith et al., 2011).

Větší část respondentek však neměla zkušenosti se ženou odlišné barvy pleti. Říkají, že je to proto, že je k tomu málo příležitostí a člověk tolik rozdílných barev pleti denně nepotkává. „*Třeba jako musím upřímně říct, že co se týče třeba lidí černé pleti, tak to třeba, jako jak na takové lidi nejsem zvyklá, protože jich tady opravdu moc není, tak je to prostě takový nezvyk. Zase na druhou stranu pak jako asi na první pohled je to nezvyk a tím pádem mě to ani nemůže tolik přitahovat...je to jakoby taky v nějakém tom extrému*“. Možná i proto je pro ně potom překážkou takovou ženu oslovit, neboť se již dopředu obávají případných neshod. „*...asi právě proto, že to nevidám každý den, tak to nijak nevyhledávám a ani se na to nekoukám, že jo*“.

Pokud by ovšem nebyly kulturní odlišnosti příliš velké a s touto ženou by se přece jen lépe poznaly a rozuměly by si, nebylo by to pro ně v potenciálním vztahu v žádném případě překážkou, a nebránily by se tomu. Pro některé respondentky naopak ženy s odlišnou barvou pleti mohou být přitažlivější, než ženy se stejnou barvou pleti. „*Přijde mi to jako něco dokonalého, exotický, krásný...plný neznáma*“, „*...zase mají nějaký jiný rysy, nějaký znaky,*

jiný vlasy, je to takový zase z jiného soudku, a tím pádem takový zajímavý, tím že je to takový nevšední jakoby“.

I v jiných studiích se ukázalo, že někdy člověk přímo vyhledává a preferuje osoby spíše odlišné barvy pleti. (Tseng et al., 1977). Tento efekt jednoduše vysvětluje teorie „Exotické se stává erotickým“ (viz. Genderová nonkonformita)- co pro člověka v dětství byl o cizí, se pro něj v dospělosti může stát atraktivním.

Takže co se týče typu pleti- jsou celkově nejlépe hodnoceny ženy s tmavším typem pleti. Nicméně není to zde podmínkou, platí pouze to, že se jedná o nejatraktivnější působící znak, ale neukazuje se, že by typ pleti měl co dočinění s výběrem partnerky. Co se týče hodnocení atraktivity žen s jinými barvami pleti, všeobecně jsou hodnoceny jako atraktivní, nicméně barva pleti se ukázala být mírnou překážkou při představě dlouhodobých vztahů, ne kvůli rasistickým předsudkům, ani ne proto, že by pro ně tyto ženy nebyly atraktivní, ale především kvůli předpokládaným kulturním odlišnostem.

4.4 TĚLESNÉ MODIFIKACE (TETOVÁNÍ, PIERCINGY)

Tělesné ozdoby, jako je tetování nebo piercing se ukázaly být poměrně oblíbené. Kdybychom tyto ozdoby hodnotili zvlášť, tetování je přijímáno mnohem lépe, především proto, že piercing je brán jako móda, zatímco tetování jako životní styl.

Všem respondentkám přijde tetování sexy. Ovšem za určitých podmínek. Tetování by měla být v rozumné míře. Pokud má žena příliš velké, barevné tetování, je potetovaná po celém těle nebo na obličeji, tak je to vnímáno jako příliš vulgární, jako extrémní forma, nevypadá to žensky, tělo bylo nenávratně "zničeno", a není to již hodnoceno jako atraktivní. *“Zase ten extrém mi připadá jako taková deformace spíš, když prostě člověk má moc tetování, to už prostě není jako hlavně to jeho tělo, ale spíš nějaký pokrytý něčím a to není ono“.* V každém případě, pokud jde o rozumnou velikost tetování, s rozumným motivem, ne takovým, který už mají všichni, je tento styl zdobení velmi dobře hodnocen. Tetování je vnímáno jako dotvoření nebo zvýraznění krásy určité ženy, možný způsob projevu femininity, ovšem za daných podmínek. *„A nejsou třeba moc velký (tetování, pozn. aut.), jenom takový dotvoření a to se mi líbí, no“.*

Tetování také vypovídá také něco o člověku, už proto by mělo být tetování originální jak motivem, tak jeho umístěním na těle. Preference tohoto umístění jsou samozřejmě individuální, ale oblíbenými místy jsou ruce, záda, lopatky, nohy, nárt, krk,... Zpravidla se tedy musí jednat o nějaký menší jemnější obrázek, který opět vyjadřuje ženskost a je originální. *„Líbí se mi to, když je to malý, něžný, když to něco vyjadřuje, že to má nějaký hlubší symbol v sobě, který je důležitý pro toho nositele, ale aby ta ženská byla celá potetovaná, to se mi nelíbí“*, *„Hlavně to tetování nesmí být takový to chlapský. Nějaký lebky a monstrózní kérky se mi prostě nelíbí. Musí to být jemný a zase prostě ženský“*.

Co se týče piercingů, ty tolik v oblibě nejsou. Některým ženám se líbí, u jiných nehraje roli při posuzování atraktivity, ale největší část tvoří ty, kterým se moc přitažlivý nezdá. Nejvíce je kritizován piercing v obličeji- nevypadá to ani trochu žensky. I ženy, kterým se piercing líbí, říkají, že by neměl být úplně všude, ale pouze na pár místech, jinak to ztrácí své kouzlo, a tak i na atraktivitě. *„Pokud by měla nějak hodně propíchaný obličej,...,tak to nevypadá taky moc žensky, opravu u mě hraje hlavní roli to, aby vypadala žensky“*.

Celkově se tedy ukazuje, že lesbickým a bisexuálním ženám se mnohem více líbí tetování. Tetování však nesmí být přehnané, velké, vulgární, drsné, a nemělo by být v obličeji nebo celém těle. Musí mít nápad, a mělo by podtrhovat ženskou krásu. Piercingy nejsou příliš oblíbené, pokud se však nějaké ženě líbí, stejně preferuje, aby se příliš nevyskytovaly v obličeji. Celkově mají ženy názor na zdobení těla vcelku pozitivní.

V jednom výzkumu muži a ženy hodnotily atraktivitu různě potetovaných žen. Výsledky ukázaly, že tetované ženy byly hodnoceny jako méně atraktivní, a toto hodnocení se zhoršovalo v závislosti na vyšším počtu tetování na jejím těle (Swami & Furnham, 2007). Tyto poznatky korespondují s našimi pouze v tom, že pokud má žena více tetování, zhoršuje to hodnocení její fyzické atraktivity. Nicméně jinak jsou tetování poměrně oblíbená a nic nenasvědčuje tomu, že by žena s tetováním byla vnímána jako méně atraktivní.

3.8.3 SLAVNÁ OSOBNOST

Abychom si byli schopni představit, jaký typ ženy ženám přijde atraktivní, zeptali jsme se, zda by nám mohli své preference přiblížit na někom, koho známe a umíme si ho představit. Respondentky byly požádány, aby nám sdělily, která známá osobnost jim přijde atraktivní, a také určit proč. Kdo se objevil na první příčce? Byla to Angelina Jolie, kterou jmenovala skoro polovina respondentek.

Je vnímána jako velmi atraktivní žena. Tyto znaky na ní byly vnímány jako nejvíce přitažlivé: tmavé, dlouhé vlasy, pěkná postava (padla i zmínka o tom, že v současné době je už prý až příliš "vychrtlá"), plné rty, obličej, její celkový styl a elegance a také povahové rysy. „*A považuju jako za dobrou i její osobnost, když je jako vidět, že se věnuje tý charitě...Jako samozřejmě nevíme, jestli to tak je, ale to se mi na ní hrozně líbí*“. Pro zajímavost uvádíme další jmenované ženy: Jennifer Aniston, Marilyn Monroe, Tatiana Vilhelmová, Scarlett Johanson, Natalie Portman, Agáta Hanychová nebo Jessica Alba.

Při hodnocení bylo důležité, jakou má žena celkovou postavu, vlasy, oči a také to, zda má určité charisma.

I zde můžeme provést jednoduché srovnání. Angelina Jolie byla časopisem People zvolena čtyřikrát jako nejkrásnější žena světa, letos zvítězila v kategorii: krásná v každém věku, a časopis Forbes ji v roce 2009 dokonce zvolil za nevlivnější celebritu.

3.8.4 NEATRAKTIVNÍ ZNAKY

Jelikož jsme se celou dobu doptávaly na otázky typu, co se zdá respondentkám atraktivní, nakonec jsme se také museli zajímat o to, co se jim zdá neatraktivní, co je dokáže již na první pohled od nějaké ženy odradit. Výpovědi respondentek se shodovaly v rámci 3 hlavních problémů:

1.) maskulinita

Jako velmi neatraktivní je hodnoceno, když se žena chová a vyjadřuje jako muž. Podle respondentek by žena měla zůstat pořád ženou, i když je lesbicky orientovaná- projevy feminity zde při hodnocení fyzické atraktivity hrají opět zásadní roli. „*To je asi taková ta hrozná mužatost, prostě takový ty holky, co vypadají na to, že by se někde klidně pobily...prostě holky, který mají pocit, že musí dělat chlapa*“, „*Když se chová jako chlap, když je taková moc drsná, holky mají být něžný, holka prostě musí být něžná...*“.

Tento bod je pro nás velmi důležitý, neboť nám poskytuje argument k tomu, že lesbické a bisexuální ženy dávají přednost femininním ženám. Potvrzuje výsledky Baileyho a kol., z roku 1997, ve které se ukázalo, že jako nejatraktivnější byly hodnoceny ženy, které disponují femininními znaky a vlastnostmi, a které samy sebe popisovaly jako femininní. Lesbické ženy podle výzkumů Stephanie Medermid a kol. (1998) nebo Sue Oldham a kol. (1982) vykazovaly větší míru maskulinity, než ženy heterosexuální (Medermid et al., 1998; Oldham

et al., 1982). Nezdá se ovšem, že je to jediný důvod pro to, aby měly podobné preference jako heterosexuální muži. Navíc ne všechny lesbické ženy jsou maskulinní. Tohoto výzkumu se účastnilo deset lesbických žen (žen, které samy sebe označovaly za lesbicky orientované), a pouze dvě z nich vykazovaly známky vyšší míry maskulinity. Přesto je v celkovém hodnocení kladen podstatný důraz na femininní znaky. „*Slečny se přece narodily jako slečny, tak by jimi měly zůstat*“.

2.) Neupravenost, celková zanedbanost

Ženy jsou velmi všímavé, co se neupravenosti týče a dalo by se říci, že celková upravenost hraje vedle postavy při hodnocení atraktivity jednu z nejdůležitějších rolí. Žena nemusí být krásná, ale podstatné je, že se alespoň snaží získat body celkovou úpravou svého zevnějšku. Respondentky dokáže naprosto odradit, když má žena mastné, neumyté vlasy, když si nečistí zuby, nosí staré, nemoderní oblečení, je rozčuchaná, neumytá nebo dokonce zapáchající. Celková péstěnost a péče o sebe je pro ženy důležitá, protože pouze žena, která se o sebe stará, je vnímána tak, že si váží sama sebe a poté si bude pravděpodobněji vážit víc i druhých. „*Když se o sebe prostě nestará. Když si sama sebe neváží, no ono to taky dost vyjadřuje vztah k sobě samému, jak o sebe člověk pečuje. Potřebuju vidět, aby si ta ženská sama sebe vážila, a to se odráží v tom, jak se o sebe stará*“. Na druhou stranu by o sebe měla ženy pečovat vždy v rámci normálu- žena, která bez menší sebe úpravy nevyjde ani pracovat na zahradu nebo s košem, je vnímána jako „fiflena“ a hodnocení její atraktivity klesá.

3.) Obezita

Obezita je v otázce hodnocení atraktivity vnímána jako poměrně zásadní problém. Ženy preferují spíše štíhlejší postavy, někdy i plnoštíhlé, nicméně pokud je žena příliš obézní, zcela pravděpodobně to sníží hodnocení její atraktivity. „*No tak nelíbí se mi, když je ta holka prostě taková neforemná...*“, „*...když bude hrozně tlustá...to mě prostě na první pohled odradí*“.

V dalších výzkumech se ukázalo, že obezita může velmi negativně ovlivnit hodnocení ženské atraktivity (Singh, 1993), což se ve výpovědích respondentek potvrzuje. Zjistili jsme, že nejhůře jsou vnímány znaky jako určitá "mužatost" (neboli ženy vyhledávají ženy, protože je přitahují ženské znaky- ne mužské), celková neupravenost, zanedbanost celkového vzhledu a obezita. Respondentky také zmiňovaly, že je samozřejmě odradí ženy, které na první pohled mají sklony k alkoholismu a užívání drog.

3.8.5 POHLAVNÍ ROZDÍLY V PREFERENCÍCH

Na konci jsme se žen zeptaly, které fyzické znaky by na nich mohly být vnímány jako atraktivní. Zajímalo nás, zda si myslí, jestli muže a ženy přitahuje něco jiného. Zeptali jsme se: čím si myslíš, že bys mohla být přitažlivá pro ostatní ženy? Odpovědi byly velmi zajímavé-nejčastěji zmiňovaným znakem byly vlasy, poté oči a zadek, postava a prsa, a nohy.

Ptali jsme se také na to, čím si ženy myslí, že by mohly být přitažlivé pro muže. Nejčastěji zmiňovaným znakem byl zadek, poté prsa, oči, vlasy a postava. Můžeme tedy tvrdit, že nejlépe hodnocené znaky jsou obecně preferované, nehledě na pohlaví, ovšem s tím, že pro každé pohlaví mají jednotlivé znaky různou váhu. Ženy si myslí, že muži sledují více ženskou "sexy stránku", proto jsou zadek a prsa na prvních místech. Ženy si zase všeobecně více všimají té úpravy, proto jsou pravděpodobně na prvním místě vlasy.

Dalo by se tedy říci, že existují obecně preferované znaky atraktivity (celková postava, oči, vlasy, zadek a prsa), akorát že jim muži a ženy přiřazují rozdílnou váhu. Opět cituji odpověď jedné z respondentek: *"Myslím, že se v partnerských preferencích zase tolik nelišíme. Mužská a ženská role jsou pořád trochu odlišný, ale to, co by měl chtít chlap od ženský, tak je to to, co by měla chtít ženská od ženský. Ženy se o sebe musí starat, pečovat a zároveň mají žít i pro ostatní a ne jen pro ten vztah. To si myslím, že je důležité, jak pro chlapy, tak pro ženský, když hledají svůj protějšek."* Další respondentka říká: *"Já si myslím, že to je stejný, protože jako objektivně mám tyhle věci hezký, že by se mohly líbit všem, bez ohledu na to pohlaví".*

1.10 DISKUZE

Naším cílem bylo zjistit, jaké ženy preferují lesbické a bisexuální ženy. Z hlediska evoluční psychologie by měly být preference pohlavně specifické, nicméně jak jsme se v předchozí části dozvěděli, ženská sexualita je velmi proměnlivá a proto se mohou měnit i ženské preference pro partnery.

Výzkumy říkají, že preference pro vnímání atraktivity partnerky mohou ve velké míře souviset právě s mírou maskulinity, či femininity ženy samotné (Munt, 1998). Největším problémem se zdá tedy především to, že máme dva odlišné typy lesbických žen- femme a butch. Jak dokazují výzkumy, femme budou vykazovat analogické preference jako heterosexuální ženy, tedy je mnohem více budou zajímat finanční prostředky a sociální statut partnerky, zatímco butch budou naopak vykazovat podobné preference jako heterosexuální muži, a mnohem více je bude zajímat spíše fyzická atraktivita partnerky (Bassett et al., 2001). Z literatury vyplývá, že některé ženy mají spíše běžné ženské nastavení (femme), zatímco jiné ženy (butch) mohou mít preference odpovídající spíše preferencím heterosexuálních mužů. Rozdíl může spočívat v tom, že u butch mohou tyto preference být způsobeny například prenatalním vystavením mužským pohlavním hormonům (Singh et al., 1999).

Mezi jeden z nejdůležitějších poznatků této práce patří bezpochyby to, že celková upravenost se projevila jako jeden z nejdůležitějších aspektů při hodnocení fyzické přitažlivosti žen. Ženy se opravdu ve velké míře zaměřují na to, jak jsou jiné upravené. Pokud se žena o sebe stará, ukazuje tím, že si váží sama sebe, což se zdá být poměrně zásadním požadavkem poukazujícím na to, jaká žena vlastně je. Jak jsme již řekli v teoretické části o ženské atraktivitě, ženy se mnohem více, než muži věnují péči o svůj zevnějšek. Řekli jsme si také, že pokud se jedná o ženské sebeopečování, jde spíše o formu ženské vnitropohlavní kompetice. Ženy jsou jedna druhé konkurentkou při výběru partnera, a proto si většinou všímají toho, jak jsou ostatní ženy upravené.

Všechny respondentky z tohoto výzkumu si myslí, že žena o sebe musí dbát a neupravenost je pro ně jedním z prvních signálů budoucího nezájmu o potenciální partnerku. U mužů se sice ukázalo, že upravenější ženy byly hodnoceny lépe (Meier et al., 2010), nicméně zdá se, že to pro ně není tak důležité, jako právě pro ženy. Respondentky z této studie věří v to, že žena by se o sebe měla opravdu dbát, a upravenou ženu budou mnohem pravděpodobněji hodnotit jako atraktivní. Mohlo by to být právě proto, že ženy o svůj vzhled

dbají mnohem více, než muži, a jsou si z vlastní zkušenosti vědomy, jaký může mít sebepečování dopad na hodnocení fyzické přitažlivosti. Samy o sebe pečují, a proto to vyžadují také od své partnerky a připadá jim to atraktivní.

Dalo by se zde polemizovat i o tom, že sebepečování souvisí s finančními zdroji i sociálním postavením. V dnešní době totiž „krása není zadarmo“, ženy investují do oblečení, líčení, kadeřnických služeb, solárií a podobně. To, jak žena na první pohled vypadá, také tedy dost vypovídá o tom, jaké má finanční prostředky na to, jak se upraví. Jelikož náš vzorek respondentek by se z velké části (18 respondentek) dal zařadit do kategorie žen femme a to, jak důležitá pro ně byla právě úpravě zevnějšku, by mohla být prokázána hypotéza navržená výše, že femme budou vykazovat analogické preference jako heterosexuální ženy, tedy je mnohem více budou zajímat finanční prostředky a sociální statut partnerky (Bassett et al., 2001).

V našem vzorku lesbických žen pouze dvě ženy vykazovaly určité maskulinní projevy, nicméně výsledky ukázaly, že jejich preference se nijak výrazně nelišily od žen, které se projevovaly femininněji. Jedním z dalších poznatků tedy je, že všechny respondentky obecněji preferovaly spíše ženy s femininními znaky nehledě na to, jaká byla jejich vlastní míra maskulinních či femininních projevů. Neukázalo se ani to, že by ženy s femininnějšími projevy měly preference podobné heterosexuálním ženám- naopak pokud žena působí příliš maskulinně, hodnocení její atraktivity klesne vždy, ať ji hodnotí femme či butch. Nicméně je třeba provést dalších výzkumů, které by poskytly větší vzorek žen z kategorie butch, neboť skutečnost, že preference lesbických žen by se mohla lišit na základě jejich vlastního nastavení, se zdá být poměrně zásadním poznatkem.

Další poměrně zajímavým poznatkem bylo, že respondentky poměrně často projevovaly preference pro komplementární fyzické znaky (tedy odlišné), než jakými ony samy disponovaly. Často zaznělo slovní spojení: Líbí se mi to, protože to sama nemám. Tento aspekt preferencí je nicméně potřeba mnohem více prozkoumat. Tyto projevy by se mohly vysvětlovat v rámci teorie: exotické se stává erotickým, která tvrdí, že to, co je nám v dětství cizí, bude pro nás v dospělosti více přitažlivé (Bem, 2000). Dalo by se tedy říci, že pokud tyto ženy nedisponují některými fyzickými znaky, jež jsou hodnoceny jako atraktivní, u své potenciální partnerky budou tyto znaky více vyhledávat, a přikládat jim o to větší důraz.

Objevila se ovšem zajímavá skutečnost, že preference by mohly být formovány i na základě vlastního nastavení na ose dominance/submisivita. Ženy, které samy sebe vnímaly a hodnotily se jako dominantnější, prokazovaly totiž určité tendence vyhledávat spíše menší a mladší partnerky, které by mohly chránit. Preference podobných (homogamních), či odlišných (komplementárních) znaků by tedy mohla velmi silně souviset s tím, zda je sama dotyčná spíše dominantní nebo submisivní. Submisivnější ženy by tedy mohly vyhledávat spíše dominantnější partnerky a naopak. Nicméně se neprokázalo, že by projevy dominance a submisivity souvisely s projevy maskulinity, či femininity. Při budoucím zkoumání partnerských preferencí lesbických žen by tedy bylo vhodné zaměřit se právě na tuto skutečnost.

Z literatury na toto téma celkově vyplývá, že některé ženské fyzické znaky jsou hodnoceny jako atraktivní, ať je hodnotí muži, či heterosexuální ženy. Zatímco muži pro sebe na základě fyzické atraktivity vyhledávají spíše potenciální partnerku, heterosexuální ženy stejně přísně hodnotí, jak jsou jiné atraktivní. Jde o již zmiňovanou vnitropohlavní ženskou kompetici, kdy si ženy všímají atraktivity jiných, aby se přizpůsobily své konkurenci při výběru partnera. Z tohoto důvodu, se v některých výzkumech, které jsme rozebírali v teoretické části o ženské atraktivitě, ukázalo, že heterosexuální ženy hodnotily jako atraktivní podobné znaky jako muži. V této studii se ukázalo, že stejně jako heterosexuální muži, touží lesbické ženy po atraktivní partnerce. V některých případech se preference heterosexuálních mužů liší od preferencí lesbických žen- preferují například nižší hodnoty BMI (Cohen & Tannenbaum, 2001), což se víceméně potvrdilo i v této studii, kdy ženám na hodnotách BMI skutečně příliš nezáleželo. Nicméně z citovaných výzkumů jsme se dozvěděli, že mnoho ženských fyzických znaků je vnímáno a hodnoceno atraktivně jak heterosexuálními muži, tak i lesbickými ženami. U respondentek, které se této studii účastnily, se objevovaly preference pro podobné znaky, jako u heterosexuálních mužů. Přestože heterosexuální muži a lesbické ženy hodnotí atraktivitu žen především pro to, že je pro ně důležitá při výběru potenciální partnerky, a heterosexuální ženy proto, že je pro ně důležité znát svou konkurenci, ukazuje se, že některé ženské fyzické znaky mohou být universálně vnímány jako atraktivní, nehledě na pohlaví, či orientaci hodnotitele. Když jsme se respondentek ptali, čím si myslí, že by mohly být atraktivní pro muže, a čím pro ženy, ukázalo se, že respondentky na sobě určité znaky považovaly za atraktivní obecně (konkrétněji šlo o celkovou postavu, oči, vlasy, zadek

a prsa), a tyto znaky budou podle jejich mínění pravděpodobně hodnoceny stejně atraktivně, ať je bude hodnotit muž, či žena.

Poměrně překvapující bylo i to, že když jsme srovnávali výsledky výpovědí lesbických a bisexuálních žen, nijak významně se od sebe nelišily. Nejen tato skutečnost, ale i všechny výše doložené poznatky jen výrazně podporují to, že ženská sexualita je opravdu velmi variabilní (Diamond, 2008), a musíme brát v úvahu při jejím dalším zkoumání.

Zásadním limitem tohoto výzkumu bylo především to, že všechny ženy byly homogenním vzorkem, a proto by se mohlo stát, že v jiném vzorku žen můžeme získat jiné informace. Všechny ženy byly za stejného kulturního kontextu, podobných socioekonomických podmínek a i stejného věku. Roli by také mohla hrát menší velikost vzorku. Jistě by bylo vhodné a přínosné provést tento výzkum na větším vzorku osob, z různých kulturních kontextů, různého věku a různých socioekonomických podmínek, neboť bychom opět získali nové poznatky, jež by mohly objasnit složitost této problematiky.

4. ZÁVĚR

Cílem této práce bylo teoreticky zakotvit problematické téma ženské homosexuality a fyzické atraktivity, a následně experimentálně prověřit, jaké fyzické znaky hodnotí lesbické ženy na svých potenciálních partnerkách jako nejvíce atraktivní. Nejen, že se jedná o málo probádanou oblast výzkumu, ale prozkoumání tohoto problému se nám jeví jako velmi významné především kvůli celkové fluiditě ženské sexuální orientace, a jejích různých projevů.

Výzkum byl proveden formou polostrukturovaného rozhovoru, což mi umožnilo nejen setkání s mnoha zajímavými ženami, ale také hlouběji proniknout do celé lesbické komunity, a mnohem lépe pochopit, co pro je pro tuto skupinu žen důležité, když si vybírají svoji potenciální partnerku. Celkem se studie zúčastnilo dvacet žen, které samy sebe označovaly jako lesbicky a bisexuálně orientované. Všechny respondentky se na výzkumu s chutí podílely a svou roli braly zodpovědně, protože jak i samy podotýkaly, chtěly být vzorkem, jež by dobře představil jejich komunitu. Všechny rozhovory probíhaly ve velmi přátelském duchu, a větší část respondentek neměla potíže se více rozprávět nejen o svých preferencích, ale o své orientaci vůbec. Tento výzkum tak může být teprve začátkem podrobnějšího zkoumání partnerských preferencí lesbických žen, neboť jsme objevili některé zajímavé skutečnosti.

Výsledky ukázaly například to, že pro všechny respondentky hrála fyzická atraktivita ženy důležitou roli především při prvním kontaktu. Obecněji preferovaly spíše ženy s femininními znaky, a jako jeden z nejdůležitějších aspektů při hodnocení fyzické přitažlivosti, se ukázala být celková upravenost žen. Poměrně překvapující bylo i to, že se od sebe nijak výrazně nelišily výsledky následného srovnávání preferencí lesbických a bisexuálních žen, což výrazně podporuje to, že ženská sexualita je opravdu velmi variabilní a je potřeba dalších podobných studií, neboť v této oblasti je ještě mnoho neprobádaného.

5. POUŽITÁ LITERATURA

1. Abbey, A., Cozzarelli, C., McLaughlin, K., Harnish, R.J., 1987, The Effects of Clothing and Dyad Sex Composition on Perceptions of Sexual Intent: Do Women and Men Evaluate These Cues Different. *Journal of Applied Social Psychology*, Vol. 17, Issue 2, 108–126
2. Abed, R.T., 1998, The sexual competition hypothesis for eating disorders. *British Journal of Medical Psychology*, Vol. 71, No. 4, 525–547
3. Ambady, N., Rosenthal, R., 1993, Half a minute: Predicting teacher evaluations from thin slices of nonverbal behavior and physical attractiveness. *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 64, No. 3, 431-441
4. Antonov, V., 1993, *Sexuologie*, str. 14; http://sexuologie.swami-center.org/page_4.shtml
5. Bailey J.M., Dunne M.P., Kir K.M., Martin N.G., 2000; The Subtlety of Sex-Atypicality. *Archives of Sexual Behavior*, Vol. 29, No. 6, p. 549-565
6. Bailey, J. M., Zucker, K.J., 1995, Childhood sex-typed behavior and sexual orientation: A conceptual analysis and quantitative review. *Developmental Psychology*, Vol. 31, No. 1, p. 43-55
7. Bailey, J.M., Bell, A.P., 1993, Familiality of female and male homosexuality. *Behavior Genetics*, Vol. 23, No. 4, p. 313-322
8. Bailey, J.M., Dunne, M.P., Martin, N.G., 2000, Genetic and environmental influences on sexual orientation and its correlates in an Australian twin sample. *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 78, No. 3, p. 524-536
9. Bailey, J.M., Kim, P.Y., Hills, A., Linsenmeier, J.A., 1997, Butch, femme, or straight acting? Partner preferences of gay men and lesbians. *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 73, Issue 5, p. 960-973
10. Bailey, J.M., Pillard, R.C., Michael C. Neale M.C., Agyei, Y., 1993, Heritable Factors Influence Sexual Orientation in Women. *Archives of General Psychiatry*, Vol. 50, No. 3, p. 217-223
11. Barber, N., 1995, The evolutionary psychology of physical attractiveness: Sexual selection and human morphology. *Ethology and Sociobiology*, Vol. 16, Issue 5, 395-424
12. Barret, L; Dunbar, R; Lycett, J., *Evoluční psychologie člověka*, 2007, *nakladatelství Portál*, ISBN:978-80-7178-969-7, s. 142-157
13. Basow, S.A., 1991, The Hairless Ideal: Women and Their Body Hair. *Psychology of Women Quarterly*, Vol. 15, No. 1, p. 83-96
14. Basow, S.A., Braman, A.C., 1998, Women and Body Hair: Social Perceptions and Attitudes. *Psychology of Women Quarterly*, Vol. 22, No. 4, 637-645
15. Bassett, J., Pearcey, S., Dabbs Jr., J.M. , 2001, Jealousy and partner preference among butch and femme lesbians. *Psychology, Evolution & Gender*, Vol. 3, Issue 2, 155-165
16. Baumeister, R.F., 2000, Gender differences in erotic plasticity: The female sex drive as socially flexible and responsive. *Psychological Bulletin*, Vol. 126, No. 3, p. 347-374

17. Beaty, L.A., 1999, Identity development of homosexual youth and parental and familial influences on the coming out proces. *Roslyn Heights*, Vol. 34, p. 597-601
18. Beck, S.B., Ward-Hull, C.I., McLear, P.M., 1976, Variables related to women's somatic preferences of the male and female body. *Journal of personality and social psychology*, Vol. 34, 1200-1210
19. Bem D.J., 2000, Exotic Becomes Erotic: Interpreting the Biological Correlates of Sexual Orientation. *Archives of Sexual Behavior*, Vol. 29, No.6, p. 531-548
20. Bem, D.J., 1996, Exotic becomes erotic: A developmental theory of sexual orientation. *Psychological Review*, Vol. 103, No. 2, p. 320-335
21. Benson, P.L., Karabenick, S.A., Lerner, R.M., 1976, Pretty pleases: The effects of physical attractiveness, race, and sex on receiving help. *Journal of Experimental Social Psychology*, Vol. 12, Issue 5, 409-415
22. Bereczkei, T., Mesko, N., 2006, Hair length, facial attractiveness, personality attribution: A multiple fitness model of hairdressing. *Review of Psychology*, Vol. 13, No. 1, p. 35-42
23. Briefing, N., 2009, Sex Hormones and Human Destiny. *Journal of Neuroendocrinology; Special Issue: Steroid Hormones, Neuropeptides, and Brain Function*, Vol. 21, Issue 4, p. 437-438
24. Bröhmová, P., 1999, Jsem já ze všech nejkrásnější? *Praha: Amulet*, ISBN 80-86299-17-1.
25. Brown W.M., Finn C.J., Cooke B.M., Breedlove S.M., 2002; Differences in Finger Length Ratios Between Self-Identified „Butch“ and „Femme“ lesbians. *Archives of Sexual Behavior*, Vol. 31, No. 1, p. 123-127
26. Brown, T.A., Cash, T.F., Noles, S.W., 1986, Perception of physical attractiveness among college students: Selected determinants and methodological matters. *The Journal of Social Psychology*, Vol. 126, Issue 3, p. 305-316
27. Burn S.M., O'Neil A.K., Nederend S., 1996; Childhood tomboyism and adult androgyny. *Sex Roles*, Vol. 34, No. 5-6, p. 419-428
28. Buss, D. M., Barnes, M. F., 1986, Preferences in human mate selection. *Journal of Personality and Social Psychology*, 1986, Vol. 50, 559-570
29. Buss, D.M., 1989, Sex differences in human mate preferences. *Behavioral and Brain Sciences*, Vol. 12, p. 1-49
30. Cann, A., Siegfried, W.D., Pearce, L., 1981, Forced attention to specific applicant qualifications: Impact on physical attractiveness and sex of applicant biases. *Personnel Psychology*, Vol. 34, Issue 1, 65-75
31. Carr C.L., 2007, Where Have All the Tomboys Gone? Women's Accounts of Gender in Adolescence. *Sex Roles*, Vol. 56, No. 7-8, p. 439-448
32. Cash, T.F., Cash, D.W., 1982, Women's use of cosmetics: psychosocial correlates and consequences. *International Journal of Cosmetic Science*, Vol. 4, Issue 1, 1-14
33. Cash, T.F., Dawson, K., Davis, P., Bowen, M., Galumbeck, C., 1989, Effects of Cosmetics Use on the Physical Attractiveness and Body Image of American College Women. *The Journal of Social Psychology*, Vol. 129, Issue 3, p. 349-355
34. Clifford, M.M., Walster, E., 1973, The effect of Physical Attractiveness of teachers Expectations. *Sociology of Education*, Vol. 46, No. 2, 248-256

35. Cohen, A.B., Tannenbaum, H.J., 2001, Lesbian and bisexual women's judgement of the attractiveness of different body types. *Journal of Sex Research*, Vol. 38, Issue 3, p. 226-232
36. Collins, S.A., Missing, C., 2003, Vocal and visual attractiveness are related in women. *Animal Behaviour*, Vol. 65, Issue 5, 997-1004
37. Cunningham, M.R., 1986, Measuring the physical in physical attractiveness: Quasi-experiments on the sociobiology of female facial beauty. *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 50, No. 5, 925-935
38. Cunningham, M.R., Roberts, A.R., Barbee, A.P., Druen, P.B., Wu, C., 1995, „Their ideas of beauty are, on the whole, the same as ours": Consistency and variability in the cross-cultural perception of female physical attractiveness. *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 68, No. 2, 261-279
39. Daly, J.A., Hogg, E., Sacks, D., Smith, M., Zimring, L., 1983, Sex and relationship affect social self-grooming. *Journal of Nonverbal Behavior*, Vol. 7, No. 3, p. 183-189
40. Degelman, D., Price, N.D., 2002, Tattoos and ratings of personal characteristics. *Psychological Reports*, Vol. 90, Issue 2, 507-514
41. Demattè, M.L., Österbauer, R., Spence, C., 2007, Olfactory Cues Modulate Facial Attractiveness. *Chemical Senses*, Vol. 32, Issue 6, p. 603-610
42. Devendra, S., 1993, Adaptive significance of female physical attractiveness: Role of waist-to-hip ratio. *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 65, No. 2, 293-307
43. Diamond, L.M., 2008, Sexual Fluidity: Understanding Women's Love and Desire. *Harvard University Press*, s. 3
44. Diamond, L.M., 2008, Female bisexuality from adolescence to adulthood: results from a 10-year longitudinal study. *Developmental Psychology*, Vol. 44, No. 1, p. 5-14
45. Diamond, L.M., 2008, Sexual Fluidity: Understanding Women's Love and Desire. *Harvard University Press*, s. 10-11
46. Dion, K.K., Berscheid, E., 1974, Physical attractiveness and peer perception among children. *Sociology of Education*, Vol. 37, No. 1, 1-12
47. Dixon, B.J., Dixon, A.F., Morgan, B., Anderson, M.J., 2007, Human physique and sexual attractiveness: sexual preferences of men and women in Bakossiland, Cameroon. *Archives of Sexual Behavior*, Vol. 36, No. 3, 369-375
48. Dixon, B.J., Vasy, P.L., Sagata, K., Sibanda, N., Linklater, W.L., Dixon, A.F., 2010, Men's preferences for woman's breast morphology in New Zealand, Samoa, and Papua New Guinea. *Archives of sexual behavior*, Vol. 40, No. 6, p. 1271-1279
49. Eckert, E.D., Bouchard, T.J., Heston, L.L., Bohlen, J., 1986, Homosexuality in monozygotic twins reared apart. *The British Journal of Psychiatry*, Vol. 148, 421-425
50. Efran, M.G., 1974, The effect of physical appearance on the judgment of guilt, interpersonal attraction, and severity of recommended punishment in a simulated jury task. *Journal of Research in Personality*, Vol. 8, Issue 1, 45-54
51. Ehrhardt, A.A., Grisanti, G.C., Meyer-Bahlburg, H.F.L., 1977, Prenatal exposure to medroxyprogesterone acetate (MPA) in girls. *Psychoneuroendocrinology*, Vol. 2, Issue 4, p. 391-398

52. Feinberg, D.R. , DeBruine, L.M., Jones, B.C., Perrett, D.I., 2008, The role of femininity and averageness of voice pitch in aesthetic judgments of women's voices. *Perception*, Vol. 37, No. 4, 615 – 623
53. Feingold, A., 1992, Good-looking people are not what we think. *Psychological Bulletin*, Vol. 111, No. 2, 304-341
54. Fink, B., Grammer, K., Matts, P.J., 2006, Visible skin color distribution plays a role in the perception of age, attractiveness, and health in female faces. *Evolution & Human Behavior*, Vol. 27, Issue 6, 433-442
55. Fink, B., Grammer, K., Thornhill, R., 2001, Human (*Homo sapiens*) facial attractiveness in relation to skin texture and color. *Journal of Comparative Psychology*, Vol. 115, No. 1, p. 92-99
56. Fink, B., Penton-Voak, I., 2002, Evolutionary Psychology of Facial Attractiveness. *Current Directions in Psychological Science*, vol. 11, no. 5, 154-158
57. Firestein, B., 1996, *Bisexuality: The Psychology and Politics of an Invisible Minority*. Sage Publications (Thousand Oaks), xxvii, ISBN 0803972733
58. Fisher, M. L., 2004, Female intrasexual competition decreases female facial attractiveness. *Proceedings of the royal society*, Vol. 271, No. 5, 283-285
59. Forbes, G.B., Frederick, D.A., 2008, The UCLA Body Project II: Breast and Body Dissatisfaction among African, Asian, European, and Hispanic American College Women. *Sex Roles*, Vol. 58, No. 7-8, 449-457
60. Frederick, D.A., Furnham, A., Haji-Michael, M., Swami, V., 2010, The influence of leg-to-body (LBR) on judgements of female physical attractiveness: Assessments of computer generated images varying in LBR. *Body image*, Vol. 7, p. 51-55
61. Frederick, D.A., Peplau, A., Lever, J., 2008, The Barbie Mystique: Satisfaction with Breast Size and Shape across the Lifespan. *International Journal of Sexual Health*, Vol. 20, Issue 3, 200-211
62. Freud, S., 1998, *Sebrané spisy z let 1932 – 1939*. Praha: Psychoanalytické nakladatelství, edice: Sebrané spisy Sigmunda Freuda sv. 16, ISBN 80-86123-06-5
63. Furnham, A., Dias, M., McClelland, A., 1998, The role of body weight, waist-to-hip ratio, and breast size in judgments of female attractiveness. *Sex Roles*, Vol. 39, 311–326
64. Furnham, A., Petrides, K.V., Constantinides, A., 2005, The effects of body mass index and waist-to-hip ratio on ratings of female attractiveness, fecundity, and health. *Personality and Individual Differences*, Vol. 38, Issue 8, 1823–1834
65. Furnham, A., Reeves, E., 2006, The relative influence of facial neoteny and waist-to-hip ratio on judgements of female attractiveness and fecundity. *Psychology, Health & Medicine*, Vol. 11, No. 2, 2006, 129-141
66. Furnham, A., Swami, V., 2007, Perception of female buttocks and breast size in profile. *Social Behavior and Personality*, Vol. 35, No. 1, p. 1-8
67. Furnham, A., Swami, V., Shah, K., 2006, Body weight, waist-to-hip ratio and breast size correlates of ratings of attractiveness and health. *Personality and Individual Differences*, Vol. 41, 443–454
68. Gartrell, N.K., Loriaux, L., Chase, T.N., 1977, Plasma testosterone in homosexual and heterosexual women. *The American Journal of Psychiatry*, Vol. 134, No. 10, p. 1117-1119
69. Gilmore, D.C., Beehr, T.A., Love, K.G., 1986, Effects of applicant sex, applicant physical attractiveness, type of rater and type of job on interview decisions. *Journal of Occupational Psychology*, Vol. 59, Issue 2, 103–109

70. Glick, P., Larsen, S., Johnson, C., Branstiter, H., 2005, Evaluations of Sexy Women In Low- and High-Status Jobs. *Psychology of Women Quarterly*, Vol. 29, No. 4, 389-395
71. Golombok, S., Tasker, F., 1996, Do parents influence the sexual orientation of their children? Findings from a longitudinal study of lesbian families. *Developmental Psychology*, Vol. 32, No. 1, p. 3-11
72. Green, R., Katherine, W., Goodman, M., 1982, Ninety-nine „tomboys“ and „nontomboys“: Behavioral contrasts and demographic similarities. *Archives of Sexual Behavior*, Vol.11, Issue 3, p. 247-266
73. Halim M.L., Ruble D.N., Amodio D.M., 2011, From Pink Frilly Dresses to ‘One of the Boys’: A Social-Cognitive Analysis of Gender Identity Development and Gender Bias. *Social and Personality Psychology Compass*, Vol. 5, Issue 11, p.933-949)
74. Hatala, M.N., Prehodka, J., 1996, Content analysis of gay male and lesbian personal advertisements. *Psychological Reports*, Vol. 78, p. 371-374
75. Hayes, A.F., 1995, Age preferences for same- and opposite- sex partners. *The journal of social psychology*, Vol. 135, No. 2., p. 125-133
76. Hayes, A.F., 1995, Age Preferences for Same- and Opposite-Sex Partners. *The Journal of Social Psychology*, Vol. 135, No. 2, 125-133
77. Hendl, J., 2005, Kvalitativní výzkum, Základní metody a aplikace, Vydání 1- Praha, *Portál*, str. 50-52, ISBN 80-7367-040-2).
78. Hendl, J., 2005, Kvalitativní výzkum, Základní metody a aplikace, Vydání 1- Praha, *Portál*, str. 217, ISBN 80-7367-040-2).
79. Hendl, J., 2005, Kvalitativní výzkum, Základní metody a aplikace, Vydání 1- Praha, *Portál*, str. 210, ISBN 80-7367-040-2).
80. Hershberger, S.L., Pilkington, N.W., D’Augeli, A.R., 1997, Predictors of Suicide Attempts Among Gay, Lesbian, and Bisexual Youth. *Journal of Adolescent Research*, Vol. 12, No. 4, p. 477-497
81. Hinsz, V.B., Matz, D.C., Patience, R.A., 2001, Does Women's Hair Signal Reproductive Potential? *Journal of Experimental Social Psychology*, Vol. 37, Issue 2, 166–172
82. Hirsch, J.K., Ellis, J.B., 1998, Reasons for living in homosexual and heterosexual young adults. *Archives of Suicide Research*, Vol. 4, Issue 3, p. 243-248
83. Horne, J., Knox, D., Zusman, J., Zusman, M.E. , 2007, Tattoos and Piercings: Attitudes, Behaviors, and Interpretations of College Students. *College Student Journal*, Vol. 41, No. 4, 1011-1020
84. Hu, S., Pattatucci, A.M.L., Patterson, C., Li, L., Fulker, D.W., Cherny, S.S., Kruglyak, L., Hamer, D.H., 1995, Linkage between sexual orientation and chromosome Xq28 in males but not in females. *Nature Genetics*, Vol. 11, p. 248 – 256
85. Hyde J.S., Rosenberg B.G., Behrman J.A., 1977; Tomboyism. *Psychology of Women Quarterly*, Vol. 2, Issue 1, p. 73-75
86. Chivers, M. L., Rieger, G., Latty, E., Bailey, J. M., 2004, A sex difference in the specificity of sexual arousal. *Psychological Science*, Vol. 15, p. 736-744
87. Israëls, H., Schatzman, M., 1993, The seduction theory. *History of Psychiatry*, Vol. 4, No. 13, p. 23-59

88. Ivo Procházka, 1999, Sexualita lesbických žen, str. 3;
www.systemic.cz/sex/archive/cze/textbook1999/prochazka2.pdf
89. Jakubietz, R.G., Jakubietz, M.G., Kloss, D., Gruenert, J.G., 2005, Defining the Basic Aesthetics of the Hand. *Aesthetic Plastic Surgery*, Vol. 29, No. 6, 546-551
90. Janošová, P., 2000, Homosexualita v názorech současné české společnosti. Praha: Karolinum, s. 29, ISBN 80-7184- 954-5
91. Jasińska, G., Ziolkiewicz, A., Ellison, P.T., Lipson, S.F., Thune I., 2004, Large breasts and narrow waists indicate high reproductive potential in women. *Proceedings. Biological sciences/ Royal society*, Vol. 27, No. 1545, 1213-1217
92. Jones, B.C., Little, A.C., Burt, D.M., Perrett, D.I., 2004, When facial attractiveness is only skin deep. *Perception*, Vol. 33, No. 5, 569-576
93. Jones, D., 1995, Sexual selection, physical attractiveness and facial neoteny: Cross culture and implications. *Current Anthropology*, Vol. 36, No. 5, p. 723-748
94. Jordan, K.M., Deluty, R.H., 1998, Coming out for lesbian women: Its relation to anxiety, positive affectivity, self-esteem and social support. *Journal of Homosexuality*, Vol. 35, No. 2, p. 41-63
95. Kane E.W., 2006; „No Way My Boys Are Going to be like That!“ Parent’s Responses to Children’s Gender Nonconformity. *Gender and Society*, Vol. 20, No. 2, p. 149-176
96. Kenrick, D.T. , Keefe, R.C. , Bryan, A., Barr, Al., Brown, S., 1995, Age preferences and mate choice among homosexuals and heterosexuals: A case for modular psychological mechanisms. *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 69, No. 6, 1166-1172
97. King, M., Semlyen, J., Tai, S.S., Killaspy, H., Osborn, D., Popelyuk, D., Nazareth, I., 2008, A systematic review of mental disorder, suicide, and deliberate self harm in lesbian, gay and bisexual people. *BMC Psychiatry*, Vol. 8, p. 70
98. Kinsey, A.C., Pomeroy, W.B., & Martin, C.E., 1948/1998, Sexual Behavior in the Human Male. Philadelphia: W.B. Saunders; Bloomington, IN: Indiana U. Press. (gepubliceerd online <http://www.kinseyinstitute.org/research/ak-data.html#Questions>)
99. Kleisner, K., Kočnar, T., Rubešová, A., Flegr, J., 2010, Eyecolor predicts but does not directly influence perceived dominance in men. *Personality and Individual Differences*, Vol. 49, Issue 1, 59–64
100. Kociski, K., 2012, Hand attractiveness determinants and associations with facial attractiveness. *Behavioral Ecology*, Vol. 23, No. 2, 334-342(9)
101. Kyle, DJ., Mahler, H.I.M., 1996, The Effects Of Hair Color And Cosmetic Use On Perceptions Of A Female's Ability. *Psychology of Women Quarterly*, Vol. 20, No. 3, 447-455
102. Lamb, C.S., Jackson, L.A., Cassidy, P.B., Priest, D.J., 1993, Body figure preferences of men and women: A comparison of two generations. *Sex Roles*, Vol. 28, No. 5-6, 345-358
103. Langlois, J. H., Roggman, L. A., Casey, R., Hart, J., Rieser-Danner, L. A., and Jenkins, V., 1987, Infant preferences for attractive faces: Rudiments of a stereotype? *Developmental Psychology*, Vol. 23, 363-369
104. Langlois, J.H., Cookie, S., 1977, The effects of physical attractiveness and ethnicity on children’s behavioral attributions and peer preferences. *Child Development*, Vol. 48, No. 4, 1694-1698
105. Langlois, J.H., Roggman, L.A., 1990, Attractive Faces Are Only Average. *Psychological Science*, Vol. 1, No. 2, 115-121

106. Lennon, S.J., 1990, Effects of Clothing Attractiveness on Perceptions. *Home Economics Research Journal*, Vol. 18, Issue 4, p. 303–310
107. Lenochová, P., Vohnoutová, P., Roberts, S.C., Oberzaucher, E., Grammer, K., Havlíček, J., 2012, Psychology of Fragrance Use: Perception of Individual Odor and Perfume Blends Reveals a Mechanism for Idiosyncratic Effects on Fragrance Choice. *PLoS ONE*, Vol. 7, No. 3, e33810. doi:10.1371/journal.pone.0033810
108. Lerner, R.M., Lerner, J.V., Hess, L.A., Schwab, J., Jovanovic, J., Talwar, R., Kucher, J.S., 1991, Physical Attractiveness and Psychosocial Functioning among Early Adolescents. *The Journal of Early Adolescence*, Vol. 11, No. 3, 300-320
109. Lerner, R.M., Karabenick, S.A., Stuart, J.L., 1973, Relations among Physical Attractiveness, Body Attitudes, and Self-Concept in Male and Female College Students. *The Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied*, Vol. 85, 119-129
110. Lerner, R.M., Lerner, J.V., 1977, Effects of age, sex, and physical attractiveness on child-peer relations, academic performance, and elementary school adjustment. *Developmental Psychology*, Vol 13, No. 6, 585-590
111. Major, B., Carrington, P.L., Carnevale, P.J.D., 1984, Physical attractiveness and self-esteem-Attributions for praise from an other-sex evaluator. *Personality soc psychological bulletin*, Vol. 10, No. 1, 43-50
112. Manning, J., Scutt, D., Whitehouse, G., Leinster, S., 1997, Breast asymmetry and phenotypic quality in women. *Evolution and human behavior*, Vol. 18, p. 223-236
113. Martino, S., 2008, Perceptions of a photograph of a woman with visible piercings. *Psychological Reports*, Vol. 103, Issue 1, 134-138
114. Martino, S., Lester, D., 2011, Percetions of visible piercings: a pilot study. *Psychological Reports*, Vol. 109, Issue 3, 755-758
115. Matts, P.J., Fink, B., Grammer, K., Burquest, M., 2007, Color homogeneity and visual perception of age, health, and attractiveness of female facial skin. *Journal of the American Academy of Dermatology*, Vol. 57, Issue 6, 977-984
116. McDermid, S.A., Zucker, K.J., Bradley, S.J., Maing, D.M., 1998, Effects of physical appearance on masculine trait ratings of Boys and Girls with Gender Identity Disorder. *Archives of Sexual Behavior*, Vol. 27, No. 3, 253-267
117. Meier, B.P., Robinson, M.D., Carter, M.S., Hinsz, V.B., 2010, Are sociable people more beautiful? A zero-acquaintance analysis of agreeableness, extraversion, and attractiveness. *Journal of Research in Personality*, Vol. 44, Issue 2, 293–296
118. Monteflores, C. de, Schultz, S.J., 1987, Coming Out: Similarities and Differences for Lesbians and Gay Men. *Journal of Social Issues*, Vol. 34, Issue 3, p. 59–72
119. Morris, J.F., 1997, Lesbian Coming Out as a Multidimensional Process. *Journal of Homosexuality*, Vol. 33, Issue 2, p. 1-22)
120. Mulhern, R., Fieldman, G., Hussey, T., Lévesque, J.L., Pineau, P., 2003, Do cosmetics enhance female Caucasian facial attractiveness? *International Journal of Cosmetic Science*, Vol. 25, Issue 4, 199–205
121. Munt, S., 1998, Butch/Femme: Inside Lesbian Gender, *Continuum International Publishing Group*, p. 1-5, ISBN: O-304-33959-8

122. Nikolas V. Chugay and Paul N. Chugay, 2011, Thigh Augmentation: Giving the Average Woman Curves in the Right Places. *American Journal of Cosmetic Surgery*, Vol. 28, No. 4, 255-260
123. Noles, S.W., Cash, T.F., Winstead, B.A., 1985, Body image, physical attractiveness, and depression. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 1985, Vol. 53, No. 1, 88-94
124. Oldham, S., Farnill, D., Ball, I., 1982, Sex-Role identity of Female Homosexuals. *Journal of Homosexuality*, Vol. 8, No. 1, p. 41-46
125. Pavla Koucká, 2006, Existuje bisexualita? *Psychologie dnes*, vydání: 7-8, <http://www.portal.cz/scripts/detail.php?id=9800>
126. Peplau, L.A., Garnets, L.D., 2000, A New Paradigm for Understanding Women's Sexuality and Sexual Orientation. *Journal of Social Issues*, Vol. 56, Issue 2, p. 330-350
127. Peplau, L.A., Spalding, L.R., Conley, T.D., Veniegas, R.C., 1999, Development of Sexual Orientation in Women. *Annual Review of Sex Research*, Vol. 10, p. 70-73
128. Perrett, D.I., Lee, K.J., Penton-Voak, I., Rowland, D., Yoshikawa, S., Burt, D.M., Henzi, S.P., Castles, D.L., Akamatsu, S., 1998, Effects of sexual dimorphism on facial attractiveness. *Nature*, Vol. 394, No. 6696, 884-887
129. Perrett, D.I., Burt, D.M., Penton-Voak, I.S., Kieran J Lee, K.J., Rowland, D.A., Edwards, R., 1999, Symmetry and Human Facial Attractiveness. *Evolution and Human Behavior*, Vol. 20, Issue 5, 295-307
130. Phillips G., Over R., 1995, Differences between heterosexual, bisexual, and lesbian women in recalled childhood experiences. *Archives of Sexual Behavior*, Vol. 24, No. 1, p. 1-20
131. Pillard R.C., Bailey J.M., 1998; Human sexual orientation has a heritable component. *Human Biology*, Vol. 70, No. 2, p. 347-365
132. Pinhas, L., Toner, B.B., Ali, A., Garfinkel, P.E., Stuckless, N., 1999, The effects of the ideal of female beauty on mood and body satisfaction. *International Journal of Eating Disorders*, Vol. 25, Issue 2, 223-226
133. Regan, P.C., Medina, R., Joshi, A., 2001, Partner preferences among homosexual men and women: What is desirable in a sex partner is not necessarily desirable in a romantic partner. *Social Behavior and Personality*, Vol. 29, No. 7, 625-633
134. Resenhoeft, A., Villa, J., Wiseman, D., 2008, Tattoos Can Harm Perceptions: A Study and Suggestions. *Journal of American College Health*, Vol. 56, No. 5, 593-596
135. Rich, M.K., Cash, T.F., 1993, The American image of beauty: Media representations of hair color for four decades. *Sex Roles*, Vol. 29, No. 1-2, 113-124
136. Roberts, S.J., Sorensen, L., 1999, Prevalence of Childhood Sexual Abuse and Related Sequelae in a Lesbian Population. *Journal of the Gay and Lesbian Medical Association*, Vol. 3, No. 1, p. 11-19
137. Rubenstein, A.J., Langlois, J.H., & Roggman, L.A. (2002). What makes a face attractive and why: The role of averageness in defining facial beauty. In G. Rhodes and L. Zebrowitz (Eds.), *Facial Attractiveness, Advances in visual cognition*. Vol. 1. Facial attractiveness (pp. 1-33). Norwood, N.J.: Ablex.
138. Rust, P., 2000, Bisexuality: A Contemporary Paradox for Women. *Journal of Social Issues*, Vol. 56, No. 2, p. 205 - 221
139. Safir M.P., Rosenmann A., Kloner O., 2003, Tomboyism, Sexual Orientation, and Adult Gender Roles Among Israeli Women. *Sex Roles*, Vol. 48, No. 9-10, p. 401-410

- 140.Santtila, P., Sandnabba, N.K., Harlaar, N., Varjonen, M., Alanko, K., von der Pahlen, B., 2008, Potential for homosexual response is prevalent and genetic. *Biological Psychology*, Vol. 77, Issue 1, p. 102-105
- 141.Sarah A. Collins, S.A., 2003, Missing, C., *Animal Behaviour*, Vol. 65, Issue 5, p. 997–1004
- 142.Shackelford, T.K., Larsen, R.J.,1999, Facial Attractiveness and Physical Health. *Evolution and Human Behavior*, Vol. 20, Issue 1, 71–76
- 143.Sigall H., Ostrove N., 1975, Beautiful but dangerous: Effects of offender attractiveness and nature of the crime on juridic judgment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 1975, Vol 31, No. 3, 410-414
- 144.Silverthorne, Z.A.,Quinsey, V.L., 2000, Sexual Partner Age Preferences of Homosexual and Heterosexual Men and Women. *Archives of Sexual Behavior*, Vol. 29, No. 1, 67-76
- 145.Singh D., 2002, Female mate value at a glance: relationship of waist-to-hip ratio to health, fecundity and attractiveness. *Neuroendocrinology letters*, Vol. 23, No. 4, 81-91
- 146.Singh, D., 1993, Adaptive significance of female physical attractiveness: role of waist-to-hip ratio. *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 65, Issue. 2, p. 293-307
- 147.Singh, D., 1994, Is thin really beautiful and good? Relationship between waist-to-hip ratio (WHR) and female attractiveness. *Personality and Individual Differences*, Vol. 16, Issue 1, 123–132
- 148.Singh, D., Dixson, B.J., Jessop, T.S., Morgan, B., Dixson, A.F., 2010, Cross-cultural consensus for waist–hip ratio and women's attractiveness. *Evolution and Human Behavior*, Vol. 31, Issue 3, 176–181
- 149.Singh, D., Vidaurri, M., Zambarano, R.J., Dabbs Jr., J.M., 1999, Lesbian erotic role identification: Behavioral, morphological, and hormonal correlates. *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 76, No. 6, p. 1035-1049
- 150.Singh, D., Young, R.K., 1995, Body weight, waist-to-hip ratio, breasts, and hips: Role in judgments of female attractiveness and desirability for relationships. *Ethology and Sociobiology*, Vol. 16, Issue 6, 483–507
- 151.Smith, C.A., Konik, J.A., Tuve, M.V., 2011, In Search of Looks, Status, or Something Else? Partner Preferences Among Butch and Femme Lesbians and Heterosexual Men and Women, *Sex Roles*, Vol. 64, No. 9-10, p. 658-668
- 152.Sorokowski, P., Szmajke, A., Sorokowska, A., Cunen, M.B., Fabrykant, M., Zarafshani, K., Amiri, M., Bazzazian, S., Blazevska-Stoilkovska, B.,Casellas, V., Cetinkaya, H., Coutino, B.L., Chavez, M., Cheng, C., Cristea, I., David, D., Dural, S., Dziecioł, A., Fauzee, S., Frichand, A., Gulbetekin, E., Hromatko, I., Javahishvili, T., Jgenti, A., Kartasasmita, S., Moradi, K., Musil, B., Nongmaithem, S., Oladipo, E., Oluyinka, O., Patil, K., Schell, W., Serpekian, H., Slavchev, B., Stoyanova, S., Tadinac, M., Tripathi, N., Fang, T; 2011, Attractiveness of leg length: Report from 27 nations. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, Vol. 42, No. 1, 131-139
- 153.Sprecher, S., Sullivan, Q., Hatfield, E., 1994, Mate selection preferences: Gender differences examined in a national sample. *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol 66, No. 6, 1074-1080
- 154.Suissa, A.J., 2008, Addiction to Cosmetic Surgery: Representations and Medicalization of the Body. *International Journal of Mental Health and Addiction*, Vol. 6, No. 4, 619-630
- 155.Swami, V., Einon, D., Furnham, A., 2006, The leg-to-bodyratio as a human aesthetic criterion. *Body Image*, Vol. 3, Issue 4, 317–323
- 156.Swami, V., Furnham, A., 2007, Unattractive, promiscuous and heavy drinkers: Perceptions of women with tattoos. *Body Image*, Vol. 4, Issue 4, 343–352

157. Swami, V., Furnham, A., Joshi, K., 2008, The influence of skin tone, hair length, and hair colour on ratings of women's physical attractiveness, health and fertility. *Scandinavian Journal of Psychology*, Vol. 49, Issue 5, 429–437
158. Swami, V., Tovée, M. J., 2006, The Influence of Body Mass Index on the Physical Attractiveness Preferences of Feminist and Nonfeminist Heterosexual Women and Lesbians. *Psychology of Women Quarterly*, Vol. 30, No. 3, 252-257
159. Swami, Viren and Tovee, M.J., 2005, Female physical attractiveness in Britain and Malaysia: a cross-cultural study. *Body Image*, Vol. 2, No. 2, 115-128
160. Symons, D., Abramson, P.R., Pinkerton, S.D., 1995, Beauty is in the adaptations of the beholder: The evolutionary psychology of human female sexual attractiveness. *Sexual nature, sexual culture*. Chicago series on sexuality, history, and society, Chicago, IL, US: University of Chicago Press, xvii, p. 93
161. Tantleff-Dunn S., 2002, Biggest isn't always best: The effect of breast size on perception of women. *Journal of Applied Social Psychology*, Vol. 32, 2253–2265
162. Thompson, S.H., Sargent, R.G., Kemper, K.A., 1996, Black and white adolescent males' perceptions of ideal body size. *Sex Roles*, Vol. 34, No. 5-6, 391-406
163. Thornhill, R., Gangestad, S.W., 1999, Facial attractiveness. *Trends in cognitive sciences*, Vol. 3, No. 12, p. 455-457
164. Tiggemann, M., Hodgson, S., 2008, The Hairlessness Norm Extended: Reasons for and Predictors of Women's Body Hair Removal at Different Body Sites. *Sex Roles*, Vol. 59, No. 11-12, 889-897
165. Tovée, M. J., Maisey, D. S., Emery, J. L., Cornelissen, P. L., 1999, Visual cues to female physical attractiveness. *Proceedings of Royal Society London B*, Vol. 266, No. 1415, 211-218
166. Tovée, M.J., Hancock, P.J.B., Mahmoodi, S., Singleton, B.R.R., Cornelissen, P.L., 2002, Human female attractiveness: waveform analysis of body shape. *Proceedings of the royal society B: Biological sciences*, Vol. 269, No. 1506, 2205-2213
167. Tovée, M.J., Cornelissen, P.L., 2001, Female and male perceptions of female physical attractiveness in front-view and profile. *British Journal of Psychology*, Vol. 92, Issue 2, 391–402
168. Tovée, M.J., Reinhardt, S., Emery, J.L., Cornelissen, 1998, Optimum body-mass index and maximum sexual attractiveness. *The Lancet*, Vol. 352, p. 548
169. Tseng, W., McDermot, J., Marezki, T.W., 1977, Adjustment in intercultural marriage. Honolulu: University Press of Hawaii.
170. Uzel, R. 2007, Bisexualita jako mýtus. *Právo*, 24. 7., 30/17, s. 13
171. Watkins, L.M., Johnston, L., 2000, Screening Job Applicants: The Impact of Physical Attractiveness and Application Quality. *International Journal of Selection and Assessment*, Vol. 8, Issue 2, 76–84
172. Weir, S., Fine-Davis, M., 1989, "Dumb blonde" and "temperamental redhead": The effect of hair colour on some attributed personality characteristics of women. *The Irish Journal of Psychology*, Vol 10, No. 1, 11-19
173. Weiss, P., 2002, Sexuální deviace, Vydání 1., Praha, *Portál*, str. 158, ISBN 80-7178-634-9
174. West, S.G., Brown, T.J., 1975, Physical attractiveness, the severity of the emergency and helping: A field experiment and interpersonal simulation. *Journal of Experimental Social Psychology*, Vol. 11, Issue 6, 531–538

175. Zaviacic, M., Sisovsky, V., Zaviacic, T., 2009, Cosmetic perfumes vs. human pheromones (natural chemical scents) of the human female and male in signalling and performing context of their sexual behaviour, *Bratislavské lekárske listy*, Vol. 110, No. 8, 472-475
176. Zelazniewicz, A.M., Pawlowski, B., 2011, Female Breast Size Attractiveness for Men as a Function of Sociosexual Orientation. *Archives of Sexual Behavior*, Vol. 40, No. 6, 1129–1135